

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH VĚD

Ústav ošetrovatelství

Mgr. Lucie Balarinová

**Role sestry v krizové připravenosti Českého
červeného kříže na mimořádné události v
České republice**

Dizertační práce

Vedoucí práce: doc. et doc. PhDr. et Mgr. Kateřina IVANOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2018

ANOTACE

BALARINOVÁ, Lucie. 2018. *Role sester v krizové připravenosti Českého červeného kříže na mimořádné události v České republice*. [dizertační práce]. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta zdravotnických věd. Školitel: doc. et doc. PhDr. et Mgr. Kateřina Ivanová, Ph.D. Olomouc, Fakulta zdravotnických věd Univerzity Palackého v Olomouci, 2018.

Název práce: Role sestry v krizové připravenosti Českého červeného kříže na mimořádné události v České republice

Název práce v AJ: Role of the nurse volunteers in disaster preparedness of the Czech Red Cross for an emergency event in the Czech Republic

Datum zadání: 2013. 01. 31

Datum odevzdání: 2018. 08. 28

Vysoká škola, ústav: Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta zdravotnických věd
Ústav ošetrovatelství

Autor práce: Mgr. Lucie Balarinová
Školitel: doc. PhDr. Kateřina Ivanová, Ph.D.

Oponenti práce: Doc. RNDr. Marek Jukl, Ph.D.,
prof. PhDr. Darja Jarošová, Ph.D.

Abstrakt v ČJ:

Úvod: Základy dobrovolné ošetrovatelské činnosti byly položeny za dob válečných konfliktů. Ošetrování představovalo péči o raněné a nemocné na bitevním poli. Mezi průkopníky této specifické formy pomoci řadíme i zakladatele Červeného kříže Henri Dunanta, který inicioval vznik dnes celosvětově známé organizace Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Výzkum je úzce specifikován na Český červený kříž a roli sester v krizové připravenosti na mimořádné události v České republice. Naše území není zatíženo válečnými konflikty. Proto je hledána odpověď na roli, kterou sestra zastává v ČČK v době „míru“ tedy na mimořádných událostech, kterými mohou být například přírodní katastrofy.

Cíl: Dizertační práce sestává z více dílčích cílů, které měly vést k saturaci jednoho hlavního cíle. Prvním cílem bylo zmapování existence sester v krizové připravenosti ČČK na lokální úrovni a ověření výzkumného nástroje pro celostátní použití. Vlivem výsledků prvního cíle a okolností (povodně v roce 2013) byl druhý dílčí cíl flexibilně upraven a soustředil se na deskripci nástrojů krizové připravenosti a jejich vzájemné vztahy. Třetí dílčí cíl měl přinést deskripci a analýzu konkrétního příkladu krizové připravenosti ČČK v praxi. Druhá kvantitativní fáze výzkumu měla odpovědět na zastoupení sester v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události a odhalit vývoj evidence dobrovolných sester v ČČK. Výsledky dílčích cílů pak vedly k naplnění hlavního výzkumného cíle - deskripce a

analýza role sestry v krizové připravenosti Českého červeného kříže na mimořádné události v České republice.

Metodologický rámec: Pro výzkum je zvolen smíšený typ výzkumu a konkrétně se jedná o Typ IV B vícefázový výzkumný design smíšeného výzkumu - sekvenční. Výzkum je strukturován do dvou na sebe vzájemně navazujících fází. V první kvalitativní části výzkumu je využito pro sběr a analýzu dat více výzkumných metod: polostrukturovaný rozhovor, ohnisková skupina a případová studie. Druhá kvantitativní část výzkumu využívá metodu dotazníku a sekundárních dat.

Výsledky a diskuze: První fází výzkumu byla verifikována existence krizové připravenosti v teoretické i praktické rovině. Byla odhalena variabilita úrovně krizové připravenosti ČČK na lokálních pobočkách ČČK. V rámci výzkumu se podařilo operacionalizovat nástroje krizové připravenosti. Nedošlo k ukotvení schématu řešícího aktivaci a komunikaci mezi jednotlivými nástroji krizové připravenosti. Případovou studií byl přinesen reálný příklad fungování a zapojení sester do krizové připravenosti ČČK při mimořádné události v ČR. V druhé fázi výzkumu byly získány výsledky, které hovoří o klesající tendenci v evidenci sester v ČČK. Obdobný trend je pozorován i v počtu nově proškolených dobrovolných sester ČČK i v další vzdělávací normě ZZA. Výzkum již nemá prostor řešit důvody poklesu, ale zajímavostí je také výsledek, který poukazuje na zastoupení zdravotnické pomoci k jiným druhům pomoci. Bylo zjištěno, že na zkoumané mimořádné události měla psychosociální podpora téměř o polovinu větší zastoupení než zdravotnická pomoc. Autorka se potýkala s nedostatkem informací o zkoumané oblasti, což neumožnilo validaci výsledků se zjištěním jiných odborníků.

Závěr: Výzkum přinesl primární data o zkoumané problematice. Došlo k deskripci a analýze role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR. Výsledky však nelze generalizovat. Jedná se více o ojedinělá data přinášející nové náměty na další výzkumné studie. Volbu smíšeného typu výzkumu autorka považuje za přínosnou. Během celého výzkumu měla na paměti limity výzkumu, etické aspekty a snažila o zachování validity a reliability výzkumu.

Klíčová slova:

dobrovolná sestra – dobrovolník - Český červený kříž - krizová připravenost - mimořádná událost – povodeň - smíšený výzkum

Rozsah: 123 s., 3 příl.

SUMMARY

BALARINOVÁ, Lucie. 2018. *Role of the nurse volunteers in disaster preparedness of the Czech Red Cross for an emergency event in the Czech Republic* [Doctoral Dissertation]. Palacký University Olomouc, Faculty of Health Sciences. Supervisor: doc. et doc. PhDr. et Mgr. Kateřina Ivanová, Ph.D. Olomouc, Faculty of Health Sciences, Palacký University Olomouc, 2018

Title: Role sestry v krizové připravenosti Českého červeného kříže na mimořádné události v České republice

Title in English: *Role of the nurse volunteers in disaster preparedness of the Czech Red Cross for an emergency event in the Czech Republic*

Date of assignment: 31.01.2013

Date of submission: 28.08.2018

University, Faculty, Department: Palacký University Olomouc,
Faculty of Health Sciences
Department of Nursing

Author: Mgr. Lucie Balarinová

Supervisor: doc. PhDr. Kateřina Ivanová, Ph.D.

Opposition: Doc. RNDr. Marek Jukl, Ph.D.

prof. PhDr. Darja Jarošová, Ph.D.

Abstract

Introduction: Foundations of voluntary nursing care were laid during war conflicts and associated care of wounded and sick in the war field. Mr Henri Dunant, the founder of Red Cross, who initiated the creation of the worldwide known organization International Red Cross and Red Crescent Movement, is also considered as one of the pioneers of voluntary nursing care. This research studies specifically the Czech Red Cross and the role of nurse volunteers in disaster preparedness of the Czech Red Cross for an emergency event in the Czech Republic. Our country is not subject to war conflicts and thus this thesis is reviewing the role of a nurse within the Czech Red Cross during ‘peace times’, that is, during emergency events and situations such as natural disasters.

Aim: This thesis consists of a number of intermediate aims that should have lead to saturation of a single main aim. The first aim was to map out the existence of nurses in disaster preparedness of the Czech Red Cross on local level and to verify a research tool to be used on national level. As a result of the outcome of the first aim and of the circumstances (floods in 2013), the second aim was flexibly adapted and focused on the description of tools of disaster preparedness and the relationship between them. The third aim was to provide a description and analysis of a specific example of disaster preparedness of the Czech Red Cross in practice. Second quantitative phase of the research was to set out how nurses were represented in the disaster preparedness in the records of the Czech Red Cross during an emergency event and to reveal the process of registration of the voluntary nurses within the Czech Red Cross. The results of the individual aims led to the fulfillment of the main aim of

the research – description and analysis of the role of the nurse volunteers in disaster preparedness of the Czech Red Cross for an emergency event in the Czech Republic.

Methods: Mixed methods research has been chosen for this study. Specifically, it is Type IV B several phased research design of mixed methods research – sequential. The research is structured in two follow-up phases. The first qualitative phase uses several research methods for collection and analysis of data: semi-structured interview, focus group and case study. The second quantitative phase of the research uses questionnaire and secondary data as its method.

Results and discussion: In the first phase of the research the existence of disaster preparedness on both theoretical and practical level was verified. The study revealed variable level of disaster preparedness of the Czech Red Cross within its local branches. It was possible to operationalize tools of disaster preparedness for this research. However, it was not possible to arrive at a model that would deal with activation and communication between individual tools of disaster preparedness. The case study showed a realistic example of nurses' involvement in disaster preparedness of the Czech Red Cross for an emergency event in the Czech Republic. The second phase of the research provided results that show the declining tendency in the number of registrations of nurses within the Czech Red Cross. Similar trend can also be seen in the number of newly trained nurse volunteers of the Czech Red Cross and also in the educational standard ZZA. This study is unable to determine the reasons for the decline but it is interesting to note one of the outcomes of the research that shows the representation of nursing help as oppose to other types of assistance. It was found that psychosocial assistance had nearly half as much representation in the studied disaster event than medical help. The author struggled with lack of information about the studied matter which did not allow her to validate the results with findings of other experts.

Conclusion: This research brought primary data about the studied matter. It describes and analyzes the role of nurse volunteers in disaster preparedness of the Czech Red Cross for an emergency event in the Czech Republic. The results however cannot be generalized and are viewed mainly as unique data that raise new topics for further research studies. The author considers her choice of mixed methods research as useful. Throughout the entire research the author kept in mind the limitations of this study, the ethical aspects and she tried to preserve the validity and reliability of the research.

Key words:

Nurse volunteer – volunteer – Czech Red Cross – disaster preparedness – emergency event – flood – mixed methods research – mixed methodologies

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem dizertační práci s názvem „*Role sester v krizové připravenosti Českého červeného kříže na mimořádné události v České republice*“ vypracovala samostatně a použila jen (v závěru práce) uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

Dále prohlašuji, že předkládaná dizertační nebo obdobná práce nebyla mou osobou doposud využita k získání jiného akademického titulu.

Hradec Králové, 25. srpna 2018

_____ podpis autora práce

Poděkování

V profesní i lidské rovině děkuji školitelce doc. Kateřině Ivanové za trpělivost, zájem a inspiraci k vědeckému poznání. Bez její osobnosti by práce nikdy nespátřila světlo světa.

Děkuji také prezidentovi Českého červeného kříže a kolektivu expertů za důvěru a ochotu ke spolupráci. Český červený kříž vždy hrál v mém životě nezastupitelnou roli, jelikož mi pomohl stát se tím, kým jsem dnes.

V neposlední řadě pak patří mé díky všem, které nosím v srdci, a to především mé dceři a Janu Kadlečkovi, kteří jsou mi oporou v osobním životě.

L.B.

Obsah

Úvod	10
1 Vymezení problému a cíle	12
1.1 Výzkumný problém	12
1.2 Výzkumný cíl.....	13
2 Teoretická východiska	14
2.1 Sestra Českého červeného kříže	17
2.2 Červený kříž.....	22
2.2.1 Český červený kříž.....	24
2.3 Mimořádná událost	25
2.3.1 Český červený kříž a mimořádná událost v ČR.....	28
2.4 Krizová připravenost.....	41
2.4.1 Nástroje krizové připravenosti ČČK pro řešení mimořádných událostí ...	42
2.4.2 Nástroje krizové připravenosti Mezinárodní federace ČK a ČP pro řešení mimořádných událostí.....	43
3 Metodický rámec výzkumu.....	47
3.1 I. fáze výzkumu.....	53
3.1.1 SVO1 Jaká je krizová připravenost ČČK na regionální úrovni?	53
3.1.2 SVO2 Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK?	67
3.1.3 SVO3 Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádné události?.....	73
3.2 II. fáze výzkumu	75
3.2.1 SVO4 Jaká byla role sestry v krizové připravenosti ČČK při povodních na Mělnicku v roce 2013?	76
3.2.2 SVO5 Jak se vyvíjí počet evidovaných sester v ČČK?	79
4 Výsledky výzkumu.....	81

4.1	SVO1 Jaká je krizová připravenost ČČK na regionální úrovni?	82
4.2	SVO2 Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK?	82
4.3	SVO3 Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádnou událost?.....	84
4.4	SVO4 Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při konkrétní mimořádné události v ČR?.....	91
4.5	SVO5 Jak se vyvíjí počet evidovaných sester v ČČK?	96
5	Diskuze k výzkumu	100
5.1	Diskuze k výsledkům výzkumu	100
5.2	Etické aspekty výzkumu	110
5.3	Validita a reliabilita výzkumu	111
	Závěr	113
	Bibliografie	115
	Seznam zkratk, grafů, tabulek a obrázků	123
	Seznam zkratk	123
	Seznam obrázků	123
	Seznam tabulek	123
	Seznam grafů	124
	Seznam příloh	125

Úvod

Lidstvo se od nepaměti muselo potýkat s různými nepříznivými vlivy. V takových souvislostech si vybavíme slova jako je „*krize*“ a „*pohroma, katastrofa*.“ Slovo „*krize*“ bylo běžným výrazem antických filozofů, lékařů či dějepisců a jeho původní význam zněl „okamžik rozhodujícího střetu s protivníkem, přírodním živlem, nemocí“ (Antušák, 2013, s. 11). Svět se potýká s šířením infekčních chorob, ekologickými haváriemi, ozbrojenými konflikty, zemětřesením, chudobou, a to včetně dalších nových rizik moderní společnosti (Beck, 2001, s. 67-70). Neštěstí potkávají lidi od nepaměti a oni je od nepaměti musí zvládat. Nejčastější reakcí na mimořádnou událost je svépomoc a vzájemná pomoc. Neštěstí je zakotveno ve společenství stejně jako reakce na něj (MV-GŘ HZS ČR, 2010, s. 10).

Krize, neštěstí a pomoc přímo spojuje povolání sestry. Zahraniční studie uvádí, že nedostatek sester dokonce zvyšuje pravděpodobnost vzniku komplikací a úmrtí pacientů (Aiken et al., 2014, s. 383). V disertační práci je na **propojení katastrof, pomoci a sestry** pohlíženo ve specifickém kontextu, kdy autorka problematiku konkretizuje na prostředí červeného kříže. Červený kříž jsou slova známá téměř po celém světě a právě poskytování pomoci potřebným a trpícím tehdy ještě i neprofesionálními zdravotníky se stalo impulsem pro založení neutrálního a nestranného Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce (MH ČK&ČP).

Povolání sestry ovlivnila řada věcí, ať už jsou to války, katastrofy, společenská a politická situace, vědecké poznatky a s přihlédnutím zejména historických okolností sehrál svou roli i červený kříž. V meziválečném období Československý červený kříž (ČČK) nahrazoval nedostatky státní zdravotní správy a zřizoval ambulance, zdravotní ústavy, útulky rodiček, sirotčince, jesle a jiné. Organizoval také dopravní zdravotní službu, pomáhal při živelných pohromách

a věnoval se osvětě a vzdělávání, kdy i od roku 1920 spravoval Státní ošetřovatelskou školu. Zásahem politických a společenských událostí docházelo ke změnám v činnosti, dokonce při okupaci v roce 1940 byl Československý červený kříž rozpuštěn (Kutnohorská, 2010, s. 53- 56). Sestra je ale pojem, který i dnes slyšíme ve spojení s Českým červeným křížem (ČČK). Smyslem výzkumu je přinést informace o současné roli sester v ČČK se specifickým zaměřením do oblasti krizové připravenosti.

Autorka v teoretickém rámci disertační práce operacionalizuje jednotlivé klíčové oblasti (dobrovolná sestra, červený kříž, mimořádná událost, krizová připravenost) a uvádí je do kontextu k výzkumnému problému. Metodologická část autorské práce objasňuje volbu

smíšeného výzkumu a metody zvolené pro výzkum jednotlivých výzkumných otázek a k nim přijatých dílčích cílů. Vzhledem k neprobádanosti problematiky bylo zkoumání zahájeno pilotním výzkumem. Design smíšeného výzkumu je strukturován do dvou výzkumných fází. Konkrétně je využíván smíšený výzkum dle Teddie & Tashakkori (2006). Jedná se o **Typ IV vícefázový výzkumný design smíšeného výzkumu - sekvenční**. Kvalitativní fáze výzkumu je zaměřena na porozumění problematice a získání elementárních dat o existenci „sestry“ a krizové připravenosti ČČK. Zároveň je snahou odhalit proměnné, které lze v kvantitativní části výzkumu zohlednit. Druhá výzkumná fáze má vnést do zkoumané problematiky numerická data potvrzující existenci sester v ČČK a v oblasti krizové připravenosti. Snahou celého výzkumu je saturace hlavního cílem, kterým je deskripce a analýza role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v České republice.

1 Vymezení problému a cíle

Cílem první kapitoly je zasadit problematiku „role sestry v krizové připravenosti Českého červeného kříže“ do teoretického rámce, vytyčit výzkumný problém, výzkumný cíl a klíčové pojmy, které byly zvoleny pro řešební strategii.

1.1 Výzkumný problém

Podstatu myšlenky švýcarského humanisty a zakladatele červeného kříže Henriho Dunanta (nositele Nobelovy ceny za mír) autorka pochopila v roce 2004, kdy se během studia na Střední zdravotnické škole v Opavě stala členkou místního Oblastního spolku ČČK Opava. V roce 2009 byla autorka jmenována členkou Ústředního krizového týmu ČČK a podílela se tak na poskytování pomoci ČČK při mimořádných událostech v ČR (povodňové události - Novojičínsko 2009, Troubky 2010, Liberecký kraj 2010, Středočeský kraj 2013). **Osobní zkušenosti autorky se staly vstupním impulzem pro vznik diplomové práce a následně i výzkumu, kterému je věnovaná disertační práce.**

S hnutím červeného kříže je neodmyslitelně historicky spjato **ošetřování raněných a péče zdravotních sester**. Byla to právě absence zdravotnické pomoci o zraněné a umírající vojáky v boji, která stála u samotného zrodu dnes celosvětově rozšířené organizace Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Vše inicioval zmíněný Henri Dunant, který své zážitky spojené s utrpením vojáků v bitvě u Solferina (1859) vydal v podobě knihy nazvané „Vzpomínka na Solferino“. V uvedeném díle formuluje návrh na založení nezávislé organizace, která by mimo jiné v dobách míru **připravovala dostatek osob školených k poskytování zdravotnické pomoci raněným**. Den 26. října 1863, který je považován za den vzniku Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce, se začaly odehrávat události, které měly vliv i na **ošetřovatelství u nás** (Švejnoha, 2004, s. 48-52).

Na území České republiky se první výskyt Červeného kříže datuje již od roku 1868 (v té době „Vlastenecký pomocný spolek pro Království české“). Jednalo se o třináctou národní společnost Červeného kříže na světě (Jukl, 2007, s. 16-17). Činnost ČČK nesla od počátku znaky ošetřovatelství. Jednalo se o vyhledávání ošetřovatelů raněných, personálu pro transportní kolony pro případ mobilizace a personálního obsazení a materiálního vybavení pro vojenskou nemocnici. Dále se jednalo o podporu vdov, invalidů a sirotků, vznikl „spolek ošetřovatelek“ a školy pro jejich vzdělávání při červeném kříži. **Sestra a červený kříž jsou tak neodmyslitelně spjati společnou historií** (Kutnohorská, 2010, s. 53-56). V souvislosti

s výzkumem, který autorka realizovala v diplomové práci (případové studie - zapojení ČČK do pomoci na povodních v ČR) ji vyvstaly nové otázky týkající se celkového pojetí krizové připravenosti ČČK. Existuje v ČČK krizová připravenost? Jsou sestry stále součástí ČČK? Změnila se úloha sestry v ČČK? Jak je sestra zapojena do pomoci ČČK dnes v „době míru“ při mimořádných událostech?

Za problematické se ukázala **nemožnost nalezení aktuálních a systematicky zkoumaných dat o krizové připravenosti ČČK**. Omezenou dostupnost informací o vlastní krizové připravenosti reflektovalo i vedení ČČK s jehož vědomím je výzkum v disertační práci realizován. Situace motivovala orgány ČČK k práci na vývoji systému krizové připravenosti ČČK (konkrétně se jedná o přijetí nových směrnic ČČK, vytváření koncepcí krizové připravenosti ČČK, revize vzdělávání aj.). Nutnost zájmu o krizovou připravenost zdůrazňuje i Strategie 2020 Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce. V Strategii 2020 (IFRC, 2010, s. 11) - zachraňujeme životy, měníme myšlení (saving lives, changing minds) jsou obsaženy strategické cíle a mezi nimi je i **záchrana životů, ochrana zdrojů obživy, posilování obnovy z katastrof a krizí**.

Národní společnost ČČK plní poslání Mezinárodního hnutí ČK&ČP zejména na území České republiky. Poskytování pomoci ČČK během mimořádných událostí je deklarováno mezinárodním slibem i závazky přijatými v České republice. ČČK má své nezpochybnitelné místo při mimořádné události v ČR. Autorce se však nepodařilo nalézt odpověď na otázku: **Jaká je krizová připravenost ČČK na mimořádné události v ČR a jakou roli zde zastává sestra?**

1.2 Výzkumný cíl

V disertační práci je řešena a konkretizována rozsáhlá problematika **„krizové připravenosti na mimořádné události“**. Výzkum je specifikován místem (Česká republika), časem (2012–2018), **výzkumným vzorkem** (Český červený kříž) a **zkoumanou oblastí** (role sestry v krizové připravenosti při mimořádné události).

Vzhledem k již zmíněné neprobádanosti tématu je pro výzkum zvolena kombinace kvantitativního a kvalitativního přístupu. Konkrétně je využit **design na základě smíšených metod** Typ IV B – sekvenční kombinovaný design (Teddie & Tashakkori, 2006, s. 15). Využívány jsou metody deskripce, indukce, analýzy a statistické zpracování dat. **Hlavním cílem výzkumu je deskripce a analýza role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR.**

2 Teoretická východiska

Pro upřesnění teoretických východisek bylo využito strategie vyhledávání – literární rešerše v české i zahraniční literatuře. Jedná se o „*literární review (přehled)*“, tak jak uvádí Klugar (2015, s. 10) s „cílem přinést rychlý přehled aktuálních poznatků vědy a výzkumu“. Nezmapovanost zvoleného tématu autorku práce přimělo na začátku k vytvoření literárního přehledů, který se zaměřil na otázku: **Jaká je role sestry v krizové připravenosti na mimořádné události v ČR?** Bohužel se při pokusu o vyhledání literárních zdrojů ukázalo, že otázka je příliš specifická a v literárních databázích (viz níže) se nedaří zdroje nalézt. K získání informací tak byla použita širší otázka: **Jaká je krizová připravenost ČČK při mimořádné události v ČR?**

Pro literární rešerši byla zvolena vyhledávací strategie pomocí klíčových slov. K sestavení vyhledávací strategie vhodně posloužila metoda evidence-based přístupu, dále **byl použit nástroj PICO pro kvalitativní výzkum** s následující definicí jednotlivých částí akronymů PICO: **P** - participant (zúčastněný, uživatel péče, populace), **I** - phenomenon of Interest (fenoménu zájmu) **Co** - context (kontext, souvislosti, okolnosti) (Tučková, Klugar, 2015, s. 177; Marečková, 2015, s. 13).

Vyhledávání proběhlo ve čtyřech databázích. V databázích dostupných na půdě Univerzity Palackého v Olomouci a ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. Jednalo se o PubMed, CINAHL/EBSCOhost , SCOPUS, Medvik. Bylo použito rozšířené vyhledávání s možností omezení roku publikace. Pro zachování aktuálnosti informací byly vyhledávány zdroje v období od roku 2005 do roku 2017. Pro kombinaci klíčových slov bylo využito nejčastějších „booleovských operátorů“ OR, AND, NOT (Klugarová, 2015, s. 24) se zaměřením na klíčová slova a abstrakta.

Tabulka 1 Formulace rešeršního dotazu – Jaká je krizová připravenost ČČK na mimořádné události v ČR?

Jaká je krizová připravenost (I) Českého červeného kříže (P) při mimořádné události v ČR (Co)?	
P	Český červený kříž
I	Krizová připravenost
Co	Mimořádná událost v ČR

Tabulka 2 PICO pro výzkumnou otázku – Jaká je krizová připravenost ČČK při mimořádné události v ČR?

Jaká je krizová připravenost (I) Českého červeného kříže (P) při mimořádné události (Co)?		
Česká verze		
P	I	Co
český červený kříž OR červený kříž OR červený půlměsíc	krizová připravenost OR připravenost OR krizový plán OR plán	mimořádná událost OR pohroma OR katastrofa OR krizová situace OR krizový stav
	AND	AND
Anglická verze		
P	I	Co
czech red cross OR red cross OR red crescent	crisis preparedness OR emergency preparedness OR disaster preparedness OR preparedness	emergency OR emergency event OR crisis OR disaster OR catastrophe OR calamity

	AND	AND

Tabulka 3 Výsledky identifikace zdrojů v databázích

IDENTIFIKACE ZDROJŮ V DATABÁZÍCH   Nalezeno 406 z toho: PubMed - 179   CINAHL/EBSCOhost - 133   SCOPUS - 0   Medvik - 94
Vyřazeno 346 (abstrakta nerelevantní k PICo a duplicity).
Finální počet – celkem 60 zdrojů.   Monografie – 14   Monotématické číslo časopisu – 1   Články ze sborníků a časopisů – 36   Články z recenzovaných časopisů a časopisů s IMPACT faktorem - 9

Získané zdroje se staly výchozí oporou pro realizaci výzkumu, ale vzhledem k jejich omezenému množství, musela autorka využít i interní dokumenty ČČK, starší publikace ČČK a informace prezentované v oficiálních zdrojích ČČK a Mezinárodního hnutí ČK a ČP.

Výzkum provází čtyři klíčové pojmové oblasti:

- **sestra červeného kříže,**
- **červený kříž,**
- **mimořádná událost,**
- **krizová připravenost.**

V následujících kapitolách je cílem vytyčit výše uvedené pojmy v kontextu zkoumané problematiky a operacionalizovat je pro účely výzkumu.

2.1 Sestra Českého červeného kříže

Poskytování pomoci osobám v nouzi a utrpení je přirozenou vlastností většiny lidí, rodin, komunit a velmi ji podpořil i příchod křesťanství (Staňkova, 2003, s. 3). Na vývoji ošetrovatelské péče v různých zemích najdeme společné prvky, ale i řadu odlišností, které jsou způsobeny náboženskými, kulturními či politickými faktory, také válkami, vědeckými objevy i osobnostmi (Bužgová et al, 2011, s. 15). Výčet všech historických okolností podílejících se na vzniku oboru ošetrovatelství není předmětem práce, a proto jsou v následující části zmíněny pouze fakta související s Českým červeným křížem, jelikož dobrovolná sestra ČČK je termín pevně spojený s ČČK.

Červený kříž na počátku své činnosti (1868) u nás působí zejména jako pomocná organizace vojenské zdravotní služby (Procházka et al, 2000, s. 7). Aktivita nesou od samého počátku prvky ošetrovatelství (zajišťování personálu, lůžek, materiálů, první pomoci aj.) a sociální práce (pomoc vdovám, sirotkům, invalidům, realizace sbírek aj.) (Mlýnková, 2009, s. 18). Činil se i vzniklý Dámský pomocný spolek Červeného kříže pro Království české, který měl více jak 5000 členů a mimo jiné zajišťoval péči o spolek ošetrovatelek. Posláním spolků Červeného kříže byla péče o raněné a nemocné během války a příprava na ni v době míru. Činnost zahrnovala i „záchrannou službu a transport nemocných“. V roce 1874 byla otevřena první česká ošetrovatelská škola (jediná v Rakousku), kde se organizovaly především krátkodobé kurzy a dochází k pozvolnému přechodu organizované opatrovnické činnosti na činnost ošetrovatelskou. Bohužel svou činnost po sedmi letech ukončila a k dalšímu otevření české ošetrovatelské školy došlo v roce 1916 (Kutnohorská, 2010, s. 92; Kafkova, 1992, s. 11-18).

Po vzniku samostatného Československého státu se předsedkyní Československého červeného kříže (ČSČK) stala dcera prezidenta, doktorka Alice Masaryková. V meziválečném období 1919 – 1939 došlo k nárůstu rozsahu činnosti ČSČK i členské základny. ČSČK se nově věnuje i oblastem, jako je výchova ke zdraví, hygiena, sociální činnost, repatriace, pátrací služba, boj s epidemií nemoci aj. ČSČK nahrazoval nedostatky státní zdravotní správy a doplňoval ji (budoval zdravotní ústavy, dětské prázdninové osady, ambulatoria, jesle, útulky rodiček, sirotčince, dopravní zdravotní službu, pomáhal při živelných pohromách, rozvíjel zdravotnickou osvětu aj.) (Kutnohorská, 2010, s. 53-54). Od počátku 20. století byly budovány v rámci pobočných spolků a ve spolupráci s hasičskými sbory záchranné stanice. Jejich personál se označoval jako tzv. *Sanitätsmänner* a jejich úkolem bylo zasahovat při úrazech a nehodách. Původní záchranné vozy byly taženy koňmi, později je nahradily

automobily (Hájková, 2002, s. 24). Samaritánská služba plnila úlohu poskytování první pomoci před příchodem lékaře. Členové samaritánské stráže absolvovali kurz, který trval 30 až 40 hodin (učitelé měli zkrácenou verzi kurzu), obsahoval šest tematických okruhů (zdravověda, bakteriologie, obvazová technika a doprava raněných, pomoc při vnitřních onemocnění, vnějších úrazech a tuberkulóze) a posluchači získali vysvědčení a legitimaci (Švejnoha, 2002, s. 1)

Významnou oblastí působení ČSČK bylo i vzdělávání. Obecně k profesionalizaci sester pomohlo nařízení rakouského ministra vnitra č. 139. o ošetřování nemocných provozovaném z povolání (25. 6. 1914), které ukotvilo pravidla (strukturu, náplň, praktickou výuku, zkoušky a další) pro zakládání ošetřovatelských škol (Plevová, 2011, s. 46). **Otevření zmíněné České zemské státní ošetřovatelské školy v roce 1916 bylo revoluční, a dokonce od roku 1920 školu spravoval ČSČK** (Kutnohorská, 2010; Kafková, 1992, s. 21). Samotná předsedkyně ČSČK Alice Masaryková přispívala svými zahraničními styky (USA) k vzdělávání v ošetřovatelství. Probíhala spolupráce s Americkým červeným křížem na předávání poznatků, účast našich sester na Mezinárodním kurzu Ligy Červených křížů v Londýně a na odborných sjezdech v ošetřovatelské problematice. (Kafková, 1992, s. 21-22.; Mlýnková 2016, s. 35). ČSČK po předání školy do působnosti státní zdravotnické správy i nadále organizuje krátkodobé kurzy (Kafková, 1992, s. 31).

ČSČK se intenzivně věnoval přípravě dobrovolných ošetřovatelek, laických zdravotníků a dobrovolných sester ČSČK. Dokladem je ukázka vzdělávacích programů ČSČK z roku 1930 - včetně hodinové dotace uvedené v závorce.

- řádné kurzy pro výcvik samaritanů (6krát 4 hodiny),
- opakovací kurzy samaritské (4 hodiny),
- kurzy samaritské služby pro učitele (3krát 6 hodin),
- samaritské kurzy pro střední školy a učitelské ústavy (2krát 10 hodin),
- kurzy hygieny a domácího ošetřování (15krát 2 hodiny),
- kurzy občanské péče (3krát 6 hodin),
- lidové kurzy správné výživy pro Čechy a Moravu (10krát 4 hodiny),
- kurzy výživy pro učitelky domácích nauk na Moravě (3 dny po sobě),
- cvičný kurz pro instruktory správné výživy a vaření (12 večerů),
- zahradnický kurz pro učitele (6 dní po sobě) (ČSČK, 1930, s. 83-84.).

Ošetrovatelské kurzy, které předcházely vzdělávací normě **Dobrovolné sestry** (od roku 1933) a organizovaly se zejména ve městech, měly časovou dotaci 72 hodin. Výuka obsahovala teoretickou i praktickou část a tematické okruhy:

- péče o nemocné
- asepse, antisepte a dezinfekce
- všeobecná hygiena
- nauka o obvazech
- nauka o zlomeninách a vyvrtnutích
- nauka o první pomoci
- nauka o chorobách vnitřních a infekčních
- hlavní rysy anatomie, fyziologie a bakteriologie (Kutnohorská, 2010, s. 94; Šefrna, 1983, s. 17 - 386).

Absolventky uplatňovaly svoje znalosti ve vlastních rodinách, v dobrovolné službě ČSČK a byly evidovány ČSČK pro případ potřeby. Rokem 1932 započalo **vzdělávání Dobrovolné sestry ČSČK.** Paní Šrámková, členka Hlavního stanu ČSČK se k aktivitě vyjadřuje o 4 roky později: „Myšlenka utvořiti kurzy dobrovolných sester byla jednou z nejlepších, které Červený kříž uvedl ve skutek. Kurzy pro dobrovolné sestry byly přijaty veřejností s velikým porozuměním a počet 10 000 dobrovolných sester v krátké době necelých 4 let znamená veliký úspěch této myšlenky. Je si jenom přáti, aby zájem o tyto kurzy stále stoupal a aby naše vlast měla ve válce ženy, které dovedou pomoci, a v míru ženy, které udržují svoji rodinu zdravou, a obětavou spoluprací na díle celku přispívají, aby národ byl pevný a silný.“ (Šrámková, 1936, s. 114).

Zlomovým bodem pro vývoj ČSČK a následně i ČČK byla **druhá světová válka.** Ošetrovatelské povolání trpělo nedostatkem pracovních sil. Červenému kříži se podařilo částečně rozšířit sesterskou základnu o sestry dobrovolné (Kafková, 1992, s. 32). Činnost ČSČK byla ale po okupaci (1940) přerušena gestapem, docházelo k zabavování majetku a členové byli zatýkáni. Členové ČSČK se zapojovali do odbojové činnosti a pracovali v zahraničí (2018, ČČK).

Odezněním druhé světové války došlo k obnově činnosti ČSČK, která pokračovala i za stížených podmínek, které byly způsobeny událostmi z února 1948 (politický převrat). Členové ČSČK se vrátili k přípravě ošetrovatelek, samaritánů, dopravní zdravotní služby, pátrací služby nebo k výchově mládeže. Výchova a vzdělávání jsou jedněmi z hlavních úkolů ČSČK v době „míru“. Absolventi vzdělávacího programu Dobrovolná sestra ČSČK jsou tou

dobou považování za odborně nejlépe připravené zdravotníky ČSČK. **Role dobrovolné sestry ČSČK byla široká a zahrnovala působnost:**

- Dobrovolná pečovatelská služba – dobrovolné sestry ČSČK podle pokynů lékaře pečují o nemocné ve svém okolí (sousedská výpomoc, pomoc chronicky nemocným a osamělým občanům).
- První pomoc - nejčastěji využívaná služba (zdravotní asistence při sportu, masových shromážděních, průvodech a další).
- Preventivní akce - boj proti nemocem hromadného výskytu, nemocem z povolání aj.
- Dárcovství krve - nábor a propagace dobrovolného dárcovství krve.
- Výpomoc v zdravotnických zařízeních - doplnění chybějícího zdravotnického personálu na zdravotních střediscích.
- Péče o ženu a dítě - výpomoc po porodu, v jeslích, mateřských školách.
- Spolupráce se státní zdravotnickou správou - podílí se na zlepšení životního a pracovního prostředí či odstranění hygienických nedostatků.
- Mimořádné podmínky - doplnění řad středních zdravotnických pracovníků v nemocnicích a zdravotnických zařízeních (Šefrna et al, 1983, s. 8-9).

S pomocí členů ČSČK se počítalo v rámci organizace Civilní obrany (CO), která zabezpečovala ochranu a obranu obyvatelstva při nepřátelském napadení. Počítalo se se zapojením členů ČSČK do zdravotnické služby CO do oddílu lékařské pomoci (poskytování první pomoci, třídění raněných a odsun), na obvaziště, oddělení speciální očisty, odsunové oddělení a jiné. (Šefrna et al, 1983, s. 10-13). Nezávislost a samostatná činnost byla obnovena až v roce 1989 a 1. 1. 1993 vznikl Český červený kříž (Jukl, 2007, s. 19).

Termín sestra v kontextu červeného kříže má svůj původ vyplývající z uvedených historických okolností. V ČSČK se lze setkat s **pojmem opatrovnice, dobrovolná ošetřovatelka a od roku 1933 pak s označením dobrovolná sestra** v rámci příchodu stejnojmenného vzdělávacího kurzu (Kutnohorská, 2010, s. 94). **Aktuálně je vzdělávací norma Dobrovolná sestra ČČK realizována v rozsahu 57 hodin** a je nutné, aby zájemci měli předem absolvovaný minimálně kurz ZNZN (Základní normu zdravotnických znalostí, 12 hodin). Úspěšní absolventi kurzu Dobrovolná sestra ČČK pak mohou zajišťovat zdravotnické služby na různých akcích, působit jako zdravotníci v případě mimořádných událostí, jako členové humanitárních jednotek ČČK (ČČK, 2018).

Červený kříž kromě kurzu Dobrovolná sestra ČČK nabízí i jiné vzdělávací programy s přesahem do zdravotnictví. Jedná se zejména o akreditované vzdělávací programy Ministerstva školství a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR) a formu rekvalifikací pro veřejnost nebo pro pedagogy v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP):

- Základní norma zdravotnických znalostí (12 hodin, DVPP),
- Zdravotník zotavovacích akcí (41 hodin, rekvalifikace a DVPP),
- Zdravotnický instruktor (56 hodin, rekvalifikace) (ČČK, 2018).

Ať už se jedná o Dobrovolnou sestru ČČK nebo zdravotníka ČČK, tak jde vždy o označení, které významově nekoresponduje s termíny pro zdravotnické povolání/zdravotnický personál v ČR například všeobecná sestra, všeobecný ošetřovatel, porodní asistentka, zdravotnický záchranář. **V rámci výzkumu je sledována role dobrovolné sestry v ČČK, přičemž pojmem „dobrovolná sestra“ je pro účely výzkumu operacionalizován do měřitelné proměnné na absolventy vzdělávací normy Dobrovolná sestra ČČK.**

Z náplně vzdělávací normy dobrovolné sestry je patrné, že za její hlavní činnost lze považovat především poskytování „laické“ a odborné zdravotnické pomoci, **a tedy je povaha činnosti dobrovolné sestry majoritně zdravotní.** Což se také stalo základním předpokladem během pro výzkum a tvorbu disertační práce.

Dále je také nutno do výzkumu zahrnout i další okolnost, kterou je vzdělávání neprofesionálních zdravotníků. Kategorie „laických“ zdravotníků pro účely výzkumu obsahuje absolventy zmíněných akreditovaných vzdělávacích norem se zaměřením na zdravotnictví. Pro účely výzkumu je v souvislosti s ČČK „laická“ a odborná zdravotnická pomoc kategorizována a operacionalizována v jeden pojem, a tím je „zdravotnická pomoc“. Jedná se o osoby proškolené zejména v poskytování laické první pomoci - kurz ZZA (Zdravotník zotavovacích akcí, 41 hodin), ZNZN pro pedagogy (Základní norma zdravotnických znalostí, 20 hodin), ZI (Zdravotnický instruktor, 56 hodin), které nabízí ČČK i jiné instituce.

Vzhledem k tomu, že od založení červeného kříže na našem území uplynulo téměř 150 let, během kterých se aktivity ČČK formovaly až do současné podoby, tak se měnící náplň činnosti ČČK odrazila i na vzdělávacích programech ČČK. Jak již bylo zmíněno, tak ČČK nemá jen Dobrovolnou sestru ČČK, ale již zmíněné další vzdělávací programy ČČK se zaměřením na zdravotnictví. Pro hlubší porozumění zkoumané problematiky je pozornost ve výzkumu věnována právě i uvedeným dalším vzdělávacím programům ČČK a také i nově

vzniklému **kurzu poskytování psychosociální podpory**, který se školí od roku 2013. V zahraničí je kurz psychosociální podpory běžnou součástí aktivit Červených křížů.

Rozsah aktuální činnosti ČČK je značný (dárcovství krve, první pomoc, humanitární pomoc, sociální činnost, pátrací služba, ediční činnost aj.) (ČČK, 2018). Realizovat tak výzkum, který objasní zastoupení dobrovolných sester v jednotlivých činnostech ČČK na území ČR by bylo obtížné. **Zaměříme-li se na prvotní roli dobrovolných sester v červeném kříži, tak se jednalo o úlohu poskytování pomoci, ošetřování raněných za dob války a následně i míru.** ČČK navíc plnění uvedené úlohy garantuje již uvedenými závazky k Mezinárodnímu hnutí ČK a ČP a k České republice.

Nabízí se tak otázky, které se staly následně i součástí výzkumu. **Jsou dobrovolné sestry stále součástí ČČK a jaká je jejich aktuální role? Existuje stále vzdělávací norma Dobrovolná sestra ČČK a kolik spolků ČČK ji aktuálně realizuje? Kolik je absolventů Dobrovolné sestry ročně? Roste nebo klesá zastoupení dobrovolných sester v ČČK? Existuje databáze dobrovolných sester pro případ „nouze-války“? Jakou roli v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR dnes zastupují dobrovolné sestry? Jaké bylo zastoupení dobrovolných sester na zkoumaných mimořádných událostech?**

2.2 Červený kříž

Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce je název, který lze užívat i ve tvaru Mezinárodní Červený kříž. Tento pojem byl jediným uznávaným označením do roku 1986. Mezinárodní hnutí ČK&ČP se řídí Základními principy ČK a ČP (oficiálně přijaté roku 1965 ve Vídni): humanita, neutralita, nestrannost, nezávislost, dobrovolnost, jednota a světovost (Kutnohorská, 2010, s. 52-53). Ty jsou považovány za hodnoty a pravidla všech členů a dobrovolníků ČK a ČP pro vykonávání humanitárních, sociálních, zdravotních a zdravotně-výchovných činností. Mezinárodní hnutí ČK&ČP má tři základní výkonné složky:

- Mezinárodní výbor Červeného kříže (MV ČK),
- Národní společnosti (NS),
- Mezinárodní federaci společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce (MF ČK&ČP) (Jukl, 2007, s. 15 – 24; Kutnohorská, 2010, s. 51 - 52).

Pro účely disertační práce má význam blíže specifikovat jen Mezinárodní federaci společností ČK&ČP, jejíž činnost přímo souvisí s výzkumnou problematikou, a to je krizovou připraveností v „době míru“ nikoliv ve válečných konfliktech. MF ČK&ČP koordinuje a řídí akce humanitární pomoci obětem katastrof, uprchlíkům, lidem

v oblastech se zdravotními riziky. MF ČK&ČP vnímá narůst výskytu přírodních katastrof na celém světě. Upozorňuje Národní společnosti ČK a ČP aby si byly vědomy nebezpečí a snižovali svoji zranitelnost a zvyšovali svoji akceschopnost na mimořádné události. Již bylo zmíněno, že MF ČK&ČP vypracovala „Strategy 2020 Saving lives, Changing minds“ (dále jen Strategii 2020), která je podporou pro Národní společnosti ČK a ČP při vytváření vlastních strategických plánů. **Strategie 2020 obsahuje tři hlavní cíle:**

- záchrana životů, ochrana zdrojů obživy, posilování obnovy z katastrof a krizí,
- umožňování zdravého a bezpečného života,
- podporování sociálního začlenění a kultury nenásilí a míru (IFRC, 2010, s. 4 -11).

První uvedený cíl je v přímé souvislosti se zkoumanou problematikou krizové připravenosti. Přičemž za dopad prvního cíle je považováno:

- snížení ztrát na životech, zdraví a majetku,
- lepší obnova komunit,
- efektivní připravenost kapacit ČK a ČP, vhodná a včasná reakce na katastrofy a mimořádné události (IFRC, 2010, s. 14).

MF ČK&ČP zdůrazňuje, že **jako první se musí na záchranných a likvidačních pracích podílet lidé žijící v místní komunitě** (IFRC, 2018). Což je v souladu s představou o pomoci a jejím **pojetí odolnosti** (= lidé zvládají), nikoliv **pojetí zranitelnosti** (= lidé jsou obětmi). Každá pomoc by měla „vycházet z předpokládaných a vyjádřených potřeb a hodnot zasažených lidí, rodin, obcí a organizací v oblastech **sociální, psychické, duchovní a tělesné** a aktivně povzbuzovat osobité strategie zvládání zátěže a zacházení s vlastními silami a zdroji se zdůrazněním primárních (= neformálních) zdrojů sociální opory“ (MV – GŘ HZS ČR, 2010, s. 6). Role MF ČK&ČP v oblasti katastrof a krizového managementu je zaměřena zejména na:

- podporu a vývoj globální politiky katastrof a krizového řízení,
- budování silných a odolných Národních společností ČK a ČP a komunit,
- oficiální zastoupení členských Národních společností ČK a ČP na mezinárodní úrovni,
- podpora spolupráce mezi jednotlivými Národními společnostmi ČK a ČP (IFRC, 2016).

Pokud požádá Národní společnost ČK nebo ČP o pomoc, protože kapacity komunit dané země jsou vyčerpány, tak MF ČK&ČP může zasáhnout. MF ČK&ČP použije regionální

a mezinárodní sítě, majetek a zdroje, aby pomohla komunitám a Národnímu červenému kříži nebo červenému půlměsíci (IFRC, 2016).

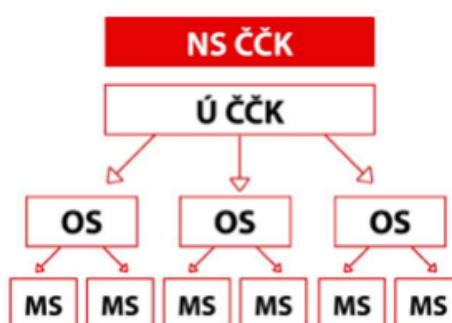
2.2.1 Český červený kříž

Na území České republiky se první výskyt Červeného kříže datuje již od roku 1868 a jak již bylo zmíněno jednalo se o třináctou národní společnost Červeného kříže na světě (Jukl, 2007, s. 16–17). Rozsah činnosti ČČK je značný ale vzhledem k zaměření výzkumu je v následujících podkapitolách pozornost směřována pouze na ČČK v kontextu dobrovolné sestry a mimořádné události.

Struktura Českého červeného kříže

ČČK je organizací fungující na bázi členství a dobrovolnictví. Aktuálně (31. 12. 2017) má ČČK 13 564 členů a 3 194 dobrovolníků, kteří jsou sdruženi v 68 samostatně fungujících **Oblastních spolcích ČČK (OS ČČK)** po celé ČR (ČČK, 2018, s. 17). V každém kraji je určen jeden OS ČČK, který zastává funkci tzv. **pověřeného OS ČČK** řešící záležitosti a události s krajským dopadem (ČČK, 2014, s. 44). Nejmenší možnou jednotku tvoří Místní skupiny ČČK (MS ČČK), které jsou organizační jednotkou OS ČČK a k 31. 12. 2017 jich bylo evidováno 494 (ČČK, 2018, s. 17).

Činnost všech OS ČČK zaštiťuje Národní společnost ČČK s ústředím sídlícím v Praze (ČČK, 2013, s. 44). Hlavním představitelem Národní společnosti ČČK je prezident Společnosti ČČK (§ 50, bod 1), který reprezentuje a zastupuje ČČK navenek a ve styku se zahraničím (ČČK, 1999, s. 18).

Obrázek 1 Organizační struktura ČČK

NS ČČK - Národní společnost Český červený kříž, Ú ČČK – Úřad ČČK, OS = oblastní spolek ČČK, MS = místní skupina ČČK

(upraveno autorem podle předlohy ČČK, Balarinová, 2016)

Mezi organizačními jednotkami ČK a ČP, a to na všech úrovních, je nutno dodržovat **princip jednoty a princip územní působnosti**. Každá složka ČČK působí jen v okruhu,

který byl schválen příslušným orgánem a jedná jen se subjekty na jeho odpovídající úrovni (ČČK, 2013, s. 3).

2.3 Mimořádná událost

Obecným pojmem „**katastrofa**“ (*catastrophe*) rozumíme „extrémní událost přírodního původu nebo lidského původu, která může v daném místě a v daném okamžiku způsobit škody a poruchy, které rozpoutají proces pohrom“ (Malina a kol., 2009, s. 1862). Na pojem „**pohroma**“ (*disasters*), lze pohlížet z více hledisek. Autoři (Adamec et al, 2012, s. 20) uvádí sledování mimořádných událostí z hlediska příčiny, četnosti výskytu, destrukčního potenciálu v čase a prostoru. Nalezneme základní třídění pohrom podle vyvolávající příčiny na **přírodní** (nepředvídaný, rozsáhlý přírodní jev) a **antropogenní** (způsobené vlivem lidské činnosti nebo společnosti) (Antonová, 2010, s. 19). Autoři (Kopecký et al, 2014, s. 20) ještě uvádí třetí skupinu - **havárie** (ropné, chemické, radiační aj). Dalším kritériem rozlišení „*pohrom, katastrof*“ je **hranice minimálního počtu obětí a rozsahu škod. Zde se setkáváme s dvěma anglickými pojmy „disaster“ a „emergency“.**

Podle **Organizace spojených národů** (OSN) lze za katastrofu, pohromu („*disaster*“) považovat událost, kde je nejméně 10 obětí na životech a nejméně 100 zasažených, je vyhlášen stav nouze nebo je vyžádána mezinárodní pomoc místní vládou (United Nations, 2008, s. 80). Podle **Světové zdravotnické organizace** (WHO) (2002, s. 3-10) je „*disaster*“ událost narušující normální podmínky existence/bytí/žití a způsobující míru utrpení, která přesahuje kapacitu/schopnost zasažené komunity (skupiny lidí) přizpůsobit se katastrofě. **Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce** (IFRC) „*disaster*“ definuje jako náhlou, katastrofální událost, která zásadně narušuje fungování komunity a způsobuje lidské, materiální, ekonomické či ekologické ztráty. Zvládnutí události přesahuje možnosti zasažené komunity (IFRC, 2015). „Význačné světové a evropské finanční instituce (Světová banka, Evropská banka, orgány OSN a další) používají pojem „*disaster*“ obvykle pro jevy doprovázené malým počtem obětí. Ve chvíli, kdy je počet obětí větší (více než 25), používají pojem „*catastrophe*“ (Procházková, 2006, s. 73-74).

Pojem „*emergency*“ (mimořádný stav, stav nouze, krizový stav, havarijní stav) je podle **WHO** definován jako stav, ve kterém jsou normální úkony (dočasně) přerušeny a jsou kvůli tomu přijata mimořádná opatření, aby bylo zabráněno „*disaster*“ (katastrofě/pohromě/neštěstí). „Podle přísné definice, je v užším smyslu katastrofa procesem, který za sebou zanechá lidské oběti a materiální škody. Kolik to má být minimálně obětí a jaké škody, na tom se odborníci neshodli“ (Kukal, Pošmourný, 2005, s. 4).

Mezi českými autory se můžeme setkat s následujícím vymezením. Baštecká (2005, s. 15) uvádí tři typy mimořádných událostí. První z nich je „*hromadné neštěstí omezené*“, kdy se jedná o mimořádnou událost s maximálně 10 zasaženými nebo zraněnými. Událost je řešena s pomocí místních zdrojů. „*Hromadné neštěstí rozsáhlé*“ čítá minimálně 10 maximálně 50 zasažených. Při tomto typu mimořádné události se aktivují havarijní, poplachové a traumatologické plány. Posledním uváděným typem je „*katastrofa*“, která se vyznačuje náhlým vznikem a více než 50 zasaženými osobami.

Víšek (2012, s. 11) ve své knize uvádí následující druhy mimořádných událostí a to:

- *„každodenní události,*
- *katastrofy,*
- *krizové (nouzové situace)*
- *ozbrojený konflikt či válka“.*

Autoři Mozga, Vítek (2002, s. 9) uvádí, že „vše, co člověka ohrožuje nebo jeho výtvoř, je popsáno různými pojmy, přičemž pro potřeby porozumění a zvládnání těchto situací by byl žádoucí jeden sjednocující pojem. Zatímco jazyky vycházející z latiny „vystačí“ s jediným pojmem – *disastro, disaster*; v českém jazyce je pojmů několik, což bohužel nahrává slovním fundamentalistům.“ Problémem je zejména kontext pojmů „*emergency – crisis*“. Pojem „*emergency*“ je víceznačný a znamená – pohotovost, záchrana, výjimečný stav, nouze, mimořádná událost (Mozga, Vítek, 2002, s. 10). Na nesoulad terminologie v oblasti krizového řízení je poukázáno i v materiálu Ministerstva životního prostředí (Kukal, Pošmourný, 2005, s. 4). Za účelem sjednocení pojmů v České republice byl vydán Ministerstvem vnitra ČR (MV ČR, 2016, s. 40) „Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu“, který je pravidelně aktualizován a objasňuje i cizojazyčné ekvivalenty v angličtině a francouzštině.

V uvedeném slovníku se setkáme pouze s obecným pojmem „*emergency event – mimořádná událost*“, která je definována jako: „Událost nebo situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku živelné pohromy, havárie, nezákonnou činností, ohrožením kritické infrastruktury, nákazami, ohrožením vnitřní bezpečnosti a ekonomiky, která je řešena obvyklým způsobem orgány a složkami bezpečnostního systému podle zvláštních právních předpisů. Pod tímto pojmem je v současných právních předpisech ČR uváděna řada pojmů jako jsou například mimořádná situace, nouzová situace, pohroma, katastrofa, havárie“ (MV

ČR, 2016, s. 40). Právě definice uvedené v zákonech České republiky lze považovat za zásadní, a proto jsou využity i při realizaci výzkumu.

Mimořádná událost je „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“ (§ 2 písm. b), zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému).

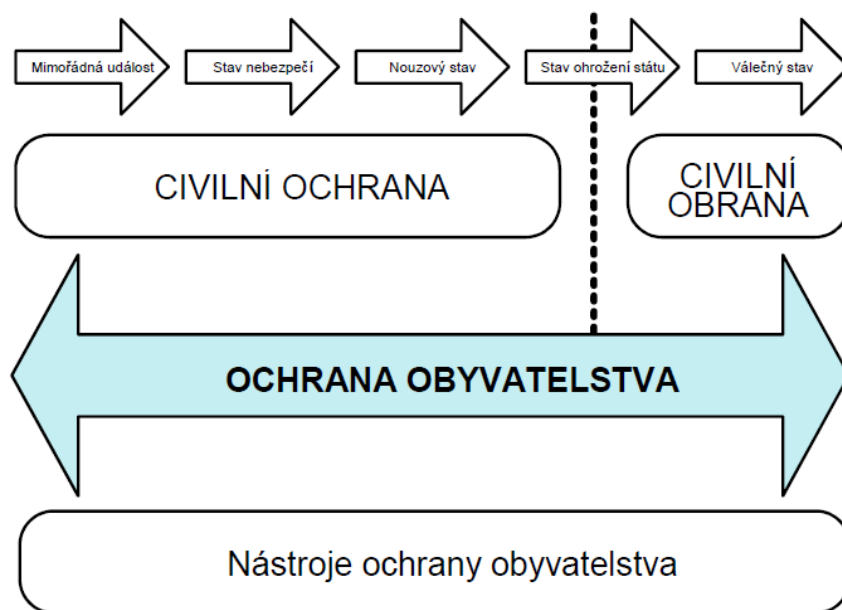
Krizové stavy, jimiž je myšlena „mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému 2), narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen **stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu**“ (§ 2 písm. b), zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení).

Účely vyhlášení krizových stavů ve vztahu k příslušné zákonné úpravě jsou uvedeny v tabulce č. 4 (Kulhánek et al, 2013, s. 176). Schématické znázornění mimořádné události a krizových stavů v kontextu civilní ochrany, civilní obrany a ochrany obyvatelstva je znázorněno na obrázku číslo 1 (HZS ČR, 2014, s. 5).

Tabulka 4 Krizové stavy v ČR

Typ krizového stavu	Zákonná úprava	Vyhlašuje	Účel vyhlášení
Stav nebezpečí	Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon	Hejtman kraje, primátor Hlavního města Prahy na dobu maximálně 30 dnů.	Při ohrožení životů, zdraví, majetku, životního prostředí
Nouzový stav	Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky	Vláda na dobu maximálně 30 dnů	Značné ohrožení životů, zdraví, majetků, vnitřního pořádku a bezpečnosti v souvislosti s živelnými pohromami ekologickými a průmyslovými haváriemi
Stav ohrožení státu	Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky	Parlament na návrh vlády	Ohrožení svrchovanosti státu, jeho územní

Válečný stav	republiky		celistvosti nebo demokratických základů jeho zřízení
	Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky	Parlament České republiky	Ohrožení svrchovanosti státu, jeho územní celistvosti nebo demokratických základů jeho zřízení při potřebě plnit mezinárodní závazky o společné obraně

Obrázek 2 Ochrana obyvatelstva v České republice

(HZS ČR, 2016)

2.3.1 Český červený kříž a mimořádná událost v ČR

Národní společnost ČČK plní poslání Mezinárodního hnutí ČK a ČP zejména na území České republiky. Poskytování pomoci ČČK během mimořádných událostí je deklarováno, jak zmíněným mezinárodním slibem, tak závazky přijatými v České republice.

Zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů, uvádí v § 4 úkoly:

- „působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby;
- působí v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva a poskytuje pomoc v případě katastrof a jiných mimořádných událostí;
- poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další humanitární služby;
- šíří znalost Ženevských úmluv, vychovává občany k účasti na plnění zdravotnických úkolů a jeho složky úzce spolupracují s poskytovateli zdravotních služeb“.

V §7 bodu 2 **Stanov Českého červeného kříže** (ČČK, 2013, s. 5), ve znění pozdějších dodatků je uvedeno: „Spoluúčastní se přípravy v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva, poskytuje pomoc v případě katastrof a jiných mimořádných událostí, k čemuž zajišťuje

ve spolupráci se státními orgány propagaci, organizaci a výcvik první pomoci. Obstarává, udržuje a obnovuje zdravotnické zařízení a zásoby, organizuje a registruje síť záchranných týmů“.

V České republice funguje tzv. **integrovaný záchranný systém (IZS)**. Součástí IZS jsou **základní složky IZS** (Hasičský záchranný sbor ČR, Jednotky požární ochrany, Policie ČR, Zdravotnická záchranná služba) a **ostatní složky IZS** (Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, Orgány ochrany veřejného zdraví, Zařízení civilní ochrany, Neziskové organizace a sdružení občanů aj.) (§ 4 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému). **Zatímco základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost, ostatní složky IZS poskytují plánovanou pomoc na vyžádání** (Vilášek, 2009, s. 23). Plánovanou pomocí na vyžádání rozumíme: „Předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci ostatními složkami integrovaného záchranného systému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací“ (MV GŘ-HZS ČR, 2016, s. 62).

V souvislosti se změnami (redukce sil Armády ČR, přibývání neziskových organizací, vliv zahraničí a úprava předpisů) vznikl prostor pro spolupráci nestátních neziskových organizací (NNO) s orgány veřejné správy, které se podílí na řešení následků mimořádných událostí (Soukupová, Dostál, 2014, s. 5). V České republice existuje řada NNO, které se

mimo svou běžnou činnost věnují poskytování pomoci při mimořádných událostech. **Za hlavní poskytovatele pomoci z řad NNO jsou považovány organizace s dlouholetou tradicí a mezinárodní působností: ADRA, Český červený kříž, Člověk v tísni, Diakonie ČCE a Charita** (GŘ HZS ČR, 2015, s. 26; Kumar, 2005, s. 39-40).

Obecný pojem „**humanitární pomoc**“ je v Terminologickém slovníku (GŘ HZS, 2016, s. 24) definován jako: „Činnost vládních i nevládních orgánů a organizací, dobročinných spolků a jednotlivců konaná ve prospěch obyvatelstva určitého regionu, postiženého krizovou situací. V mezinárodním měřítku, pak i pomoc obyvatelstvu regionů na území jiného státu, strádajícího v důsledku vnitřních či mezinárodních konfliktů“. Autoři Smetana, Kratochvílová ml., Kratochvílová (2010, s. 116) uvádí, že humanitární pomocí se rozumí pomoc obyvatelstvu zasaženým mimořádnou událostí s využitím lidských a materiálních zdrojů...; k uspokojení základních životních potřeb a obnově území...; je poskytována bezplatně orgány státní správy a samosprávy, právníckými osobami, podnikajícími fyzickými osobami, NNO, aj. na základě výzev nebo vlastní iniciativy formou nabídek.

V roce 2010 byl přijat zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí, ve znění pozdějších předpisů, který definuje **humanitární pomoc poskytovanou do zahraničí** jako: „Souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádných událostí, jakož i zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům“.

Na popud celosvětových NNO a Mezinárodní hnutí ČK a ČP vznikl v roce 1997 „The Sphere Project“ a následně byly vydány tzv. **minimální standardy pro poskytování humanitární pomoci** podle kterých humanitární pomoc směřuje k uspokojení základních životních potřeb a znovuoobnovení lidské důstojnosti a života před danou krizí. Každá humanitární pomoc je poskytována ve čtyřech sektorech:

- voda, hygiena,
- potraviny, výživa,
- obydlí,
- zdravotní péče (The Sphere Project, 2011, s. 5 – 11).

Autor Slim (2005, s. 7) uvádí **čtyři ideální formy pomoci**:

- asistence – materiální pomoc a podpora,

- ochrana – ochrana lidské důstojnosti a bezpečí,
- živobytí – ekonomická podpora,
- obhajoba – prosazování humanitárních principů a diskuze o potřebách zasažených lidí.

Zejména první tři se vzájemně překrývají. Dobře postavený příbytek může zasažené rodině poskytnout pocit soukromí podporující důstojnost, bezpečí a ochranu před deštěm, místo pro shromažďování jmění a zároveň při dobrém umístění je i místem, které je chrání před útokem. Každá z uvedených forem pomoci vyžaduje specifické dovednosti, a proto by měly zůstat oddělené (Slim, 2005, s. 7).

Přesný výčet činností, kterými se jednotlivé NNO během mimořádných událostí v České republice zabývají se nepodařilo nalézt. Potvrzuje to také tvrzení Generálního ředitelství HZS ČR (2015, s. 26): „Neexistuje pevně daný rámec typů poskytované činnosti všech organizací. Jednotlivé NNO se vyznačují specifickým přístupem k řešení mimořádné události, což je dáno zaměřením jejich dlouhodobé činnosti, jejich vnitřní strukturou, materiálními a personálními možnostmi“. Je-li vyžádána pomoc NNO ze strany IZS při mimořádné události v České republice, tak je to **hasičský záchranný sbor kraje, který mimo jiné „organizuje a koordinuje humanitární pomoc“** (§10 č. 5 písmeno g) zákon o IZS). MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR vydává tzv. „**typové činnosti**“ společných zásahů složek IZS (§ 18, 328/2001 Sb. vyhláška Ministerstva vnitra ze dne 5. září 2001 o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému). V katalogu typové činnosti STČ - 12/IZS při poskytování psychosociální pomoci (2015, s. 27) je uveden přehled činností, které jsou schopny nabídnou hlavní NNO při mimořádné události.

Tabulka 5 Přehled činností NNO při mimořádné události

ORGANIZACE	ADRA	Člověk v tísni	Diakonie ČCE	ČČK	Charita
DRUH ČINNOSTI					
1) Monitoring rozsahu škod a sociálních potřeb	x	x	x	x	x
2) Materiální pomoc	x	x	x	x	x

3) Zapůjčení techniky	x	x	x	x	x
4) Poskytnutí první pomoci				x	
5) Dobrovolnická pomoc	x	x	x	x	x
6) Psychosociální pomoc	x	x	x	x	x
7) Evakuační centra				x	x
8) Finanční pomoc	x	x	x	x	x

Pro správné pochopení jsou některé činnosti níže specifikovány.

Monitoring rozsahu škod a sociálních potřeb. Monitoring „slouží ke zjišťování potřeb lidí zasažených mimořádnou událostí. Výstupy z něj dále slouží ke zjištění rozsahu škod, materiálních, ale i psychických potřeb zasažených. Jsou důležité pro správnou koordinaci pomoci ze strany neziskových organizací a zástupců samosprávy a složek IZS“ (MV- GR HZS, 2010, s. 6).

Materiální pomoc. Věcnou pomocí se rozumí „poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce. Věcnou pomocí se rozumí též pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce“ (GR HZS, 2016, s. 90).

Dobrovolnická pomoc. „Osobní pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce“ (§ 2 písm. h) zákona o IZS).

Psychosociální pomoc. Pomoc poskytovaná v rámci humanitární pomoci a nouzového přežití osobám zasaženým mimořádnou událostí. Jde o naplňování předpokládaných a vyjádřených potřeb v oblasti tělesné, psychické, duchovní a sociální, a to v souladu

s hodnotami zasažených osob a podporou jejich vlastních sil a zdrojů (MV-GŘ HZS ČR, 2010, s. 6; MV-GŘ HZS ČR, 2015, s 4).

NNO samozřejmě působí v interakci s dalšími subjekty. **Společnost se podílí na řešení mimořádných událostí svými třemi sektory: veřejný sektor (stát), ziskový sektor (trh) a třetí neziskový sektor (označovaný též za „občanský“ či „dobrovolný“ sektor)** (Stejskal et al, 2012, s. 16). Úloha NNO je nezastupitelná, ale spolupráce napříč sektory naráží na rozmanitost NNO, nesrozumitelnost NNO a do jisté míry na neschopnost flexibility a jednotnosti (Škarabelová, 2005, s. 12). Během mimořádných událostí docházelo k nekoordinovanému poskytování pomoci. „V některých částech regionu byla pomoc nadbytečná, a naopak se vyskytovala území, kde tato forma pomoci chyběla. Na základě těchto zkušeností začaly NNO blíže spolupracovat mezi sebou i s HZS krajů a místně příslušnými orgány krajů“ (Mráčková, 2013, s. 12). Výsledkem byl vznik platformy „**PANEL**“. Jedná se o „společnou koordinační platformu státních, příspěvkových nebo nestátních neziskových organizací, které jednotně vystupují ve vztahu k veřejné správě a právě PANEL může zastřešovat jejich činnost v případě mimořádných událostí a krizových situací. Posláním PANELU je sdružovat a koordinovat činnost osob a organizací při zlepšování připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a poskytování pomoci při odstraňování jejich následků“ (SH ČMS, 2012, s. 1). PANEL vzniká na území měst, krajů z tří stěžejních pilířů – NNO, HZS ČR a územně samosprávních celků (SH ČMS, 2012, s. 1). PANELY nejsou rovnoměrně zastoupeny na celém území ČR a při vzniku mimořádné události se můžeme setkat i s tím, že vznikne PANEL spontánně „ad hoc“ (Dostál, Soukalová, 2014, s. 23; Mareš, Rejzler, Šelešovský a kol., 2013, s. 188). Jednotlivé pobočky ČČK jsou součástí PANELŮ např. Oblastní spolky ČČK Brno, České Budějovice, Liberec a Mělník (Výroční zpráva ČČK 2015, 2016, s. 16).

Pro výzkum je nutné také objasnit **poskytování pomoci při mimořádných událostech z časového hlediska**. Z pohledu Ministerstva zahraničních věcí (MZV, 2010) se jedná o tři etapy:

Okamžitá pomoc, která je zaměřena na záchranu životů a zajištění základních životních potřeb. Trvá v horizontu několika dnů až týdnů.

Časná rehabilitace, zahrnuje poskytování pomoci lidem vysídleným z důvodů katastrofy (jídlo, voda, přístřeší, zdravotní a psychosociální péče), snahu o obnovu infrastruktury a vyhodnocování škod. Nastává zpravidla dva týdny po události a trvá až tři měsíce.

Obnova a rozvoj. Jedná se o fázi, která může trvat až dva roky. Jde o čas, který je věnován komplexní obnově (infrastruktura, přístřeší, veřejné instituce) s důrazem na vyšší odolnost a prevenci (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010).

Pracovní skupina MV ČR (2013, s. 9) rozlišuje etapy pomoci uvedené níže v tabulce.

Tabulka 6 Etapy pomoci při mimořádné události

Bezprostředně před nebo po události	Fáze likvidace škod a psychosociální pomoci	Fáze obnovy
AKUTNÍ FÁZE 1–3 dny	STŘEDNĚDOBÁ FÁZE 3 dny – 1 měsíc	DLOUHODOBÁ FÁZE měsíc – 18 měsíců

Autorce se nepodařilo nalézt strukturu krizové připravenosti ČČK ani bližší specifikace o jejich nástrojích. Pro účely disertační práce je využito rozdělení krizové připravenosti ČČK na pomyslnou centrální a lokální úroveň ČČK.

Centrální úroveň nástrojů krizové připravenosti ČČK

Ústřední krizový štáb ČČK je jmenován prezidentem ČČK ve spolupráci s ředitelem Úřadu ČČK. Svolává se v případě, že mimořádná událost zasáhne území více OS ČČK a koordinuje poskytování pomoci ČČK (§ 50, bod 6 Stanov ČČK).

Zpracovává a aktualizuje Plán pomoci ČČK (jeho součástí je plán činnosti ČČK při stavu ohrožení státu, válečném stavu nebo za ozbrojeného konfliktu); Plán pokrytí území silami a prostředky ČČK; metodické pokyny pro oblast krizového řízení. **Podporuje** orgány ČČK v oblasti krizové připravenosti (zejména prostřednictvím pověřených OS ČČK). **Monitoruje** situace vyžadující nasazení sil a prostředků ČČK a organizuje síť Pohotovostních skladů ČČK (Směrnice č. 5/2012 o krizovém řízení ČČK).

Fond Humanity

Trvale zřízený fond na shromažďování finančních příspěvků, které jsou použity za účelem naplňování poslání ČČK. V případě, že dojde k události velkého rozsahu, tak ČČK vyhláší veřejnou sbírku pro konkrétní situace (Švejnoha, 2006, s. 32).

Ústřední krizový tým ČČK

Ústřední krizovým tým ČČK (ÚKT ČČK) je organizovaná skupina odborníků, členů a dobrovolníků ČČK, zaměřená na poskytování personální humanitární pomoci ČČK do zahraničí i na území ČR a na plnění dalších úkolů dle stanov ČČK (ČČK, 1999).

ÚKT ČČK nemá vlastní právní subjektivitu a spadá pod Úřad ČČK, který zajišťuje podmínky pro jeho činnost a zároveň využívá znalosti a dovedností jednotlivých členů pro činnost ČČK. Oblasti činnosti ÚKT ČČK jsou:

- a) psychosociální pomoc,
- b) zdravotnická pomoc,
- c) humanitární pomoc včetně péče o evakuované osoby,
- d) koordinace sil a prostředků ČČK a jeho organizačních jednotek, případně i jiných subjektů a podpora jejich činností na místě katastrof a jiných mimořádných událostí,
- e) informačně-metodická činnost v rámci ČČK ve výše uvedených oblastech,
- f) komunikace s Evropskou sítí psychosociální pomoci (ENPS), případně s dalšími sítěmi zabývajícími se psychosociální pomocí, v nichž jsou zapojeny národní společnosti ČK/ČP,
- g) spolupráce s jednotkami charakteru Týmu (ERU) složek ČK&ČP“ (Směrnice č. 5/2012, článek č. 3).

Jednotka je postavena na pečlivém výběru členů. Členy týmu jmenuje Prezident ČČK ve spolupráci s ředitelem Úřadu ČČK a předchází mu zpravidla roční čekatelství. Důraz je kladen na samostatnost a proaktivní přístup jednotlivých členů ÚKT ČČK. Důležitými předpoklady pro členství je schopnost týmové spolupráce, komunikace, znalost cizího jazyka a ztotožnění se Základními principy ČK a ČP.

ÚKT ČČK řídí velitel týmu (případně jeho zástupce), který zajišťuje trvalý příjem pro aktivaci ÚKT ČČK. „Tým, ať již jako celek, nebo po členech, se svolává pro následující účely:

- a) odborná příprava a cvičení,
- b) propagace programových činností ČČK a plnění jiných programových činností ČČK než uvedených v § 4 písm. a) až c) zákona nebo
- c) nasazení k plnění úkolů uvedených v § 4 písm. a) až c) zákona“ (Článek 4, bod 1 Směrnice č. 3/2012 o Ústředním krizovém týmu ČČK).

Důvodem k aktivaci ÚKT může být např. žádost OS ČČK, rozhodnutí Ústředního krizového štábu ČČK, žádost Operačního střediska HZS ČR, žádost jiné národní společnosti ČK a ČP (Článek 4, bod 2 Směrnice č. 3/2012 o Ústředním krizovém týmu ČČK)

Může se tedy jednat o nasazení ÚKT ČČK při mimořádné události v ČR v místech, kde lokální humanitární jednotka ČČK není zřízena nebo její kapacity nepokryjí potřeby. Příkladem jsou povodně na Mělnicku v roce 2013, kdy na žádost

OS ČČK a se svolením prezidenta ČČK byl na pomoc povolán ÚKT ČČK (ČČKb, 2013, s. 1). ÚKT ČČK může být nasazen i v zahraničí. Ukázkou je například pomoc obětem zemětřesení v Nepálu, kdy velitel ÚKT ČČK doprovázel a pomáhal s distribucí materiální pomoci léčiv a zdravotnického materiálu z prostředků ČČK (ČČK, 2016, s.1), účast na konferenci IFRC a národních společností ČK a ČP v Londýně, která se věnovala především migraci (IFRC, 2016); doprovod humanitárního konvoje vypraveného Ministerstvem zahraničních věcí ČR na Ukrajinu (ČČK, 2015, s. 1-2). Členové ÚKT ČČK mohou být, díky své jazykové vybavenosti, využiti i v situacích podobných té, která nastala kupříkladu po útoku v Nice. Skupina australských teenagerů se na své cestě po Evropě stala svědky útoku. Australané byli natolik traumatizováni zážitkem, že si jejich stav vyžádal poskytnutí krizové intervence. Po přicestování do Prahy 31. 7. 2016 jim, po dohodě s asistenční službou australské zdravotní pojišťovny, poskytl čtyřčlenný tým ČČK pod vedením velitele ÚKT ČČK potřebnou pomoc (ČČK, 2016).

Ústřední krizový tým ČČK užívá i anglické označení Emergency Response Unit Czech Red Cross. Jednotka ERU byla zmíněná výše, jako nástroj IFRC. ÚKT ČČK i přes označení ERU není součástí systému ERU IFRC a v mezinárodním kontextu svou povahou odpovídá více vymezení „*national disaster response teams*“.

Krajská úroveň nástrojů krizové připravenosti ČČK

Snahou Národních společností ČK a ČP by měla být kvalitní krizová připravenost na lokální úrovni. Právě místní týmy přispívají významnou měrou k efektivní a včasné pomoci (IFRC, 2010, s. 10-17). V případě ČR můžeme hovořit o územním vymezení zejména na úrovni 14 krajů a 76 okresů (Jurčík, 2014, s. 528).

Pověřený oblastní spolek ČČK

Bylo zmíněno, že v rámci organizační struktury ČČK je v každém kraji ustanoven tzv.

Pověřený OS ČČK. V oblastí krizové připravenosti Pověřený spolek ČČK především:

- a) zpracovává Koncepti krizové připravenosti ČČK a Plán pomoci ČČK v kraji,
- b) monitoruje situace vyžadující zásah ČČK v kraji a zodpovídá za pokrytí silami a prostředky ČČK,
- d) koordinuje, a v případě potřeby řídí, činnost sil a prostředků OS ČČK v kraji (Směrnice č. 5/2012 o krizovém řízení).

Aktuálně (1. 2. 2018) jsou v krajích ustanoveny níže uvedené Pověřené OS ČČK (ČČK, 2018).

Tabulka 7 Seznam Pověřených OS ČČK

Středočeský kraj	OS ČČK Mělník
Jihočeský kraj	OS ČČK České Budějovice
Plzeňský kraj	OS ČČK Plzeň Jih a Sever
Karlovarský kraj	OS ČČK Karlovy vary
Ústecký kraj	OS ČČK Teplice
Liberecký kraj	OS ČČK Liberec
Královéhradecký kraj	Úřad ČČK Praha
Pardubický kraj	OS ČČK Pardubice
Kraj Vysočina	OS ČČK Jihlava
Jihomoravský kraj	OS ČČK Brno
Zlínský kraj	OS ČČK Zlín
Olomoucký kraj	OS ČČK Olomouc
Moravskoslezský kraj	OS ČČK Ostrava
Hlavní město Praha	OS ČČK Praha 1

Od Pověřeného OS ČČK se tak očekává, že v krizové připravenosti ČČK zaujímá hlavní roli v kraji. Pověřený OS ČČK komunikuje s příslušnými OS ČČK a podporuje je v krizové připravenosti. Zároveň Pověřený OS ČČK vytváří komunikační kanál s Úřadem ČČK, který neprodleně a objektivně informuje o všech zásadních skutečnostech týkajících se krizové připravenosti v kraji (Škola, 2012).

Lokální úroveň krizové připravenosti ČČK

Jádrem silné Národní společnosti ČK nebo ČP jsou jednotlivci (členové, zaměstnanci, dobrovolníci) sdílející Základní principy Mezinárodního hnutí ČK a ČP (IFRC, 2010, s. 23). Obrovské sítě dobrovolníků ČK a ČP po celém světě umožňují ČK a ČP začít jednat ihned po vzniku mimořádné události s benefitem znalosti místních podmínek, jazyka a potřeb. Národní společnosti ČK a ČP v 80% zasahují na lokální či národní úrovni, mezinárodní pomoc je poskytována v pouhých 20% (IFRC, 2016). Dobrovolníci ČČK jsou organizováni v Místních

skupinách ČČK při Oblastních spolcích ČČK. Na území ČR je (31. 12. 2015) registrováno u Výkonné rady ČČK celkem 71 OS ČČK (ČČK, 2016, s. 27). Hlavním nástrojem OS ČČK v krizové připravenosti jsou Humanitární jednotky ČČK (HJ ČČK).

Oblastní spolek ČČK

OS ČČK v oblasti krizové připravenosti zejména:

- a) utváří podmínky (příprava, výcvik) pro vznik sil a prostředků OS ČČK a vede jejich evidenci,
- b) rozhoduje o nasazení sil a prostředků OS ČČK a neprodleně o tom informuje Úřad ČČK a Pověřený OS ČČK,
- c) spolupracuje s Pověřeným OS ČČK a dalšími orgány ČČK (Směrnice ČČK č. 5/2012).

Humanitární jednotky ČČK

OS ČČK zřizují HJ ČČK jako nástroj OS ČČK k plnění úkolů související zejména se zmíněným § 4 písm. a) až c) zákona č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži a o změně dalších předpisů. HJ ČČK jsou zařazeny i v Ústředním poplachovém plánu IZS. Podle uvedeného plánu se předpokládá, že HJ ČČK poskytnou jednotkám IZS „součinnost při výstavbě a provozu materiální základny humanitární pomoci a zajištění první zdravotní a psychosociální pomoci postiženému obyvatelstvu“ (MV-GŘ HZS ČR, 2017, s. 12). ČČK, jako ostatní složka IZS, je určen k poskytování tzv. „**druhosledové pomoci**“, kterou lze jen těžce přesně vymezit, protože hranice mezi pomoci prvního a druhého sledu se prolíná v závislosti na situaci (Smejkal, 2012, s. 27-28). Na rozdíl od základních složek IZS, které mají přesně definovanou úlohu a výjezdové časy zpravidla v horizontu desítek minut (zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně; zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě), se pohybuje nasazení HJ ČČK v rozmezí 6 až 48 hodin (Směrnice ČČK č. 4, 2012). V Ústředním poplachovém plánu je doba nasazení sil a prostředků ČČK určena do 36 hodin (MV-GŘ HZS ČR, 2017, s. 6). Světové statistiky uvádí, že se na místě katastrof setkáváme s 20% těžce zraněných, se 40% lehce zraněných a se 40% nezraněných. „Jednotky prvního sledu zcela logicky nemají prostor ani prostředky (včetně fyzických sil) poskytnout této většinové populaci na místě katastrofy pomoc (druh sledového charakteru), kterou si situace a osoby vyžadují“ (Smejkal, 2012, s. 28).

Členové HJ ČČK jsou připravováni a cvičeni zejména na poskytování:

- a) psychosociální pomoci,
- b) zdravotnické pomoci,

c) humanitární pomoci včetně péče o evakuované osoby.

HJ ČČK se podílí i na dalších akcích propagujících programové činnosti ČČK. Členem HJ ČČK se může stát člen ČČK starší 18 let splňující minimální požadovanou kvalifikaci (absolvování kurzů: Základní norma zdravotnických znalostí, Člen HJ ČČK a doporučován je Kurz psychosociální pomoci). Další požadavky na členy jsou odvozeny od samotné struktury HJ ČČK. HJ ČČK, která je členěna do čtyř sekcí:

- humanitární sekce (monitoring situace, sběr a distribuce humanitární pomoci, základní péče o evakuované osoby),
- psychosociální sekce (poskytování psychosociální pomoci),
- zdravotnická sekce (zdravotnická pomoc a ošetrovatelská péče),
- technická sekce (obsluhuje a udržuje vybavení HJ ČČK) .

Každá sekce HJ ČČK má stanovené specifické požadavky na kvalifikaci jednotlivých členů např. člen zdravotnické sekce musí být absolvent tematického kurzu s časovou dotací minimálně 40 hodin, doporučené je profesní zdravotnické vzdělání. Každá ze sekcí má svého tzn. velitele sekce, který odpovídá za připravenost HJ v dané oblasti. Hlavním orgánem HJ ČČK je velitel HJ ČČK, který řídí činnosti HJ ČČK a jedná s příslušnými orgány uvnitř ČČK a se svolením ředitele úřadu příslušného OS ČČK i navenek při jednání s dalšími NNO, IZS aj. (Směrnice ČČK č. 4, 2012).

Pojetí HJ ČČK prošlo zásadní obměnou. Všechny OS ČČK měly HJ ČČK o 21 členech a pěti sekcích: zdravotnická, ubytovací, stravovací, psychosociální a technická (ČČK, 2016). Na základě zkušeností z terénu (Škola, 2012, s. 5-14) a interního auditu ČČK (2012) vznikla nová Směrnice č. 4/2012 o humanitárních jednotkách ČČK, která je výsledkem potřeby ukotvení HJ ČČK. Uvedená směrnice jasně definuje práva a povinnosti členů HJ ČČK, orgány HJ ČČK, činnost HJ ČČK a dělí systém HJ ČČK s 21 členy na HJ ČČK tři kategorie.

Tabulka 8 Kategorie Humanitárních jednotek ČČK

	I. kategorie	II. kategorie	III. kategorie
počet členů	20	10	5
doba do svolání a nasazení 40% členů	6 hodin	12 hodin	24 hodin

soběstačnost (maximální doba nasazení bez další podpory)	48 hodin	24 hodin	12 hodin
mobilita	vlastní vozidlo OS ČČK	ne	ne
humanitární sekce	ano	ano	ano
zdravotnická sekce	ano	ano	ano
psychosociální sekce	ano	ano	ne
technická sekce	ano	ne	ne
obsluha materiální základny humanitární pomoci	ano	ne	ne

Přijetí Směrnice ČČK č. 4/2012 o humanitárních jednotkách ČČK bylo i podnětem pro revidování vzdělávání členů HJ ČČK, financování krizové připravenosti, ediční činnosti a vznik dalších interních metodik (Škola, 2012, s. 25–31).

Na lokální úrovni ČČK se ještě můžeme setkat s tzv. **Záchranným týmem ČČK (ZT ČČK)**. Konkrétně je mají zřízené OS ČČK – Ostrava, Liberec, Valašské Meziříčí. Na rozdíl od HJ ČČK, které mají OS ČČK povinnost zřizovat (Směrnice ČČK č. 4, 2012), tak ZT ČČK zakládají OS ČČK samovolně a neexistuje směrnice, která by upravovala jejich fungování. ZT ČČK Ostrava byl při OS ČČK Ostrava založen v roce 2003 a jeho členové se věnují zejména poskytování zdravotnických asistencí, výuce první pomoci, cvičením, soutěžím, reprezentací činnosti ČČK i poskytování pomoci při mimořádných událostech (OS ČČK Ostrava, 2006, s. 3). ZT ČČK Liberec vznikl v roce 2001 při OS ČČK a společně s HJ ČČK Liberec tvoří personální základnu pro veškeré činnosti příslušného OS ČČK, včetně poskytování druh sledové pomoci při mimořádných událostech a spolupráci s IZS (OS ČČK Liberec, 2016). Analogicky působí při OS ČČK Valašské Meziříčí ZT ČČK Valašské

Meziříčí, který byl založen v roce 2012 (OS ČČK Valašské Meziříčí, 2017). ZT ČČK se jeví jako obdoba HJ ČČK, avšak ČČK nejsou centrálně uchopeni, a tudíž není ani jasný postup jejich nasazení při mimořádných událostech. ZT ČČK fungují výhradně na vůli příslušného OS ČČK, který řeší i jeho podobu, práva a povinnosti.

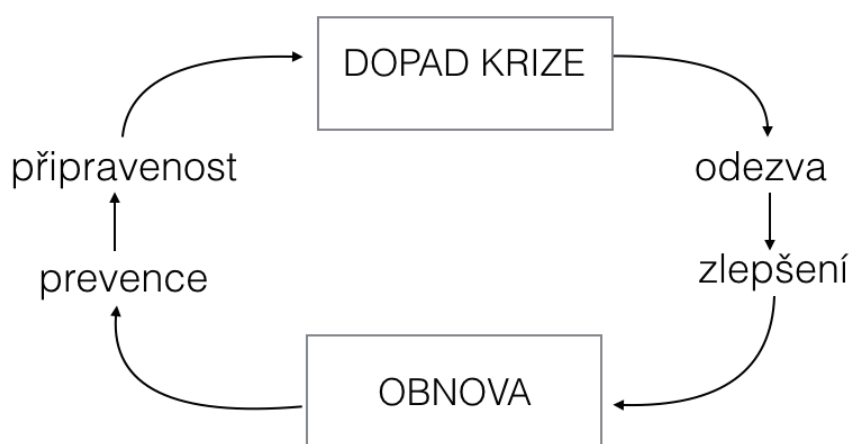
Humanitární jednotky ČČK představují v mezinárodním kontextu analogii v již zmíněných jednotkách: Regional **disaster response teams** - **regionální krizové týmy** a **Branch disaster response teams** – **lokální krizové týmy**.

Sklady ČČK

Na oficiálních webových stránkách Českého červeného kříže (ČČK, 2017) nalezneme informaci, že technická sekce HJ ČČK zajišťuje spojení, dopravu, materiální vybavení, logistiku a návaznost na krajské sklady případně Ústřední sklad ČČK. Aktuální informace o stavu skladů (kolik? kde? obsah?) s humanitární pomoci ČČK se ale autorce nepodařilo dohledat.

2.4 Krizová připravenost

Mimořádná událost není izolovaný jev. Probíhá v etapách a „**připravenost**“ je jednou z nich viz Obrázek 2. Cílem etapy připravenosti je „minimalizovat překvapení, zabránit chybným akcím, a to pomocí nástrojů: monitorování, plánování, výcviku, ověřování komunikace a funkčnosti organizace“ (Mozga, Vítek, 2002, s. 25).

Obrázek 3 Etapy po pohromě

(Antušák, 2013)

Výzkum je zaměřen na krizovou připravenost organizace Českého červeného kříže. Krizovou připraveností organizace se podle Antušáka (2013, s. 13) „rozumí soubor

organizačních, metodických a materiálně-technických opatření, prováděných nejčastěji vedením organizace v souladu s platnými legislativními normami, krizovým plánem organizace a aktuálním stavem krizového okolí organizace“. Podle Procházkové (2006, s. 81) je připravenost zajištění příslušných scénářů odezvy, výcviku složek, vzdělávání všech zúčastněných včetně občanů a dostupnost finančních, materiálních a technických prostředků. Mezinárodní federace ČK a ČP vnímá krizovou připravenost, jako včasnou přípravu vyškolených a organizovaných dobrovolníků, udržování nezbytných pohotovostních zásob, optimalizování logistiky a komunikace (IFRC, 2010, s. 13). Vyjádřeno stručněji se „*připravenosti*“ rozumí udržování všech zdrojů ve funkčním stavu (Mozga, Vítek, 2002, s.163).

S pojmem „*připravenost*“ je spjat anglický ekvivalent „*preparedness*“. V terminologickém slovníku (MV ČR, 2016, s. 70) se pod obecný pojem „*preparedness*“ rozumí „stav pohotovosti a schopnosti lidských a materiálních prostředků, dosažených v důsledku předem přijaté akce, umožňující jim zajistit účinnou a rychlou odezvu na mimořádnou událost“. Konkrétní pojem krizová připravenost s anglickým ekvivalentem „*crisis preparedness*“ je definován jako „příprava opatření k řešení krizových situací a k podílení se na řešení krizových situací“ (MV ČR, 2016, s. 34). V zahraničních publikacích týkajících se Červeného kříže se objevuje i spojení „*emergency preparedness*“ a „*disaster preparedness*“. Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce vymezuje „*disaster preparedness*“ jako „nepřetržitý a integrovaný proces plynoucí z široké škály aktivit snižujících riziko a ze zdrojů spíše než z jiných sektorových aktivit samých o sobě. Je požadováno příspěvků z mnoha různých oblastí - od výcviku a logistiky, ke zdravotní péči, obnovy, živobytí po institucionální rozvoj“¹ (IFRC, 2016).

2.4.1 Nástroje krizové připravenosti ČČK pro řešení mimořádných událostí

ČČK se jako ostatní složka IZS podílí na záchranných a likvidačních pracích při mimořádné události. Naplňuje tak zejména své poslání v již zmíněném § 4 písm. a) až c) zákona č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o ČSČK, ve znění pozdějších předpisů:

Na oficiálních webových stránkách ČČK pod pojmem „*připravenost na katastrofy*“ nalezneme informace o historii a struktuře humanitárních jednotek ČČK a o

1 pozn. autora: volně přeloženo autorkou práce.

Ústředním krizovým týmu ČČK. Krizová připravenost ČČK prochází neustálým vývojem. Během literární rešerše se nepodařilo nalézt zdroje odpovídající aktuálnímu stavu krizové připravenosti ČČK. Autorkou práce bylo zažádáno o souhlas s použitím interních dokumentů ČČK vztahujících se ke krizové připravenosti ČČK. Se svolením prezidenta ČČK doc. RNDr. Marka Jukla, Ph.D. je v práci využito zásadních směrnic:

- Směrnice č. 3/2012 o Ústředním krizovém týmu ČČK,
- Směrnice č. 4/2012 o humanitárních jednotkách ČČK,
- Směrnice č. 5/2012 o krizovém řízení ČČK.

Z prostudovaných zdrojů lze nástroje krizové připravenosti ČČK vnímat ve třech úrovních:

- centrální úroveň,
- krajská úroveň,
- lokální úroveň.

2.4.2 Nástroje krizové připravenosti Mezinárodní federace ČK a ČP pro řešení mimořádných událostí

Lidské zdroje

Od roku 2000 MF ČK&ČP zřizuje tým *Field Assessment Coordination Teams – terénní vyhodnocovací a koordinační tým (FACT)*. Členové týmu disponují znalostmi v oblasti zdraví, výživy, logistiky, techniky, epidemiologie, hygieny, psychosociální podpory, financí, administrativy i jazykové vybavenost. Tým FACT je v pohotovosti a je určen pro rychlou (může být nasazen během 12 až 24 hodin) a krátkodobou (po dobu 2 až 4 týdnů) pomoc kdekoliv na světě. Tým FACT úzce spolupracuje s *Emergency Response Units – Ústředními krizovými jednotkami (ERUs)* (IFRC, 2016).

ERUs jsou součástí systému MF ČK&ČP pro případ poskytování pomoci při rozsáhlých mimořádných událostech, kde nestačí pomoc Národní společnosti ČK nebo ČP. ERUs jsou zřizované Národními společnostmi ČK a ČP (např. Amerika, Rakousko, Británie, Německo) a mohou být doplněny o vyškolené zástupce dalších Národních společností ČK a ČP. ERUs se specializují na různé oblasti (např. logistika, obnova živobytí, zajišťování hygieny, psychosociální podpora, zdravotní péče, polní nemocnice). ERUs jsou soběstačné po dobu jednoho měsíce a mohou být nasazené až na dobu čtyř měsíců (IFRC, 2008, s. 8-26).

Národní společnosti ČK a ČP napříč světem zřizují své „*national disaster response teams – národní krizové tým (NDRTs)*“. Týmy NDRTs mají také ve svých řadách odborníky

na oblast hygieny, zdraví, logistiky aj. Jsou navrženy tak, aby plnily úkoly v oblasti komunikace, shromažďování informací, plánování a zároveň byly schopny pomoci při poskytování pomoci při mimořádných událostech (IFRC, 2008, s. 2).

Regional disaster response teams - regionální krizové týmy (RDRTs) a Branch disaster response teams – lokální krizové týmy (BDRTs) patří mezi další nástroje krizové připravenosti Národních společností ČK a ČP. Cílem uvedených týmů je podporovat místní připravenost na katastrofy a zasáhnout v případě potřeby. Členové jsou dobrovolníci a zaměstnanci ČK a ČP, kteří jsou vyškoleni napříč obory (zdravotnictví, hygiena, humanitární pomoc aj.). Iniciativa RDRTs vznikla v roce 1998 s cílem využít stávající fungující kapacity a byl navrhnout standardizovaný systém vzdělávání, aby týmy byly v případě potřeby schopny pracovat po boku mezinárodních týmů (IFRC, 2010, s. 2; IFRC, 2016).

Uvedené krizové jednotky (FACT, ERU, NDRT, BDRT) jsou součástí systému krizové připravenosti. **Mezi další nástroje MF ČK&ČP řadí:**

Včasné varování

Podle terminologického slovníku (MV ČR, 2016, s. 90) se včasným varováním rozumí: „Včasné a účinné poskytnutí informací, jež umožňují přijmout akci s cílem zabránit rizikům nebo je snížit a zajistit připravenost na účinnou odezvu“. MF ČK&ČP podporuje vznik systému „včasného varování“, ale zdůrazňuje, že je nutné:

Připravit se na jisté i nejisté. Změny klimatu budou vést k stále větším klimatickým extrémům, a tak musíme komunity připravovat nejen na hrozby, které jsou patrné ale i na hrozby nepředvídatelné svou povahou i závažností.

Komunikace k akci je klíčem úspěchu. Je nutné využít místních sítí a nastavit systém tak, aby vyhovoval potřebám komunit a situacím, pro které je určen. Složitě a vědecky ověřené informace o hrozbách musí být transformovány do jednoduchých a srozumitelných zpráv (IFRC, 2008, s. 2-5).

Iniciativa pro lepší plánování (BPI)

BPI je nástrojem, který vznikl s cílem analyzovat dopad realizovaných projektů MF ČK&ČP. BPI se osvědčila, a proto vznikla jednoduchá metodika, která je dostupná v šesti jazycích a obsahuje pět klíčových kroků:

- analýza kontextu,
- popis vlastního programu pomoci,
- identifikace dopadů,

- uvědomení si alternativních možností,
- opakování analýzy (IFRC, 1999, s. 1-2)

Zranitelnost a vyhodnocení kapacit (VCA)

Jedná se o sběr, analýzu a organizování informací o zranitelnosti dané komunity vůči rizikům a jejími schopnostmi vyrovnat se s katastrofou. Národní společnosti ČK a ČP se pomocí VCA posouvají z role „poskytovatele služeb, pomoci“ do role někoho, kdo se snaží řešit základní příčiny dané komunity. Proces VCA probíhá na třech úrovních, které jsou:

- podpora národní společnosti,
- od posouzení k plánování,
- od plánování k akci.

Cílem VCA je diagnostikovat klíčová rizika a stávající kapacity, což vede k činnostem snižujícím zranitelnost a zvyšujícím přežití. (IFRC, 2006, s. 4-21).

Fond na podporu po katastrofách (DREF)

Fond byl zřízený MF ČK&ČP v roce 1985 s cílem zajistit okamžitou finanční pomoc. Peníze mohou být uvolněny do 24 hodin a mohou být použity ve formě půjčky, grantů na záchranné operace nebo přípravu hrozící katastrofy (IFRC, 2013, s. 1-3).

Globální logistický servis (GLS)

GLS je logistickou oporou práce MF ČK&ČP po celém světě. GLS také disponuje pohotovostní zásobou na pokrytí nejdůležitějších potřeb pro více než 450 tisíc osob, kterou je schopno dopravit kdekoliv do 24–48 hodin na zemi (IFRC, 2017, s. 2).

Krizové plánování

MF ČK&ČP podporuje a vyzývá Národní společnosti ČK a ČP v krizovém plánování na národní i regionální úrovni. Dohlíží, aby byly zahrnuty všechny sektory (lidské zdroje, finance, koordinace, komunikace, technika, logistika) a bylo připraveno včasné a efektivní poskytnutí pomoci.

Proces krizového plánování lze zahrnout do tří jednoduchých otázek:

- Co se bude dít?
- Co budeme dělat?
- Co můžeme udělat ještě teď, abychom se připravili? (IFRC, 2012, s. 7).

V terminologickém slovníku (MV ČR, 2016, s. 34) je pojem „krizové plánování“ definován jako: „Ucelený soubor postupů, metod a opatření, které věcně příslušné orgány a určené subjekty užívají při předcházení, přípravě a odezvě na činnostech v krizových situacích“.

Výcvik v krizovém managementu

Úloha MF ČK&ČP je standardizovat osnovy odborné přípravy, vycvičit školitelé, podporovat vzdělávání v oblasti krizového řízení na mezinárodní, národní i regionální úrovni. Cílem výcviku je vybudování sítě vyškolených zaměstnanců a dobrovolníků jednotlivých Národních společností ČK a ČP. Výcvik by měl být podpořen využitím rozmanitých forem - stáže, simulace, výměnnými programy, společným setkávání aj. (IFRC, 2010, s. 24)

Snahou MF ČK&ČP je budovat „**dobře připravené Národní společnosti ČK a ČP**“. MF ČK&ČP vydala „pracovní nástroj - Well-prepared National Society“, který usnadní Národním společnostem ČK a ČP provádět sebehodnocení, identifikování slabých a silných stránek, stanovení priorit a plánování činnosti vedoucí k zlepšení připravenosti na katastrofy (IFRC, 2006, s. 5-6).

Oporou pro Národní společnosti ČK a ČP je i dokument „Strategie 2020“ MF ČK&ČP k tomu vydaná **směrnice: „Setting up a national disaster preparedness and response mechanism: Guidelines for National Societies“**. Publikace „Nastavení národní krizové připravenosti a reakčních mechanismů: směrnice (doporučené postupy) pro národní společnosti“ představuje soubor praktických pokynů, které jsou určeny na podporu národních společností ČK a ČP ve vývoji procesů, systému, týmu a jednotlivců zapojených do připravenosti a reakce na katastrofy. Přičemž je zdůrazněno, že se jedná o **všeobecná relevantní doporučení, která musí být používána s ohledem na místní situaci**. Konečným cílem těchto pokynů je pomoc Národním společnostem ČK a ČP provádět nezávislé, informované, zodpovědné humanitární akce, které se řídí mezinárodně uznávanými humanitárními standarty - a to jak uvnitř, tak vně hnutí (IFRC, 2010, s. 3–12).

V teoretickém rámci disertační práce jsou objasněny klíčové pojmové oblasti zkoumané problematiky. Jedná se o čtyři zásadní okruhy :

- **červený kříž,**
- **sestra červeného kříže,**
- **mimořádná událost,**
- **krizová připravenost.**

Pojmové oblasti jsou zasazený do kontextu hlavní výzkumné otázky: Jaká je role sestry v Českém červeném kříži při mimořádné události v ČR? Každá z oblastí je operacionalizována na proměnné pro účely výzkumu tak, aby bylo možné naplnit cíl disertační práce, kterým je **deskripce a analýza role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR**.

3 Metodický rámec výzkumu

Problematika krizové připravenosti červeného kříže se ukázala, jako neprobádané téma s nedostatkem publikovaných vědeckých poznatků. Definovanému výzkumnému problému tak odpovídá z hlavních typů výzkumu explorační výzkum, kde je snahou získat informace a náměty na další zkoumání v nové oblasti (Hendl, Remr, 2017, s. 23).

Dříve byl vnímán kvantitativní výzkum jako nadřazený oproti kvalitativnímu výzkumu (Vlčková, Lojdrová, 2016, s. 482). V historii výzkumu od roku 2000 dochází k jisté destrukci rozdílů a diverzity kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Na striktní rozdělení kvalitativního a kvantitativního výzkumu dle odlišných ontologických, epistemologických a axiologických předpokladů, je potřeba pohlížet s nadhledem (Bergman, 2011, s. 471, Vlčková, Lojdrová, 2016, s. 487). Autorka zvolila **smíšený typ výzkumu, který kombinuje kvantitativní a kvalitativní přístupy ke zkoumání reality v rámci jedné studie a umožňuje využití výhod obou paradigmat v rámci jednoho výzkumného designu** (Bergman 2011, s. 462; Olecká, Ivanová, 2015, s. 134-135; Skutil a kol., 2011, s. 75). Právě vzájemné propojení odlišných přístupů může přinést komplexnější porozumění zkoumané realitě (Vlčková, Lojdrová, 2016, s. 483). Smíšený výzkum je relativně novým a závažným tématem v oblasti metodologie (Vlčková, 2011, s. 1) a nabízí prostor k znovuotevření otázky dlouhodobě uznávaných, leč překonaných předpokladů o možnostech a limitech kvalitativních a kvantitativních metod (Bergman, 2011, s. 471). Smíšený výzkum si nemůže klást za cíl překlenutí nepřeklenutelné propasti mezi pozitivismem a konstruktivismem.

Při definování smíšeného výzkumu můžeme narazit na více vymezení odpovídající perspektivám jednotlivých autorů. John W. Creswell (2015), který je považován za jednoho z hlavních představitelů. Tvrdí, že jde o výzkum, v němž výzkumník sbírá, integruje a interpretuje uzavřená data (kvantitativní) a otevřená data (kvalitativní) s cílem porozumět výzkumnému problému. V Creswellově pojetí tedy za smíšený výzkum nepovažuje sběr jednoho typu dat vícero metodami nebo sběr kvantitativních a kvalitativních dat, pokud nedojde k integraci výsledků (Creswell, 2015, s. 9, Vlčková, Lojdrová, 2016, s. 489). V uvedených případech se jedná o design s více metodami (multimethod design) (Vlčková, 2011, s. 5, Olecká, Ivanová, 2015, s. 147). Existuje řada taxonomií smíšeného výzkumu a obecně se jedná o tři základní formy:

1. kvantitativně-kvalitativní (sekvenční, navazující),
2. kvalitativně-kvantitativní (sekvenční, navazující),
3. kvalitativně-kvantitativní (paralelní, souběžný).

Creswell (2015) pro uvedené formy používá označení:

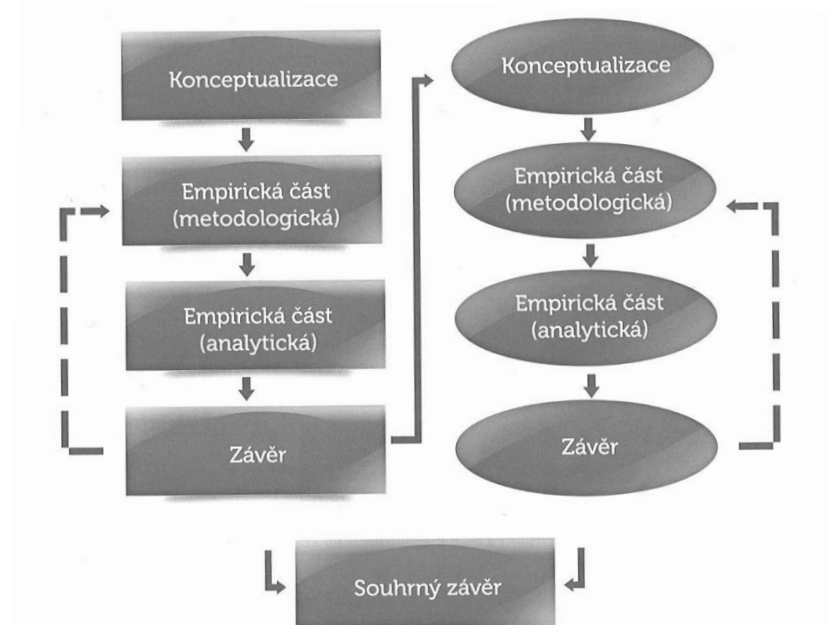
1. Explanační sekvenční design, kde je snahou kvantitativní výsledky pochopit více do hloubky.
2. Explorační sekvenční design, kdy výsledky první fáze výzkumu pomáhají k vytvoření druhé fáze výzkumu.
3. Konvergentní design má za cíl integrovat a srovnávat výsledky (Vlčková, Lojdová, 2016, s. 492).

Autoři Teddie & Tashakkori (2006) rozlišují čtyři základní typy výzkumného designu.

- TYP I. jednofázový design s jednou metodou (nejedná se o smíšený výzkum) a další tři typy smíšeného výzkumu:
- TYP II. vícefázový design s jednou metodou (paralelní kombinovaný design, sekvenční kombinovaný design),
- TYP III. jednofázový design s více metodami,
- TYP IV. vícefázový design s více metodami (Olecká, Ivanová, 20015 s. 141-145).

Autorka disertační práce na smíšený výzkum nahlíží jako na design výzkumu, kde je alespoň jeden kvantitativní aspekt kombinovaný s alespoň jedním kvalitativním východiskem (přístupem), sběrem dat nebo s analýzou dat. Současně uvedený přístup umožňuje lepší pochopení výzkumného problému než pouze jeden z nich (Vlčková, 2011, s. 3). Neprobádanost zkoumané oblasti vybízí autorku k využití exploračního výzkumu a dle uvedených typologií zvolený design odpovídá zařazení:

kvalitativně-quantitativní (sekvenční, navazující) smíšenému výzkumu též někdy nazývaný jako „kvalitativní předvýzkum“ (Vlčková, Lojdová, 2016, s. 492). Podle Creswella (2015) půjde o explorační sekvenční design, podle Teddie & Tashakkori (2006) se jedná o **Typ IV vícefázový výzkumný design smíšeného výzkumu. Konkrétně se jedná o Typ IV – sekvenční, kdy fáze výzkumu probíhají chronologicky, po ukončení jednoho výzkumu (například kvalitativního) a na základě jeho výsledků je realizován druhý výzkum (kvantitativní). Závěry první fáze ovlivňují stanovení výzkumných otázek pro druhou fázi, která potvrzuje nebo vyvrací předchozí zjištění, popřípadě poskytuje vysvětlení či rozšiřuje znalosti. Výzkum je právě vhodný pro disertační práce, neboť výrazně zvyšuje validitu výzkumu (Olecká, Ivanová, 20015 s. 144-145)**

Obrázek 4 Vícefázový design s více metodami sekvenční (Typ IV B)

(Olecká, Ivanová, 2015)

Autorka uvedený **vícefázový výzkumný design smíšeného výzkumu - Typ IV – sekvenční** aplikovala na realizaci výzkumu problematiky role sester v krizové připravenosti ČČK. Pro získání adekvátních dat k saturaci výzkumných otázek je výzkum rozdělen na dvě na sebe navazující a závislé fáze. Výsledky první fáze týkající se elementárních dat o krizové připravenosti ČČK jsou nezbytné pro zahájení výzkumu specificky zaměřeného na roli sestry v krizové připravenosti ČČK, což je i důvodem **pro volbu vícefázového designu umožňujícího flexibilně reagovat na získané výsledky**. Zároveň jednotlivé fáze výzkumu přináší pohled na krizovou připravenost **ČČK na různých úrovních** (regionální, centrální, příklad konkrétní praxe) a **použití více výzkumných metod pro sběr a analýzu dat**. Plánovaná hierarchie konceptu výzkumu (Punch, 2008, s. 37-42) na jednotlivých úrovních abstrakce je uvedena v tabulce číslo 9.

Tabulka 9 Koncept výzkumu krizové připravenosti ČČK

Výzkumná oblast	Role sestry v krizové připravenosti ostatních složek integrovaného záchranného systému při mimořádných událostech v ČR.
Výzkumné téma	Role sestry v krizové připravenosti Českého červeného kříže.
Obecná	Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK v ČR?

výzkumná otázka	
Specifické výzkumné otázky	I. FÁZE – kvalitativní výzkum Jaká je krizová připravenost ČČK na regionální úrovni? Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK? Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádné události? II. FÁZE – kvantitativní výzkum Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při konkrétní mimořádné události v ČR? Jak se vyvíjí evidence sester v ČČK?

Výzkumné otázky považujeme za vodítko určující směr k dosažení cíle výzkumu. Od formulace výzkumné otázky je odvozen i výběr výzkumného designu. Pro výzkumné otázky v kvalitativním výzkumu je specifická otevřenost, obecnost, zaměřenost na vztahy a povahu jednotlivých jevů. (Punch, 2008, s. 29; Vlčková, Lojdová, 2016, s. 494; Hendl, Remr, 2017, s. 56; Švaříček, a další, 2007, s. 69). U Smíšeného výzkumu vycházíme ze snahy *paralelizace komponent*, kdy na základě společné hlavní výzkumné otázky jsou k sobě navrhnutы vyhovující výběry vzorku a sběru dat a čím více je výzkum paralelizován (stejní respondenti, obdobná kvalitativní a kvantitativní otázka aj.), tím lépe dochází k integraci dat (Vlčková, Lojdová, 2016, s. 490). Strukturu stanovených výzkumných otázek pro přehlednost uvádíme v tabulce č. 10.

Tabulka 10 Výzkumné otázky k problematice – role sestry v krizové připravenosti Českého červeného kříže na mimořádné události v ČR

HVO	Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR?
Specifické výzkumné otázky I. Fáze	SVO1 Jaká je krizová připravenost ČČK na regionální úrovni? SVO2 Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK? SVO3 Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádné události?
Specifické výzkumné otázky II. Fáze	SVO4 Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při konkrétní mimořádné události v ČR? SVO5 Jak se vyvíjí evidence sester v ČČK?

Specifické výzkumné otázky první fáze výzkumu jsou ověřovány kvalitativním přístupem a kvantitativní výzkum je využit na zodpovězení specifických otázek druhé fáze. Kombinace kvalitativního a kvantitativního výzkumu je zvolena záměrně, aby došlo k využití výhod obou přístupů a získání co možná nejvíce dat k naplnění cíle disertační práce, čímž je **deskripce a analýza role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR.**

Rozdíly mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem jsou často vymezeny striktními hranicemi. Výzkumník se má soustředit na zvolení cesty, která je v souladu se zvoleným cílem výzkumu (Kutnohorská, 2010, s. 20). Pro první fázi výzkumu je zvolen **kvalitativní výzkum.** „Kvalitativní metody se užívají k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevu, o nichž toho ještě moc nevíme. Mohou být také použity k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o nichž už něco víme. V neposlední řadě mohou kvalitativní metody pomoci získat o jevu detailní informace, které se kvantitativními metoda obtížně podchycují,“ (Strauss, Corbin, 1999, s. 11). Miovský (2009, s. 16) uvádí, že kvalitativní výzkum je „přístup, který pro popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovaných či nekvantifikovatelných vlastností zkoumaných fenoménů naší vnitřní a vnější reality využívá kvalitativních metod“. Autorka práce si je vědoma uvedených charakteristik kvalitativního výzkumu a vzhledem k neznámosti, která panuje ve zvolené výzkumné oblasti se jí jeví volba uvedeného přístupu jako vyhovující pro první fázi výzkumu. Důvodem byly i další přednosti kvalitativního výzkumu, jako je možnost dynamických změn (v postupech, v počtu účastníků, v podmínkách aj.) a možnost opakovaně se vracet k získaným údajům a upřesňovat výzkumnou otázku (Walker, 2013, s. 51). Navíc podle autorů Strausse, Corbinové (1999, s. 10) je kvalitativní výzkum vhodný pro zkoumání **chodu organizací a společenských hnutí.**

Strategie první fáze je právě koncipovaná tak, aby položila základ pro orientaci ve zkoumané problematice. Pro zodpovězení specifických výzkumných otázek SVO1 až SVO3 je využito více výzkumných nástrojů (polo strukturovaný rozhovor, focus group, studie dokumentů, zúčastněné pozorování), které jsou dále blíže specifikovány.

V druhé fázi výzkumu je využit pro objasnění specifických výzkumných otázek SVO4 – SVO5 **kvantitativní přístup.** Autorka práce kvantitativním výzkumem rozumí přístup, který je zaměřen na verifikaci a rozšiřování teorií, využívá proměnné a odhaluje jejich zákonitosti, které se v prostoru a čase mění. V kvantitativním výzkumu jsou výzkumné otázky zaměřené na zjišťování měřitelných proměnných a jevů, které lze exaktně definovat. Uvedené

proměnné musí být měřitelné a dobře definovatelné, což umožňuje přinášení kvantifikovatelných, numerických dat. Vznikají tak hypotézy a teorie, které jsou testovány zejména pomocí standardizovaných metod a postupů zvyšující spolehlivost získaných dat a minimalizující vliv výzkumníka. Výzkum je pevně strukturován a organizován. Získáváno je většinou velké množství dat, která jsou zpracovávána matematicko-statistickými postupy. Získané výsledky mají vést k verifikaci či falzifikaci hypotéz a teorii. Zároveň mají přinášet závěr, který lze generalizovat na základní populaci, které se výzkum věnoval (Vévodová, 2015, s. 47- 48; Hendl, Remr, 2017, s. 27).

Volba kvantitativního přístupu pro druhou fázi výzkumu je autorkou zvolena k doplnění obrazu o organizaci ČČK z pohledu „čísel“, které se ji nepodařilo nalézt a jeví se jako podstatná pro dosažení výzkumné cíle. K zjišťování odpovědí na SVO4 a SVO5 byla použita metoda deskripce a míra centrální tendence – střední hodnota (průměr).

U výzkumu nelze opomenout validitu, reliabilitu a praktičnost (Chráska, 2016, s. 32) **Validitou** rozumíme „platnost“ zejména výzkumného nástroje a výsledků jím získaným, tak aby výzkum přinášel pravdivé závěry (Gavora, 2010, s. 86). Existuje více pojetí validity výzkumného nástroje (obsahová, souběžná, predikční, konstruktová) a validity výzkumu (interní, externí) (Gavora, 2010, s. 86-89; Hendl, Remr, 2017, s. 71-78). Autorka se během celého výzkumu snažila minimalizovat chyby. V kvalitativní části výzkumu usilovala o pravdivost (podpořenou důkazy) a platnost (podrobným evidováním), jak doporučuje (Švaříček et al., 2007, s. 31). V kvantitativní části výzkumu autorka nemohla využít standardizovaných metod a metod na vyloučení chybovosti v měření, jak například uvádí autoři Hendl, Remr (2017, s. 71) a musela se spolehnout na omezené možnosti, jak je blíže specifikováno v části 5.3 disertační práce.

Autorka **reliabilitou** rozumí přesnost a spolehlivost výzkumného nástroje. Dojdeme-li při použití stejného výzkumný nástroj a opakování výzkumu za stejných podmínek k velmi obdobným výsledkům, tak lze mluvit o vysoké reliabilitě (Gavora, 2010, s. 89, Průcha, 2014, s. 355). S vědomím, že se v kvalitativním výzkum potýkáme s nízkou reliabilitou (nestandardizované metody, vliv výzkumníka aj.) se autorka snaží na reliabilitu pohlížet z širšího úhlu tedy z pohledu celého výzkumného procesu. Využívá přitom v kvalitativním výzkumu kritérium správnosti a pečlivosti. Správností (accuracy) předpokládá, že výzkumník pracuje pouze s informacemi, které opravdu získal. Pečlivost (thoroughness) je vztažena k důkladné práci badatele (Švaříček et al., 2007, s. 40-41). Taktéž v kvantitativním výzkumu využívá širší vnímání (nikoliv jen využití opakováním měření, ekvivalentní formy výzkumného nástroje, metoda půlení aj.), ale i dle Chrásky (2016, s. 33) je spíše k přesnému

vyjádření reliability nutné mluvit o koeficientu reliability (hodnota 0 až +1) (Chráška, 2016, s. 33).

Autorka práce se snažila mít na paměti také **praktičnost** výzkumu. Usilovala o jednoduchost, hospodárnost, úspornost, snadná proveditelnost, časová náročnost aj. Uvedené vlastnosti bývají autory označovány i jinými pojmy např. senzibilita, objektivita (Chráška, 2016, s. 34).

3.1 I. fáze výzkumu

Fáze výzkumu – role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR

V rámci první fáze jsou zjišťovány odpovědi na tři výzkumné otázky za použití kvalitativního výzkumu. Přičemž pojetí první specifické výzkumné otázky SVO1 je chápáno zejména jako provedení **pilotní studie a předvýzkumu**². Mimo jiné tím dojde k ověření existence zkoumaného jevu v ČČK a srozumitelnosti jeho prezentace respondentům. Další specifické výzkumné otázky SVO2 a SVO3 se zaměřují na hlubší a konkrétnější poznání zkoumaného jevu. Cílem první fáze výzkumu je získání elementárních ověřených dat jež jsou i východiskem pro druhou kvantitativní část výzkumu.

3.1.1 SVO1 Jaká je krizová připravenost ČČK na regionální úrovni?

Orientace v terénu (prostředí) je základním předpokladem pro úspěšnou realizaci výzkumu (Kutnohorská, 2009, s. 52). Neprobádanost problematiky autorku vedly k rozváznému přístupu a výzkum. Byl zahájen **pilotáží, na kterou navazuje předvýzkum**. Zjišťování odpovědí na SVO1 probíhalo v období květen až prosinec 2012 v Olomouckém kraji. Design pilotního výzkumu je znázorněn v tabulce č. 11.

Tabulka 11 Koncept pilotáže a předvýzkumu

SVO1	Jaká je krizová připravenost ČČK v Olomouckém kraji?
Cíle SVO1	Zmapování výzkumné problematiky formou analýzy a deskripce krizové připravenosti Oblastních spolků ČČK v Olomouckém kraji.

2 pozn. autora: **pilotní studie (pilotáž)** provedeme na malé skupině a pomocí techniky (nejčastěji kvalitativní postup), která se liší od techniky použité ve vlastním výzkumu; **předvýzkum** je prováděn na malé skupině, ale již cílové populace a za pomoci měřicího nástroje, který použijeme v rámci výzkumu (Vévodová, Vévoda, 2015, s. 58).

	Ověření použitého výzkumného nástroje pro celostátní použití.
Respondenti pilotáže	Dva experti z řad ČČK.
Respondenti předvýzkumu³ (výzkumný vzorek)	Ředitelé OS ČČK Olomouckého kraje.
Výzkumný nástroj (metoda sběru dat)	Polo strukturovaný rozhovor (záznamový arch).
Metoda analýzy dat	Metoda kontrastů a srovnávání. ⁴ Metoda prostého výčtu.
Realizace sběru a analýzy dat	květen – říjen 2012

Pilotáž (květen–červenec 2012) spočívala v konzultaci zkoumané problematiky a v posouzení návrhu polo strukturovaného rozhovoru pro předvýzkum dvěma experty ČČK (prezident ČČK, předseda OS ČČK). Nezávisle na sobě se uvedení experti shodli na vhodnosti zvoleného výzkumného nástroje (polo strukturovaný rozhovor) a došlo k úpravě (korekci tematických okruhů, formálním korektura otázek) návrhu polo strukturovaného rozhovoru do podoby výzkumného nástroje.

Předvýzkumem je vhodný, když výzkumník při přípravě plánu výzkumu naráží na nedostatek informací (Miovský, 2009, s. 29). Smyslem je zorientovat se v terénu a ověřit aspoň na malém vzorku, zda výzkumný nástroj funguje a přináší data, která očekáváme

3 pozn. autora: použít „příležitostný vzorek“ (dostupný vzorek).

4 pozn. autora: Někteří autoři mohou považovat i metodu kontrastů a srovnávání za nevhodnou pro kvalitativní výzkum. Jedná se nicméně o užitečnou a důležitou techniku. Pomocí kontrastování od sebe můžeme například odlišit identifikované kategorie či případy, které jinak mají mnoho společných znaků (Miovský, 2006, s. 223).

(Gavora, 2010, s. 10). Sběr dat v rámci **předvýzkumu** proběhl v období srpen až září 2012 a smyslem bylo otestování polo strukturovaného rozhovoru a zmapování zkoumané oblasti.

Výzkumný vzorek, výzkumná metoda a realizace sběru dat pilotního výzkumu

Výzkumný vzorek⁵ v kvalitativním výzkumu nestanovujeme náhodně, ale teoreticky a ve vztahu k našemu výzkumnému problému. Vzorek tedy vytváříme záměrně ve vztahu k výzkumnému problému. Existuje zde obecně přijímané pravidlo graduální konstrukce vzorku, což umožňuje stále rozšiřování a případné redefinování vzorku až do chvíle, kdy máme pocit, že je saturován např. metoda sněhové koule. Přestože mluvíme o graduálním sestavováním vzorku, tak jsou vzorky často již předem nějakým způsobem **determinovány** (pohlaví, věk, délka praxe aj.), což bychom měli zohlednit a zastoupit ve výběru zástupce všech determinant. Druhou výjimkou z graduity může být případ **komplexního sběru**, kdy do vzorku zahrneme všechny dostupné případy (Švaříček et al., 2007, s. 72-73).

Volba respondentů pro předvýzkum byla realizovaná záměrně a formou **„příležitostného nebo tzv. vhodného vzorku** (dobře dostupného vzorku) (Švaříček et al., 2007, s. 75). Jedná se o typický nepravděpodobnostní, záměrný výběr nazývaný též **výběr úsudkem, účelový**, který je vhodný pro nekomplikované a malé soubory (nepřesahující desítku jednotek). **Respondenti v předvýzkumu byli ředitelé OS ČČK Olomouckého kraje**. Výzkum probíhal na regionální úrovni se zámyslem následného rozšíření na celorepublikovou úroveň. První oslovení respondentů proběhlo telefonicky a jeho obsahem bylo seznámení s cílem výzkumu a žádost o spolupráci. Osloveno bylo všech pět osob na pozici ředitele OS ČČK v Olomouckém kraji (Olomouc, Přerov, Prostějov, Jeseník, Šumperk) a všichni přislíbili svou účast. Následně došlo prostřednictvím elektronické komunikace k zrekapitulování obsahu telefonátu, ujištění o anonymitě výsledků, vyžádání si souhlasu s výzkumem a domluvení si vhodného termínu na realizaci polo strukturovaného rozhovoru „face to face“.

Rozhovor (interview) chápeme jako přirozený způsob lidské komunikace a je považován za vůbec nejstarší a nejfrekventovanější metodu na získávání informací (Kutnohorská, 2009, s. 38; Švaříček et al., 2007, s. 159). Úspěšnost rozhovoru je do jisté míry závislá na navázání interpersonálního kontaktu a svou roli mohou sehrát i další faktory např. prostředí, čas, schopnosti výzkumníka. Volba rozhovoru jako výzkumného nástroje je doporučována na zmapování oblasti s nízkou dostupností informací, což vedlo autorku

5 pozn. aut. výzkumným vzorkem (též chápán jako výběrový soubor, výběrový vzorek (Reichel, 2009, s. 76) je množinou subjektů/jednotek, které ve výzkumu zastupují základní soubor, z kterého je vybíráno.

k volbě právě uvedeného nástroje. Mimo jiné patří mezi základní typy (strukturovaný, nestrukturovaný) rozhovoru i polo strukturovaný /polo standardizovaný /semi strukturovaný rozhovor /interview, který je využit při výzkumu (Gavora, 2010, s. 136-137 Švaříček et al., 2007; Kutnohorská, 2009, s. 38-39). Polo strukturovaný rozhovor vyžaduje přípravu, protože se předpokládá, že výzkumník používá při rozhovoru jisté schéma či okruh otázek. Není nutné striktně dodržovat pořadí otázek a můžeme využít i možnost, že nám účastník věci dovysvětlí, což napomáhá správnému pochopení a interpretaci informací. Nutné je mít stanovené jisté jádro rozhovoru abychom se ujistili, že jsme získali odpověď na hlavní otázky/okruhy (Kutnohorská, 2009, s. 40).

Polo strukturovaný rozhovor byl použit v podobě, která vznikla po pilotáži a jeho znění je součástí příloh disertační práce (příloha č. 1). Obsahoval **dva hlavní okruhy otázek: Jaký je management OČ ČČK? Jaký je krizový management OS ČČK?** Všech pět rozhovorů bylo vedeno stejným výzkumníkem (autorkou práce), realizovali se v termínu a prostředí, které si dobrovolně zvolili dotazovaní (vlastní kancelář ČČK). Rozhovory proběhly „face to face“, trvali vždy cca 60 minut a byly eliminovány rušivé elementy např. zvuk telefonu, přítomnost a návštěvy dalších osob. Odpovědi si tazatelka zaznamenávala do archu s otázkami.

Metoda analýzy dat a výsledky pilotního výzkumu

Výstupem realizovaného předvýzkumu bylo pět uskutečněných rozhovorů a získání odpovědí, které bylo možné analyzovat. K analýze byly použity dvě metody: metoda kontrastů a srovnávání a metoda prostého výčtu.

Metoda kontrastů a srovnávání má své místo i v kvalitativním výzkumu. Kontrastování je významnou technikou, když potřebujeme od sebe odlišit dvě identifikovatelné kategorie a poukázat na rozdíly i přesto, že mají mnoho společného. Vzájemné srovnávání může pomoci porozumět souvislostem a vlivům mezi kategoriemi (Mioviský, 2009, s. 223). **Metoda prostého výčtu** je na hranici mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem. Můžeme jejím prostřednictvím vyjádřit vlastnosti určitých jevů a kvantitativní data doplnit o kvalitativní data nebo naopak (Mioviský, 2009, s. 222).

Výsledky SVO1 - Jaká je krizová připravenost ČČK v Olomouckém kraji?

Téma krizové připravenosti ČČK je již popsáno v teoretickém rámci disertační práce. Následující část je věnována výsledkům pilotního výzkumu, který přináší vhled k dané problematice na regionální úrovni. Otázky polo strukturovaného rozhovoru byly členěny do dvou hlavních tematických okruhu, což je zachováno i při prezentaci výsledků. Respondenti jsou pro zachování anonymity označeni písmeny A až E.

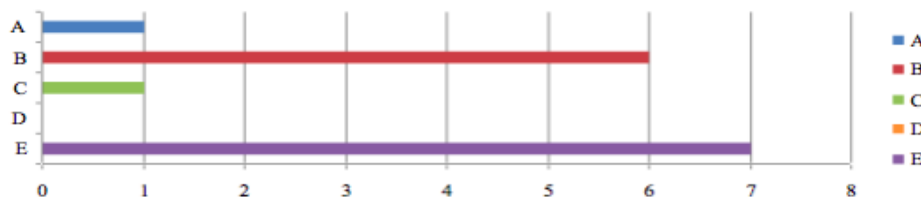
Tato část byla publikována:

BALARINOVÁ, L.; IVANOVÁ, K. Krizová připravenost Českého červeného kříže. The Science for Population Protection. 2013, č. 2, s. 5-18. ISSN 1803-568X

První okruh otázek byl zaměřen na zjištění základních údajů o managementu příslušného úřadu OS ČČK. Okruh byl reprezentován otázkou: **Jaký je management OČ ČČK?**

Součástí managementu je samozřejmě personální obsazení jednotlivých OS ČČK. Mezi respondenty se projevil zajímavý kontrast, kdy se dva OS ČČK výrazně odlišují od zbylých třech. Respondent B disponuje 6 zaměstnanci a respondent E 7 zaměstnanci. Mimo pozici ředitele se jedná o pracovníky na pozicích např. ekonom, sociální pracovník, správce, všeobecná sestra, lékař. Oba uvedení respondenti hojně (počet je závislý na sezoně) využívají možnosti uzavírání dohod o provedení práce/činnosti s lektory, zdravotníky na provádění služeb první pomoci, vedoucími na táborech. Respondenti A a C mají 1 zaměstnance na pozici ředitele úřadu OS ČČK. Využívají také dohod o provedení práce/činnosti, navíc respondent A využívá pomoc 3 dlouhodobě nezaměstnaných osob v rámci veřejné služby. Specifickou diferencí vykazuje respondent D, který nemá žádného zaměstnance a neuzavírá dohody o provedení práce.

Z uvedených výsledku je patrné, že až na respondenta B a E se v managementu OS ČČK nevyskytují lékařští a zdravotničtí pracovníci. Doplňující otázky vedly tazatelku k zjištění, že služby uvedených odborníků jednotlivé OS ČČK ale využívají je zmíněnou formou dohod na dílčí činnosti OS ČČK.

Graf 1 Počet zaměstnanců úřadu OS ČČK v Olomouckém kraji

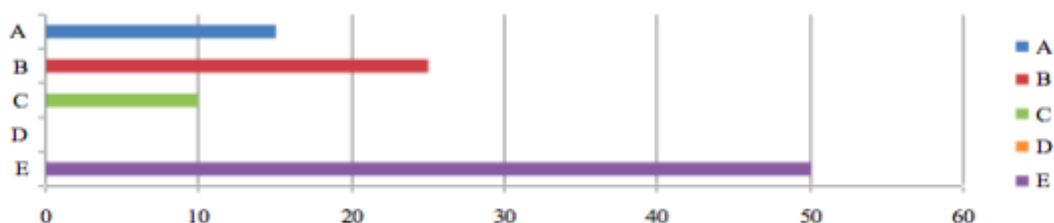
Druhý okruh otázek polo strukturovaného rozhovoru úzce souvisí s výzkumnou problematikou a bylo mu i tak vyčleněno více prostoru v rámci rozhovoru. Vodící otázkou je: **Jaký je krizový management OS ČČK?** Na základě literární rešerše a pilotáže se nabízelo strukturování široké oblasti do menších tematických celků. Analýzou dat polo

strukturovaného rozhovoru se potřeba kategorizace potvrdila a k tématu krizového managementu/krizové připravenosti vznikly čtyři kategorie:

1. orgány krizového řízení,
2. dobrovolnictví,
3. koordinace,
4. komunikace.

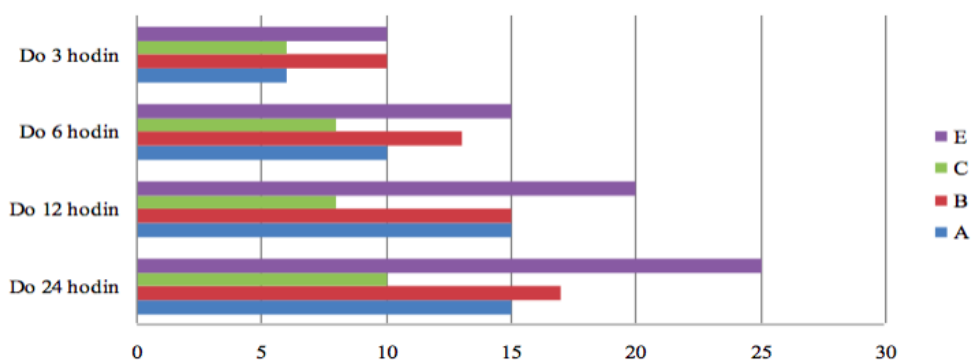
Výsledky jsou následně strukturovány právě v uvedených kategoriích.

V rámci kategorie „orgány krizového řízení OS ČČK“ se ústředním pojmem všech rozhovorů stala humanitární jednotka OS ČČK. S výjimkou respondenta D mají všechny ostatní OS ČČK v Olomouckém kraji ustavenou Humanitární jednotku. Počet členů se liší. Respondent A má HJ o 15 členech ČČK, B má HJ o 25 členech ČČK, C má HJ o 10 členech ČČK a E má HJ čítající 50 členů ČČK.

Graf 1 Počet zaměstnanců úřadu OS ČČK v Olomouckém kraji

Za vhodnou doplňující charakteristiku k HJ ČČK tazatelka považovala dotaz týkající se akceschopnosti členů HJ ČČK v různých časových intervalech. Kolik členů HJ jste aktuálně schopni vyslat na místo mimořádnou událost? Odpověď znázorňuje graf č. 2 a nabízí se tak zajímavý kontrast k výsledkům znázorněným v grafu č. 3.

Graf 2 Schopnost vyslání členů HJ OS ČČK Olomouckého kraje na mimořádnou událost v ČR

Můžeme si všimnout, že respondent E udává poloviční počet členů HJ ČČK oproti celkovému stavu členů v HJ. Respondent B uvádí 17 členů ČČK schopných k vyslání do

24 hodin z celkového počtu 25 členů v HJ. **Doplňující otázky k HJ ČČK se zabývaly jejich reálným působením, jak na mimořádných událostech v ČR, tak i cvičeních integrovaného záchranného systému ČR nebo ČČK.** S výjimkou jednoho respondenta (D) se všechny HJ OS ČČK účastní cvičení IZS nebo ČČK. Dle slov respondentů se snaží realizovat jedno cvičení ročně. U respondentů A, B, C proběhlo poslední aktivní nasazení HJ při cvičení v roce 2011 a HJ OS ČČK respondenta E v roce 2010. HJ čtyř z pěti respondentů pomáhali při MU a KS. V roce 1997 při povodních byla nasazena HJ ČČK respondenta C a E. V roce 2009 byl nasazen OS ČČK D, který nemá v současnosti HJ ČČK a jeho pomoc při povodních spočívala především v poskytnutí zázemí pro ostatní nasazené síly ČČK. Provoz evakuačního centra zajišťovala HJ ČČK respondenta B při povodních v roce 2010. Pro přehlednost vše uvádíme v tabulce č. 12.

Tabulka 12 Účast HJ OS ČČK na mimořádných událostech nebo cvičeních

Aktivní účast	A	B	C	D	E
na cvičení IZS či ČČK	×	×	×		×
	2011	2011	2011		2010
na MU/KS		×	×	×	×
		2010	1997	2009	1997

Nezbytným předpokladem pro fungující orgán krizového managementu není jen jeho personální obsazení, ale i jeho **materiální vybavení**. K otázkám řešícím prostředky HJ OS ČČK se respondenti vyjádřili následovně. Funkční materiál krizové připravenosti vlastní respondenti A, B, C, E. Respondent D disponuje pouze nejednotným oblečením pro označení členů ČČK. Podle četnosti zastoupení jednotlivých položek materiálu vyšlo, že OS ČČK (A, B, C, E) vlastní: zdravotnický materiál, sklad, ošacení, materiál pro stravování a úklid. Všichni zmínění s výjimkou respondenta C dále vlastní vozidlo, jednotné oblečení (A pouze mikiny, B a E uniformy, trika i vesty). Technické vybavení v podobě mobilní výpočetní techniky určené pro krizovou připravenost nevlastní žádný z dotazovaných OS ČČK. Respondenti A, B, C, E uvedli, že mají k dispozici pevné technické vybavení kanceláře (stolní PC, tiskárna, internet, telefon). U respondenta E se dále objevily položky: radiostanice (2 starší ks), stany (2 ks), lehátka (10 ks), jedna elektrocentrála, svítilny a jiné - nosítka (100 ks), příkrývky. Respondent C disponuje lehátko (3 ks). Pro přehlednost vše uvádíme v tabulce č. 13.

Dotazované OS ČČK A, B, C, E jsou schopné zasahujícím členům a dobrovolníkům v případě mimořádné události zajistit: označení ČČK, stravování, ubytování, poučení (školení) a respondent A, E navíc supervizi. Jen dva z dotazovaných (C, E) jsou schopni garantovat i pojištění osob nasazených za ČČK nad rámec základního pojištění Úřadem ČČK. OS ČČK D uvádí, že je schopný zajistit nejednotné označení, stravování a ubytování pro malý počet lidí.

Tabulka 13 Materiál krizové připravenosti HJ OS ČČK v Olomouckém kraji

Materiál krizové připravenosti	A	B	C	D	E
vozidlo	×	×			×
jednotné oblečení	×	×	×		×
zdravotnický materiál	×	×	×		×
sklad	×	×	×		×
ošacení	×	×	×		×
materiál pro stravování	×	×	×		×
prostředky na úklid	×	×	×		×
mobilní výpočetní technika					
elektrocentrála					×
lehátka			×		×
stany					×
vysoušeče					
radiostanice					×
svítilny					×
jiné					x

Prezentovaný managent OS ČČK napovídá, že jednotlivé OS ČČK fungují zejména na bázi členství dobrovolnictví jednotlivců. V rámci kategorie „dobrovolnictví“ se tazatelka

zajímala o formu dobrovolnictví ve vztahu ke krizové připravenosti a mimořádným událostem v ČR. Všichni respondenti odpověděli, že v případě zapojení se OS ČČK na mimořádné události se do pomoci aktivují všechny dostupné síly tzn. zaměstnanci ČČK, stálí členové i dobrovolníci ČČK. Není výjimkou, že ostatní neziskové organizace v ČR do pomoci při mimořádné události zapojují i nečleny tedy osoby náhodné. Respondenti A, B, E uvedli, že se nebrání zapojení nových dobrovolníků z řad veřejnosti, kteří budou získáni pasivně tzn. přijdou sami s nabídkou pomoci. Nikdo z respondentů by nevyužil aktivního náboru (výzva do médií, sociálních sítí, aj.) dobrovolníků pro zapojení se do pomoci ČČK na mimořádné události. **Tazatelce se nepodařilo od respondentů zjistit, jakým vzděláním a povoláním jednotliví členové a dobrovolníci HJ OS ČČK disponují, protože uvedené údaje neevidují.**

Pouze dva respondenti (B a E) z pěti uvedli, že cíleně investují do vzdělávání členů HJ ČČK. Jedná se o částky v řadech tisíců za rok z peněžních darů, dotací či vlastních zdrojů. Respondenti A, B a E dále využívají materiální pomoc pro krizovou připravenost například od Ministerstva obrany a Armády ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, zdravotnické záchranné služby. V případě OS ČČK C a D nedochází k přímým finančním investicím do vzdělávání ani vybavení dobrovolníků HJ OS ČČK.

Kategorie „**koordinace**“ pojímá otázky zabývající se krizovým štábem OS ČČK, povinnostmi „být připraven“ s pomocí a jak.

Krizový štáb OS ČČK je skupina osob, jak bylo již uvedeno výše, která odpovídá za řešení vzniklé mimořádné události a řízení potřebné pomoci, likvidačních a obnovovacích prací na svém území. Respondenti A, B a D nemají zřízené krizové štáby. Ředitelky OS ČČK C a E uvedly, že mají krizový štáb a v případě respondenta E dochází i ke školení jednotlivých členů. Zde je ovšem třeba podotknout, že v současnosti (září 2012) není od OS ČČK vyžadováno zřizování krizových štábů a k řízení poskytování pomoci při mimořádné události je oprávněn přímo ředitel úřadu příslušného OS ČČK. V případě dobře fungujícího úřadu OS ČČK tedy nemusí nezřízení krizového štábu znamenat oslabení koordinace pomoci.

Zákony nebo dohody o plánované pomoci jsou významným nástrojem krizové připravenosti, jak opět uvádí strategie 2020 IFRC (2010, s. 15). OS ČČK jsou vázány již v úvodu zmíněnými povinnostmi. V případě respondentů mají ještě respondenti C a E uzavřené písemné dohody s lokální účinností (s orgány města, místním hasičským záchranným sborem) a v případě ředitele OS ČČK B jsou dohody uzavřené pouze ústně. Všichni respondenti mají stanovenou odpovědnou osobu za přijetí výzvy pomoci k mimořádné události a shodně u všech respondentů se jedná vždy o ředitele OS ČČK,

který následně telefonicky svolává členy příslušné HJ OS ČČK. Za koordinaci na místě události odpovídá u tří respondentů (A, B, D) ředitel OS ČČK a u dvou zbylých je to velitel HJ ČČK. Na dotaz, zda OS ČČK spolupracuje se zástupci krizových štábů obcí, měst či krajů odpověděli všichni kladně. Dva z respondentů (D, E) uvedli, že během nasazení na mimořádné události využili pomoc ostatních OS ČČK.

V otázce vztahující se na to, **jaký typ pomoci je schopen OS ČČK koordinovat a nabídnout** při vzniku mimořádné události, se **všichni dotazovaní shodli na zdravotnické první pomoci**. Respondenti A, B, C, E dále uvedli: zajištění a provoz evakuačních center, sběr a distribuce humanitárního materiálu, fyzickou pomoc. V případě respondentů A, B a E se navíc objevilo: monitoring potřeb v terénu, psychosociální pomoc, finanční pomoc a dlouhodobé ubytování. Délka, po kterou jsou schopny vybrané OS ČČK poskytovat svou pomoc při mimořádné události, byla nejčastěji v podobě střednědobé pomoci (4 dny až 1 měsíc), jen u respondenta D šlo o krátkodobou pomoc (0 až 3 dny). Na doplňující otázku dokreslující důvody „Co Vás limituje v poskytování dlouhodobé pomoci?“ zazněly odpovědi: finance, nedostatek dobrovolných členů ČČK nebo jejich pracovní úvazky. ČČK v současnosti připravuje Koncepti krizové připravenosti, kde jednou z priorit je schopnost poskytnout psychosociální pomoc. Výzkum ukázal, že pouze tři respondenti (A, B, E) nabízí uvedený druh pomoci a disponují nízkým počtem vyškolených osob. Na dotaz „Kolik vyškolených členů Humanitární jednotky (dále HJ) v psychosociální pomoci jste schopni nabídnout do 3 hodin v případě, že budete požádáni o pomoc při mimořádné události?“ uvedl respondent A pouze jednoho člena HJ, respondent B 4 členy a respondent E 2 členy HJ. Pro přehlednost je vše uvedeno v tabulkách níže.

Tabulka 14 Druh nabízené pomoci OS ČČK v Olomouckém kraji

Typ nabízené pomoci	A	B	C	D	E
zdravotnická první pomoc	×	×	×	×	×
zajištění a provoz nouzové ubytování	×	×	×		×

sběr humanitárního materiálu	×	×	×		×
distribuce humanitárního materiálu	×	×	×		×
fyzická pomoc – dobrovolníci	×	×	×		×
monitoring potřeb v terénu	×	×			×
psychosociální pomoc	×	×			×
finanční pomoc	×	×			×
dlouhodobé ubytování	×	×			×
technicko- materiální pomoc (čištění studní vysoušeče)					

Tabulka 15 Doba poskytování pomoci OS ČČK v Olomouckém kraji

Doba pomoci	A	B	C	D	E
krátkodobá pomoc (0 – 3 dny)	×	×	×	×	×
střednědobá	×	×			×

obá pomoc (4 dny – 1 měsíc)					
dlouhodobá pomoc (více než 1 měsíc – 2 roky)					

Koordinace pomoci pro oběti mimořádné události vždy probíhá za součinnosti více státních i nestátních subjektů. Spolupráce se státním sektorem je ukotvena právními předpisy, ale součinnost s ostatními neziskovými organizacemi je do jisté míry benevolentní. Čtyři dotázaní odpověděli, že spolupracovali při nasazení i cvičeních s jinými neziskovými organizacemi a jen v případě respondenta E tomu tak nebylo.

Do koordinace pomoci lokálního OS ČČK může při mimořádné události zasáhnout, na výzvu vedení nebo vyžádání právě místního OS ČČK, centrální Ústřední krizový tým ČČK (definováno výše). Všichni respondenti shodně vypověděli, že o existenci zmíněného týmu vědí a dokonce tři (A, C, D) již jeho pomoc využili.

Poslední kategorie polo strukturovaného rozhovoru se věnuje „komunikaci“ ve smyslu podávání aktuálních informací o pomoci ČČK na dané mimořádné události uvnitř ČČK, ale i směrem ven k veřejnosti. Ze čtyř respondentů, jejichž HJ se podílela na řešení mimořádné události dva uvedli (E, F), že potřebovali během nasazení komunikovat s vedením ČČK. Dva zbylí respondenti (B, C) komunikovali s vedením ČČK v zastoupení Ústředního krizového týmu ČČK, který na místě zasahoval. S výjimkou jednoho respondenta (D) mají jednotlivé OS ČČK své webové stránky a využívají je ke své průběžné prezentaci. Na dotaz „Kdy byly jejich stránky naposledy aktualizovány?“ odpověděl respondent A, C, že před několika dny, respondent E před týdny a respondent B v rádech měsíců. Jen OS ČČK E využil webových stránek pro podávání aktuálních informací týkajících se mimořádné události. Respondenti využívali pro komunikaci při mimořádné události dalších komunikačních kanálů. Nejčastěji byl zastoupen tisk, TV, rozhlas, vše na regionální úrovni.

Etické aspekty pilotního výzkumu

Etické aspekty pilotního výzkumu byly rovnocenné etickým aspektům celého autorského přístupu pro zpracování dizertační práce a jsou uvedeny až v kapitole 5.

Závěry pilotního výzkumu

Získané výsledky měly vést k odpovědi na SVO1 – Jaká je krizová připravenost ČČK v Olomouckém kraji? a naplnění dvou cílů:

- zmapování výzkumné problematiky formou analýzy a deskripce krizové připravenosti Oblastních spolků ČČK v Olomouckém kraji,
- ověření použitého výzkumného nástroje pro celostátní použití.

Metodou kontrastu a srovnávání a metodou prostého výčtu se podařilo získaná data z polo strukturovaných rozhovoru přenést do podoby informací, které přináší odpověď na SVO1 a saturuje první z uvedených cílů:

- problematika krizové připravenosti OS ČČK existuje,
- krizovou připravenost OS ČČK vnímají respondenti jako přirozenou i povinnou součást své činnosti,
- existují zde rozdíly v úrovni krizové připravenosti jednotlivých OS ČČK,
- nepodařilo se zmapovat zastoupení sester ČČK ve strukturách krizové připravenosti ČČK,
- tematické oblasti krizové připravenosti OS ČČK vykazují vzájemnou kontinuitu,
- deskripce stavu krizové připravenosti OS ČČK v Olomouckém kraji.

Respondenti byli seznámeni s výsledky pilotního výzkumu a vítali ucelený přehled současného dění na poli krizové připravenosti ve své lokalitě. Výsledky se ukázaly jako aplikovatelné v praxi, kdy dva z respondentů začali iniciovat změny na vlastní krizové připravenosti OS ČČK. Limitem výsledku byla i jejich nestálost v čase a nemožnost generalizace. V rámci zpětné vazby byly respondenty vneseny dvě otázky: **Jak má správně vypadat správná krizová připravenost OS ČČK? Existuje příklad dobře fungující krizové připravenosti OS ČČK v praxi?** Nebylo možné na základě výsledků z předvýzkumu odpovědět na zmíněné otázky respondentů. Staly se však inspirací pro specifické výzkumné otázky další části výzkumu.

Druhým cílem pilotního výzkumu bylo **ověření výzkumného nástroje**, čímž byl polo strukturovaný rozhovor pro možnost realizace celostátního výzkumu. Použití nástroje polo strukturovaného rozhovoru byl respondenty hodnocen kladně. Otázky i průběh

rozhovoru respondenti hodnotili jako srozumitelný a dostačující. Využití rozhovoru s sebou přineslo značnou časovou náročnost, jak při realizaci (cestování, rozhovory), tak při analýze získaných dat. Představa aplikace polo strukturovaného rozhovoru na celostátní úrovni při případném nasycení výzkumného vzorku (přes 70 samostatných OS ČČK) se jevila v jednom výzkumníkovi jako neefektivní a náročná. Důvod odmítnutí polo strukturovaného rozhovoru jako výzkumného nástroje pro celostátní byl konzultován opět z experty ČČK (z pilotáže) a shoda panovala v tom, že **lze zrealizovat efektivnější formu výzkum** např. dotazníkové šetření on-line, kdy lze i data aktualizovat podle potřeb.

Realizace celostátního výzkumu byla plánovaná na červen 2013. Provádění výzkumu ovlivnilo hned několik skutečností:

1. Výsledky pilotního výzkumu (ČČK aktuálně připravuje a vydává nové interní směrnice, které změní systém krizové připravenosti ČČK, získané výsledky prezentují pouze současný stav ale nic o budoucím vývoji).
2. Povodně, které zasáhly v červnu 2013 Čechy⁶ tzn. zaměstnání respondentů (ředitelů pověřených OS ČČK) na řešení aktuální povodňové situace.
3. Nasazení autorky výzkumu (z role zástupkyně velitele Ústředního krizového týmu ČČK) na koordinaci pomoci ČČK v okrese Mělník.

Na základě uvedených okolností a po konzultaci s odborníky ČČK bylo od navštěvování jednotlivých pověřených OS ČČK a polo strukturovaných rozhovorů upuštěno. Původní specifická otázka celostátního výzkumu zněla - Jaká je krizová připravenost ČČK v ČR? Díky zvolenému kvalitativnímu přístupu byl ve spolupráci s ČČK na základě výsledků pilotního výzkumu a zmíněných okolností flexibilně upraven design výzkumu. Specifické výzkumné otázky SVO2 a SVO3 přímo reagují na aktuální potřeby ČČK, které vyvstaly při řešení povodňové situace.

6 pozn. autora: „nouzový stav“ byl vyhlášen pro šest krajů a Prahu, zasaženo bylo 970 obcí na celém území ČR.

I Fáze výzkumu

3.1.2 SVO2 Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK?

Specifická otázka SVO2 je přímou reakcí na novou zkušenost ČČK se zapojením se do řešení povodňové situace v ČR. Povodně v roce 2013 (29. 5. - 27. 6. 2013) zasáhly velkou část České republiky i území okolních států. Došlo k třem navazujícím vlnám, které zvedly hladiny vod na úroveň 20 až 50leté povodně, nikterak výjimečně i stoleté. Zasaženo bylo celkem 970 obcí na celém území ČR včetně několika velkých měst (Praha, Plzeň, Ústí nad Labem aj.) (Chalupa, 2013, s. 1)

Vzhledem k vyhlášení vyšších stupňů povodňové aktivity v některých oblastech ČR se ústředí ČČK rozhodlo 2. 6. 2013 vydat tiskovou zprávu o aktivaci a zapojení struktur ČČK do poskytování pomoci obětem povodní (ČČK, 2. 6. 2013). Zapojení ČČK ve fázi okamžité pomoci probíhalo až do 20. 6. 2013 a podílelo se na ni 560 členů a zaměstnanců ČČK (ČČK, 20. 6. 2013). Řešení tak rozsáhlých povodní prověřilo do jisté míry i systém krizové připravenosti ČČK a odhalilo nové otázky k řešení. Při interním vyhodnocování působení ČČK na povodních vyvstalo na povrch téma - orgánu/nástrojů krizové připravenosti (co vše je nástrojem krizové připravenosti, existuje hierarchie nástrojů, jak má probíhat komunikace aj.) a došlo k stanovení SVO2 - **Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK?** Ve spolupráci s vedením ČČK byla výzkumnému týmu navržena účast na workshopu v říjnu 2013, který byl výhradně určen cílové skupině výzkumu, tedy ředitelům pověřených OS ČČK. Cílová skupina respondentů výzkumu byla zachována a jako výzkumný nástroj byla pro své charakteristiky vybrána metoda skupinového rozhovoru konkrétně - **focus group**. Plán pro zjišťování odpovědi na SVO2 je znázorněn v tabulce č. 16.

Tabulka 16 Koncept výzkumu pro SVO2

Výzkumná otázka SVO2	„Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK?“
Cíl SVO2	Deskripce a analýza nástrojů krizové připravenosti ČČK.
Respondenti (výzkumný vzorek)	Ředitelé pověřených OS ČČK.
Výzkumný nástroj (metoda sběru dat)	Ohnisková skupina.

Metoda analýzy dat	Metoda zachycení vzorců. Metoda vyhledávání a vyznačování vztahů. Grafické mapování
Realizace sběru a analýzy dat	říjen - listopad 2013

Způsob výběru respondentů pro výzkum k SVO2 byl obdobný s postupem pro výzkumný vzorek SVO1. Jedná se o záměrný výběr a podařilo se zde o vytvoření „kompletního sběru“, protože výzkumu se zúčastnilo všech 14 pověřených ředitelů OS ČČK z ČR. Respondenti byli předem seznámeni a pozváni vedením ČČK na realizaci workshopu s výzkumem a vyjádřili souhlas.

Výklad o kvalitativních metodách ohniskové skupiny a skupinový rozhovor (interview) se u autorů liší. **Skupinovým rozhovorem (interview)** rozumíme provádění strukturovaného rozhovoru s více než třemi osobami najednou, ale nepracujeme přitom se skupinovou dynamikou a interakcí. **Ohniskové skupiny (focus group)** je metoda pojmána více ze široka. Využitím skupinové interakce získáváme kvalitativní data na problém stanovený výzkumníkem. Výzkumník stanovuje zaměření skupinové interakce tzv. ohnisko. Ohnisko bývá definováno volněji, ale musí být ohraničené a pochopitelné pro všechny účastníky (Miovský, 2009, s. 174-175). Focus group se využívá zejména v marketingovém průzkumu a nabízí využití tzv. skupinového fenoménu, čímž jsou stimuly, bariéry a další determinanty plynoucí z příslušnosti k dané skupině (profesní, zájmové, věkové aj.). Použití metody je široké a dovoluje nám mimo jiné sledovat vzájemnou interakci mezi členy. Neexistuje oficiální norma určující velikost ohniskové skupiny, jako optimální se jeví rozmezí šest (minimum 4 osoby) až deset osob (maximum 18 až 20 osob) v závislosti na výzkumném tématu (Švaříček et al., 2007, s. 186, Miovský, 2009, s. 175-186). Konfliktním tématem je téma kvalifikace výzkumníka, který vede ohniskovou skupinu. Důraz je kladen na získávání opakovaných zkušenosti výzkumníka s vedením skupin, ale existuje i radikálnější názor, že metodu má používat pouze výzkumník s potřebným vzděláním a praxí. Důvodem je minimalizace rizik (nízká úroveň znalostí, dovedností, prezentačních dovedností aj.), které mohou ovlivnit průběh ohniskové skupiny a výstupů. Podle míry strukturace můžeme ještě rozlišit tři typy ohniskových skupin: nestrukturované, polo strukturované, strukturované (Miovský, 2009, s. 176-177).

Příprava a realizace ohniskové skupiny

Pro získání odpovědí na SVO2 byla použita metoda polo strukturované ohniskové skupiny. Předpokladem polo strukturované ohniskové skupiny je ukotvení tematických okruhů a příprava otázek, které lze v průběhu ohniskové skupiny přizpůsobit vývoji situace. Výhodou uvedené metody je udržení určitého základního tématu s poskytnutím dostatečného prostoru účastníkům. Jedná se o jistý kompromis na míru strukturalizace, standardizace, interakce aj. (Miosvský, 2009, s. 180).

V přípravné fázi ohniskové skupiny autorka práce přizvala ke spolupráci velitele ÚKT ČČK a dalšího experta za ČČK. Došlo k diskusi nad tématem, strukturou ohniskové skupiny a scénáři, které mohou nastat. Výsledkem byla shoda nad ohniskem a průběhem ohniskové skupiny. Autorka práce zaujímala při focus group roli moderátorky, a ještě si přizvala na pomoc pomocného moderátora uvedeného velitele ÚKT ČČK. Ohnisková skupina byla zrealizována při celodenním workshopu v říjnu 2013, který byl pořádán ústředím ČČK a byl určen cílové skupině - ředitelům OŠ ČČK. Dopolední část byla věnována nově vzniklé směrnici, která mimo jiné ukládá pověřeným OS ČČK za povinnost připravit koncepci krizové připravenosti pro daný kraj. Odpolední blok obsahoval prezentace ředitelů OS ČČK se svými zkušenostmi z aktuálních povodní a na ně plynule navázala ohnisková skupina.

Skupina čítala 12 ředitelů pověřených OS ČČK. Účastníky nebylo potřeba vzájemně představovat, protože se všichni včetně moderátoru znali z působení v ČČK. Rozesazení u stolů bylo dáno již z dopoledního programu a moderátoři je nikterak neměnili. **Úvodní část ohniskové skupiny** ladně navazovala na předchozí prezentace ředitelů OS ČČK, kteří se mimo jiné zmiňovali o problému interní komunikace ČČK při řešení povodňové situace, což má přímou souvislost s nástroji krizové připravenosti ČČK. Moderátoři řídili skupinovou diskusi a respektovali přitom základní pravidla pro ohniskové skupiny: hovoří jen jedna osoba, diskuze se účastní všichni účastníci, nikdo nezaujímá dominantní roli, názory jsou respektovány od všech, účast ve skupině lze odmítnout aj. (Miosvský, 2009, s. 183). Došlo k rychlému navození diskuze na otázky - Jaké máme nástroje krizové připravenosti ČČK? Jak je využíváme? Jak vzájemně komunikují? Moderátoři využili strategii trychtýře tzn. pozvolna se cíleně dostávali k hlavním tématům. **Jádro ohniskové skupiny** tvořila diskuze nad schémata nástrojů krizové připravenosti ČČK. V rámci ohniskové skupiny ještě dobrovolně vznikly tři menší podskupiny (každá o 4 členech) a každá se pokusila navrhnout tři níže uvedená schémata nástrojů krizové připravenosti ČČK:

- Schéma nástrojů krizové připravenosti ČČK.

- Schéma aktivace nástrojů krizové připravenosti ČČK při vyhlášení krizového stavu.
- Schéma komunikace nástrojů krizové připravenosti ČČK v době trvání krizového stavu.

Moderátoři udržovali konzistentnost, nezaujatost a řídili diskuzi tak, aby každému schématu byl věnován stejný čas. Sledovali a zaznamenávali oblasti vzájemného konsensu. V **závěrečné části ohniskové skupiny** byl každému účastníkovi poskytnut prostor pro vyjádření k čemukoliv, co nestihl v průběhu diskuze. Moderátoři již neotvírali žádné téma a nečinili žádný závěr. Jen poděkovali všem za účast a spolupráci v ohniskové skupině. Výstupem focus group, která trvala přes 90 minut, byly tři návrhy schémat nástrojů krizové připravenosti ČČK a saturace cíle SVO2 - deskripce a analýza nástrojů krizové připravenosti ČČK. Vše je blíže specifikováno ve výsledcích disertační práce. K etice výzkumu, validitě a reliabilitě výzkumného nástroje se autorka vyjadřuje v závěru disertační práce.

I Fáze výzkumu - SVO3 Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádné události?

Realizace pilotního výzkumu přinesla od respondentů zajímavou zpětnou vazbu poukazující na **absenci příkladů dobré praxe a pravidel krizové připravenosti ČČK**. Výsledky pilotního výzkumu i ohniskové skupiny potvrdili **teoretickou existenci krizové připravenosti ČČK**, ale nedemonstrovali její fungování. Při ohniskové skupině se navíc projevila u účastníků jistá variabilita vnímání jednotlivých nástrojů krizové připravenosti a jejich vzájemných vztahů. ČČK dlouhodobě vnímalo nutnost ukotvení (pravidel) krizové připravenosti v ČČK, což bylo do jisté míry saturováno vznikem nové směrnice citované, již výše Směrnice č. 5/2012 o krizovém řízení ČČK. Nepodařilo se nalézt hlubší a konkrétnější data, která by doložila existenci a použití krizové připravenosti ČČK v reálném světě. Třetí specifická výzkumná otázka byla položena, tak aby přinesla deskripci a analýzu faktického použití zkoumané problematiky v praxi. Naplněním uvedeného záměru by navíc došlo k verifikaci teoretické i praktické existence krizové připravenosti, čímž by vznikl prostor pro kvantitativní výzkum tedy druhou fází výzkumu. Plán pro získání odpovědi na SVO3 je znázorněn v tabulce č. 17.

Tabulka 17 Koncept výzkumu pro SVO3

Výzkumná otázka SVO3	„Jak probíhala krizová připravenost ČČK při povodních v roce 2013 na Mělnicku?“

Cíl SV03	Deskripce a analýza krizové připravenosti ČČK při poskytování pomoci na povodních v roce 2013 na Mělnicku.
Zkoumaný jev, subjekt, instituce	Krizová připravenost a poskytování pomoci ČČK při povodních na Mělnicku.
Výzkumný nástroj (metoda sběru dat)	Metoda případové studie
Metoda analýzy dat	Metoda vyhledávání a vyznačování vztahů. Deskriptivní přístup ke kvalitativní analýze.
Realizace sběru a analýzy dat	červen – listopad 2013

Volba zkoumaného jevu i metoda výzkumného nástroje byla záměrně zvolena autorkou výzkumu pro svou aktuálnost (právě probíhající povodně 2013), osobní zkušenost a zúčastněné pozorování (působení autorky v lokalitě Mělník) a vyjádření respondentů o přinesení příkladu z praxe (případová studie).

Zkoumaným jevem byla krizová připravenost ČČK na povodních 2013 v lokalitě Mělník. Povodeň „jíž se rozumí přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda, jež zaplavuje území mimo koryto vodního toku, může způsobit škody. Povodní je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný, případně dochází k zaplavení území při soustředěném odtoku srážkových vod“ (§ 64 a § 70 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů). V případě povodní v roce 2013 se jednalo o tzv. přirozenou povodeň a ta může být způsobena přírodními jevy v podobě dešťových srážek, tání nebo chodu ledů. Začíná vyhlášením druhého nebo třetího stupně povodňové aktivity (Kohoutek, Čermák, 2009, s. 97)

Operacionalizace krizové připravenosti ČČK je již uvedena v teoretické části disertační práce (viz 2.4).

Metoda případové studie se vyznačuje zaměřením se na určité subjekty /objekty v reálném kontextu. Autoři uvádí, že mezi hlavní vlastnosti případové studie patří:

- obsáhlý a všestranný popis události s vazbou na případ,

- komplexní a chronologické vyprávění včetně vyobrazení vlivů různých faktorů a souvislostí (využívá veškeré dostupné zdroje),
- osoba výzkumníka je přímo angažována na případu a studii,
- případ nebo předmět zkoumání je integrovaný systém s určenými hranicemi (prostor a čas) (Hendl, Remer, 2017, s. 201; Miovský, 2009, s. 93-95; Švaříček et al., 2007, s. 96-97).

Metoda případové studie procházela obdobím odmítnutí i oblíbenosti a své místo zaujímá zejména v etnografii, sociologickém a psychologickém výzkumu. Smyslem metody je empirický sběr dat vztahující se k objektu výzkumu v jeho reálném kontextu a nikoliv popis izolovaných faktů. Využitím více informačních zdrojů a technik se snažíme dospět k rozsáhlé a hloubkové interpretaci dat vztahujících se k objektu zkoumání. Charakteristické je zapojení výzkumníka do centra dění. Volba případové studie, jako výzkumného nástroje, je zejména doporučena při naplnění tří kritérií:

1. výzkumná otázka řeší jak a proč,
2. omezená možnost kontroly výzkumníka nad událostmi souvisejícími se zkoumaným jevem,
3. zaměření na proběhlé nebo současné události (Švaříček et al., 2007, s. 100-101).

Případové studie se **odlišují volbou případů a výstupy**, které nabízí. Kvalitativní zaměření metody případové studie předurčuje, že výběr případu je vždy záměrný. Výzkumník důkladně promyslí volbu případu, aby došlo k saturaci vymezených otázek a cíle výzkumu. Může se jednat o volbu tzv. extrémních (unikátních) případů vykazující vzácné charakteristiky a vlastnosti. Opakem jsou studie typických (reprezentativních) případů. Možností jsou i tzv. kritické případy, kdy se výzkumník opírá o dobře známou teorii a jeho snahou je potvrzení, rozšíření či vyvrácení původních teorií. Rozhodující výběrovým kritériem může být i čas a zvolení longitudinální případové studie (Švaříček et al., 2007, s. 103-106). Případové studie lze členit i podle jiných kritérií, jak je názorně uváděno v tabulce č. 18 (Hendl, Remr, 2017, s. 203).

Tabulka 18 Hlavní typy případových studií

	jediný případ	více případů
Holistický (celostní) přístup	Typ 1: jediný případ a holistický	Typ 3: Více případů a holistické

Vložené jednotky analýzy	Typ 2: Jediný případ a více jednotek analýzy	Typ 4: Více případů a více jednotek analýzy

Miovský (2009, s. 95) zase uvádí tři základní typy případových studií – jedno případová studie, případové studie zahrnující komplexnější systém (rodina, sociální skupina, organizací aj.), případové studie životního příběhu (biografický výzkum). Hendl (In Skutil a kol., 2011, s. 110) rozlišuje osobní případové studie, studie komunity, studie sociálních skupin, studie organizací a institucí, zkoumání programu, událostí, rolí a vztahů.

Pro případovou studii je typické využití **více metod sběru dat**. Výzkumník se nemusí spolehnout jen na pozorování, ale se zvážením předností a slabin se může rozhodnout pro další zdroje: dokumenty, archivní záznamy, rozhovory, lékařská dokumentace, rekonstrukce historie, fyzické artefakty, dotazování aj. (Hendl, Remr, 2017, s. 205; Skutil a kol., 2011, s. 111).

Výstupem případové studie můžou být narativní data, kdy mluvíme o studii deskriptivní. Studie explorativní pojednávající o neznámém případě a jeho struktuře. Studie explaratorní vysvětlující případ včetně příčinných řetězců a kontextů. Evaluační případové studie, kdy je smyslem hodnotící analýza samotného případu (Švaříček et al., 2007, s. 102).

Názory na analýzu a validaci výsledků případové studie se liší. Logika spojení dat může zahrnovat použití kvalitativních i kvantitativních dat a v zásadě rozlišujeme dvě obecné strategie analýzy:

- založena na teoretickém tvrzení (zkoumáme nějakou teorii),
- založena na popisu případu (není k dispozici žádná teorie a hledáme množinu témat a oblastí pokrývajících náš cíl) (Skutil a kol., 2011, s. 111)

Yin (In Hendl, Remr, 2017, s. 208) přistupuje k analýze dat případové studie, jako k přezkoumávání, kategorizování, testování a kombinování kvalitativních a kvantitativních přístupu k datům a navrhl i kritéria pro jejich validaci a reliabilitu. Obdobné názory k analýze dat uvádí ještě Stake a autorka Merriam (In Hendl, Remr, 2017, s. 208).

3.1.3 SVO3 Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádné události?

Jak bylo uvedeno výše, tak otázka je reflexí na závěry pilotního výzkumu, potřeby ČČK i zjištění z ohniskové skupiny. Autorka výzkumu zvolila metodu případové studie zejména pro její charakteristiky (Kutnohorská, 2009, s. 78):

- hledání, popis a vysvětlování jevu v souvislostech a reálném kontextu (potvrzení existence krizové připravenosti v reálném světě),
- využití v praxi (pro ředitele OS ČČK),
- doplnění kvantitativních dat (ilustrace pro druhou fázi výzkumu),
- stanovení nových námětů a hypotéz pro další výzkum.

Zkoumaným případem byla záměrně zvolena krizová připravenost ČČK při povodních v roce 2013 na Mělnicku. Volba případu byla autorkou konzultována s ČČK a jevila se pro svou aktuálnost, lokálnost (ohraničení místem i časem), osobní zkušenost autora (zúčastněné pozorování) jako dostatečně vhodný případ pro saturaci zvoleného cíle k SVO3. Podle Yina (In Hendl, Remr, 2017, s. 203) vybraný případ splňuje vlastnosti tzv. **Typu 1: Jediný holistický případ**, zkoumáme celý určitý prvek/jev, což může sloužit jako základ pro další typy studie. Podle jiných autorů se jedná o tzv. **jedno případovou studii**, kdy v centru zkoumání je jedna osoba nebo jeden případ (Kutnohorská, 2009, s. 77) nebo také tzv. **studie programu, událostí**, která se může překrývat se studií organizací, institucí a sociálních skupin (Skutil a kol, 2011, s. 110).

Záměrně došlo k výběru případu - krizové připravenosti na Mělnicku.

Během zkoumání bylo využito více metod pro sběr dat. Autorka práce osobně na povodních v roce 2013 na Mělnicku působila v roli zástupkyně velitele ÚKT ČČK a řídila koordinaci týmu ČČK v terénu. Informace pro případovou studii jsou tak čerpány i z její **osobní zkušenosti**. Nelze hovořit o metodě pozorování jako takové, protože autorka svou účast na povodních nerealizovala plánovaně, ale i přesto můžeme pozorovat prvky jistého volného, nestrukturovaného zúčastněného pozorování. Předpokladem uvedeného pozorování je totiž přímá participace výzkumníka na dění v terénu, kdy dochází k interakci, nedefinovaná struktura pozorování a realizace v přirozených podmínkách (Hendl, Remer, 2017, s. 83). Nezbytností je pořizování terénních poznámek, což dělá zejména pozorování empirickým výzkumem. Autorka v dané chvíli na povodních primárně zastávala svou roli za ČČK, a nikoliv výzkumníka, takže nerealizovala zápisky ve smyslu pravých terénních poznámek z výzkumu. Úloha autorky na povodních mimo jiné obnášela vedení a odpovědnost za rozsáhlou agendu pořizování záznamů: režim dne, databázi zasahujících členů, každodenní report pro vedení ČČK o situaci z terénu, sumarizace zápisků týmu z terénu aj. Nenacházíme univerzální pravidla pro zaznamenávání terénních zápisků (Švaříček et al., 2007, s. 156). Dokumentace vedena autorkou během povodní poskytla výrazný základ pro případovou studii.

Další využitou metodou byla **práce s textovými dokumenty** jako zdrojem kvalitativních dat. Existují často nezávisle na naší výzkumné činnosti a nevytváříme je. Data jsou vytvořená a fixovaná. Úkolem výzkumníka je jejich získání a shromáždění. Nutné je počítat s tím, že to má své výhody a nevýhody např. neovlivnitelnost podoby dat, omezená možnost zkreslení, unikátnost (Miovský, 2009, s. 189-190). Podle Hendla (Hendl, Remr, 2017, s. 87) jsou sekundární data a dokumenty jedním z hlavních zdrojů informací pro výzkumníka. Rozlišuje osobní dokumenty (například fotografie a deník), oficiální dokumenty vznikající veřejnou nebo soukromou institucí (výroční zprávy, zprávy, firemní záznamy aj.), předmětné dokumenty (použité věci, oblečení, předměty aj.) a archivovaná data v papírové i elektronické podobě (Hendl, Remr, 2017, s. 87). Autorka při realizaci výzkumu SVO3 čerpala informace z interních dokumentů ČČK (na centrální i lokální úrovni) i z oficiálních zdrojů (Český hydrometeorologický ústav, integrovaný záchranný systém ČR, noviny, tiskové zprávy aj.).

K analýze a interpretaci dat případové studie zaujímají autoři různá stanoviska, jak bylo uvedeno výše. S ohledem na cíl SVO3, kterým byla deskripce a analýza krizové připravenosti ČČK při poskytování pomoci na povodních v roce 2013 na Mělnicku, autorka zvolila **metodu vyhledávání a vyznačování vztahů a deskriptivní přístup ke kvalitativní analýze**. Data jsou vzájemně porovnávána a segmentována do kategorií, přičemž je důraz kladen na grafické znázornění souvislostí a vztahových sítí případu (Švaříček et al., 2007, s. 109). Využit byl analytický přístup orientovaný na celistvost případu, jehož cílem je vysvětlení veškerých aspektů případu - příčiny, následky i proměny v čase (Švaříček et al., 2007, s. 110). Závěrečná zpráva případové studie je zpracována písemně a jedná se o tzv. klasickou zprávu - o jedno případovou studii formou vyprávění, doplněnou tabulkami a grafy (Skutil a kol., 2011, s. 111). Výsledek je autorkou prezentován v kapitole 4, kde je řešen i přístup k etice výzkumu, validitě a reliabilitě.

3.2 II. fáze výzkumu

Volba smíšeného výzkumu, konkrétně Typu IV B - vícefázový design s více metodami, smíšený (Vévodová, Ivanová et al., 2015, s. 144) umožňuje chronologicky na základě výsledků první fáze (kvalitativní výzkum) přejít do realizace druhé fáze (kvantitativní výzkum). Cíle první fáze výzkumu byly saturovány a jsou podobně prezentovány ve výsledcích. Hlavním závěrem a zároveň stěžejním předpokladem pro uskutečnění druhé fáze výzkumu je existence krizové připravenosti ČČK v teoretické i praktické rovině. V druhé části výzkumu se tak můžeme zaměřit se na specifickou

a klíčovou proměnou „sestry v ČČK“, která je operacionalizovaná v teoretické části disertační práce.

Kvantitativní výzkum vyžaduje „čísla“. Na základě výzkumných otázek SVO4 a SVO5 byly stanoveny hypotézy, které lze zkoumat pomocí numerických dat. Hypotézou se rozumí vědecký předpoklad, který se snažíme pomocí výzkumu potvrdit nebo vyvrátit. Rozlišujeme více typů hypotéz (východiskové, statistické, pracovní, vědecké aj.) a pro účely našeho výzkumu je využito základní kategorizace na nulové a alternativní hypotézy. Nulová hypotéza tvrdí, že není žádný rozdíl mezi testovanými proměnnými. Alternativní hypotézou popíráme nulovou hypotézu a vyjadřujeme ji jistý rozdíl mezi proměnnými (Žiaková et al., 2009, s. 102-119; Kutnohorská, 2009, s. 50-52; Vévodová, Vévoda In Vévodová, Ivanová a kol., 2015, s. 54-55). Koncept výzkumu pro zjišťování odpovědí na uvedené specifické výzkumné otázky je uveden v **tabulce č. a číslo 19**.

3.2.1 SVO4 Jaká byla role sestry v krizové připravenosti ČČK při povodních na Mělnicku v roce 2013?

Tabulka 19 Koncept výzkumu pro SVO4

Výzkumná otázka SVO4	„Jaká byla role sestry v krizové připravenosti ČČK při povodních na Mělnicku v roce 2013?“
Cíl	Deskripce zastoupené sestry v krizové připravenosti ČČK.
Hypotézy	č. H1 Předpokládáme, že role zdravotnické sekce na zkoumané mimořádné události byla zastoupena ve stejné míře jako role ostatních sekcí. č. H2 Předpokládáme, že zastoupení profesionálních zdravotníků na zkoumané mimořádné události bylo stejné oproti jiným profesím (odbornostem). č. H3 Předpokládáme, že počet osob na zkoumané mimořádné události, které absolvovali kurz dobrovolné sestry ČČK byl stejný jako počet absolventů kurzu ZZA.

	č. H4 Předpokládáme, že počet členů a dobrovolníků ČČK byl na mimořádné události zastoupen ve stejné míře jako nečlenů ČČK. č. H5 Předpokládáme, že na zkoumané mimořádné události byly ve stejné míře vykonávány činnosti spojené s poskytováním psychosociální podpory jako poskytování zdravotnické pomoci. č. HA5 Předpokládáme, že na zkoumané mimořádné události vykonávané činnosti spojené s poskytováním psychosociální podpory jsou zastoupeny ve větší míře než poskytování zdravotnické pomoci.
Respondenti (výzkumný vzorek)	Členové a dobrovolníci ČČK zasahující na povodních na Mělnicku v roce 2013
Výzkumný nástroj (metoda sběru dat)	Dotazník
Metoda analýzy dat	Deskripce, míra centrální tendence - střední hodnota
Realizace sběru a analýzy dat	červen 2017 - únor 2018

Volba respondentů pro SVO4 byla záměrná. Určujícím znakem pro účast ve výzkumu bylo působení respondenta za ČČK na povodních na Mělnicku v roce 2013. Snahou výzkumníka bylo postihnout všechny zasahující osoby ČČK na uvedené události a tím dospět k pokrytí celého výzkumného vzorku. Oslovení respondentů bylo realizováno se souhlasem vedení ČČK (využití databáze zasahujících členů a dobrovolníků ČČK vedené při povodních) a ještě místně příslušné ředitelky OS ČČK Mělník. Autorka vytvořila soubor kontaktů, který čítal 84 e-mailů a stal se výzkumným vzorkem respondentů. Elektronické sdělení,

které bylo respondentům posláno prostřednictvím e-mailové schránky obsahovalo žádost o spolupráci na výzkumu, vyjádření s jeho souhlasem s důrazem na anonymitu výsledků a odkazem vedoucím na dotazník.

Dotazník považujeme za velmi rozšířený výzkumný nástroj. Jedná se o jistý soubor psaných otázek, které zjišťují znalosti, postoje, hodnoty a mohou se týkat minulosti, přítomnosti i budoucnosti (Bartošová, Skutil In Skutil a kol., 2011, s. 80). Autorka zvolila dotazník jako nástroj, pomocí kterého je schopna snadno a rychle získat informace od zasahujících členů ČČK, kteří jsou z různých částí ČR. Oslovila tak v krátké chvíli velký počet respondentů, což by ji těžko umožnil získat jiný výzkumný nástroj. Snahou bylo také získat kvantifikovatelná data, které autorce do jisté míry pomohou verifikovat první fázi výzkumu a objasnit „sestry ČČK“ jako klíčovou proměnou. Dotazníky rozlišujeme standardizované a dotazníky vlastní konstrukce, které vyžadují promyšlenost struktury, otázek a srozumitelnost (Bartošová, Skutil In Skutil a kol., 2011, s. 81). V případě řešeného výzkumu nebylo možné využít standardizovaného dotazníku, a tak autorka vytvořila vlastní dotazník.

Výsledky předchozích částí výzkumu a prohlubování znalostí o problematice autorce pomohli k volbě okruhu otázek a jejich následné konkrétní formulaci. Návrh dotazníku byl podroben dvěma expertům ČČK a srozumitelnost upravené verze byla následně otestována pěti členy ČČK, kteří se účastnili povodní v roce 2013, ale v jiné (než zkoumané) lokalitě. Výsledný dotazník obsahoval celkem 12 uzavřených otázek. Struktura dotazníku v úvodu obsahovala oslovení respondenta, představení autorky, objasnění důvodu vyplnění dotazníku a zdůraznění dobrovolné účasti ve výzkumu a informace o anonymitě výsledků. Hlavní část zahrnovala otázky zjišťující odpovědi na SVO4 a v závěru dotazníku byly tři faktografické otázky týkající se věku, pohlaví a vzdělání. Předpokladem pro úspěšné vyplnění dotazníku bylo doručení sdělení respondentovi do e-mailové schránky, jeho připojení k internetu a ochota maximálně pět minut času věnovat odpovědím, jenž se následně on-line odeslali do Google formulářů, ve kterých byl dotazník vytvořen. Sběr dat probíhal v období únor až duben 2018 a rozesláno bylo 84 e-mailů.

- Administraci dotazníku zajišťovala autorka práce v elektronické podobě. Jednotlivé zjišťované položky vykazují znaky:
- Nominální - vypovídají o příslušnosti respondenta k určité kategorii např. člen ČČK, člen HJ ČČK.
- Pořadové - určují pořadí respondentů podle jistého hlediska například nejvyšší ukončené vzdělání.

Analýza získaných dat byla provedena pomocí jednoduché deskriptivní statistiky a míry centrální tendence - střední hodnoty. V kapitole 4 jsou prezentovány výsledky SVO4 a je zde i přiblížen přístup k etice výzkumu, validitě a reliabilitě.

3.2.2 SVO5 Jak se vyvíjí počet evidovaných sester v ČČK?

Tabulka 20 Koncept výzkumu pro SVO4

Výzkumná otázka SVO5	Jak se vyvíjí počet evidovaných sester v ČČK?
Cíl	Deskripce zájmu o evidenci sester v ČČK.
Hypotézy	č. H1 Předpokládáme, že každoroční počet evidovaných dobrovolných sester ČČK je v průběhu posledních deset let stejný. č. HA1 Předpokládáme, že počet evidovaných dobrovolných sester ČČK má v průběhu posledních deseti let klesající tendenci. č. H2 Předpokládáme, že každoroční počet absolventů vzdělávací norem ČČK se zaměřením do oblasti ZZA za období posledních deseti let je stejný. č. HA2 Předpokládáme, že zájem o vzdělávací normy ČČK se zaměřením do oblasti ZZA má v průběhu posledních deseti let klesající tendenci. č. H3 Předpokládáme, že zájem o vzdělávací normu Dobrovolná sestra ČČK je v průběhu posledních deseti let stejný. č. HA3 Předpokládáme, že zájem o vzdělávací normu Dobrovolná sestra ČČK má v průběhu posledních deseti let klesající tendenci.
Výzkumný nástroj (metoda)	Sekundární data a dokumenty.

sběru dat)	
Metoda analýzy dat	Deskripce, míra centrální tendence - střední hodnota.
Realizace sběru a analýzy dat	Leden 2017- duben 2018

Cílem poslední specifické otázky výzkumu je deskripce zájmu o vzdělávání sester v ČČK. V teoretické části disertační práce je zmíněna historie pojmu „sestra v ČČK“ a ukázalo se pilotním výzkumem i první výzkumnou fází, že nejde o izolovaný pojem poukazující na zastoupení oblasti zdravotnictví v ČČK. Autorka práce tak záměrně zvolila k SVO5 i další hypotézu, která může zjistit informace o jiných vzdělávacích normách z oblasti zdravotnictví v ČČK.

OS ČČK fungují jako samostatné celky ale i přesto každoročně vykazují svou činnost centrále ČČK. Vedení ČČK data od jednotlivých ředitelů OS ČČK eviduje a autorce se podařilo získat souhlas se zpracování dílčí části dat vztahující se k vzdělávání v normách ČČK. Jak bylo zmíněno, tak výzkumná metoda sekundárních dat a dokumentů tvoří jeden z významných zdrojů informací pro výzkum. V případě zjišťování odpovědí na SVO5 interní evidence ČČK byla jediným a hlavním zdrojem pro čerpání dat. Získaná databáze obsahovala informace od roku 2003, ale bohužel ne u všech kategorií se data již od daného roku vedla v záznamech. Evidované vzdělávací normy ČČK lze rozčlenit do více kategorií:

- kurzy pořádané na základě získané akreditace MŠMT ČR nebo MZ ČR,
- výuka první pomoci v autoškolách,
- jiné vzdělávací normy ČČK.

Pro účely výzkumu mají vypovídající hodnotu dvě kategorie a tím jsou akreditované vzdělávací programy MŠMT ČR, MZ ČR a jiné vzdělávací normy ČČK. Data o počtu proškolených osob v autoškolách nikterak nesouvisí s výzkumnou problematikou sester na krizové připravenosti ČČK při mimořádných událostech a byly autorkou vyloučeny. Zásadní pro saturaci výzkumného cíle jsou údaje o vzdělávací normě dobrovolné sestry ČČK. Autorce se podařilo zjistit informace týkající se nejen počtu nově proškolených sester ČČK, ale i o jejich evidenci a pravidelném doškolování. Výsledky jsou obsahem následující kapitoly, stejně tak jako etika výzkumu, jeho validita a reliabilita.

4 Výsledky výzkumu

Sekce výsledky obsahuje redukci, organizaci, syntézu a sumarizaci informací získaných z výzkumu problematiky sester v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR. Struktura výsledku odpovídá jednotlivým fázím výzkumu a dále je členěna dle specifických výzkumných otázek. Zvolený smíšený výzkum (Typ IV B) kombinuje kvalitativní a kvantitativní přístup, takže analýza dat vždy probíhala s ohledem na použitý přístup a výzkumný nástroj. Každá výzkumná fáze je sumarizována do dílčích výsledku, které autorka následně integruje do společného závěru.

Pomocí dat jsou prováděny závěry, které jsou s ohledem na položené výzkumné otázky a hypotézy. Metody analýzy v kvalitativním výzkumu nevyužívají silně strukturovaných postupů a spíše se zaměřují na popis dat a porozumění fenoménu. Vyžadují od výzkumníka hermeneutické usuzování, reflektivitu a hledání negativních případů, které mohou zpochybnit dosažených závěrů (Hendl In Hendl, Remr, 2017, s. 215). Pro analýzu kvantitativních dat jsou většinou používány matematicko-statistické postupy, které se běžně pak prezentují do tabulek a grafů. Existuje široký sortiment statistických metod a výzkumník si má možnost volit s ohledem na výzkumný vzorek a typ dat (Gavora, 2010, s. 167). Autorka přistupovala k výzkumu s vědomím zmíněných odlišností kvalitativního a kvantitativního výzkumu. K jednotlivým specifickým výzkumným otázkám volila výzkumné metody tak, aby došlo k získání informací vedoucí k saturaci konkrétního cíle. V tabulce č. 21 je uveden přehled výzkumných otázek společně vždy s použitým výzkumným nástrojem. Tabulka zároveň názorně uvádí členění kapitoly z výsledky podle jednotlivých SVO. Kapitola již podrobně nezahrnuje výsledky pilotního výzkumu, protože jsou uvedeny v metodické části disertační práce.

Tabulka 21 Přehled výzkumných otázek a výzkumných metod

Hlavní výzkumná otázka	Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR?
I fáze - Specifické výzkumné otázky 1 až 3	Pilotní výzkum - SVO1 Jaká je krizová připravenost ČČK na regionální úrovni? SVO2 Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK? SVO3 Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádné události?
II fáze -	SVO4 Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při

Specifické výzkumné 4 až 5	konkrétní mimořádné události v ČR? SVO5 Jak se vyvíjí evidence sester v ČČK?

Výsledky I. fáze výzkumu

Kvalitativní část výzkumu byla rozložena do tří specifických výzkumných otázek a cílů.

4.1 SVO1 Jaká je krizová připravenost ČČK na regionální úrovni?

První specifická výzkumná otázka realizovaná formou pilotního výzkumu naplnila dílčí cíl: zmapování výzkumné problematiky formou analýzy a deskripce krizové připravenosti Oblastních spolků ČČK v Olomouckém kraji. Pro rekapitulaci jsou zde uvedeny hlavní výsledky, které se stali i základem pro pokračování výzkumu:

- problematika krizové připravenosti OS ČČK existuje,
- krizovou připravenost OS ČČK vnímají respondenti jako přirozenou i povinnou součást
- své činnosti,
- nepodařilo se zmapovat zastoupení sester ČČK ve strukturách krizové připravenosti ČČK,
- existují zde rozdíly v úrovni krizové připravenosti jednotlivých OS ČČK,
- tematické oblasti krizové připravenosti OS ČČK vykazují vzájemnou kontinuitu,
- deskripce stavu krizové připravenosti OS ČČK v Olomouckém kraji.

4.2 SVO2 Jaké jsou nástroje krizové připravenosti ČČK?

Objasňování odpovědi na SVO2 probíhalo popsanou metodou ohniskové skupiny, která se konala v říjnu 2013. Výzkumnou skupinu tvořilo celkem 12 ředitelů pověřených OS ČČK (z celkových 14 pověřených OS ČČK - počet dopovídá členění na kraje v ČR).

Moderátoři řídili skupinovou diskuzi a sledovali oblasti vzájemného konsensu. **V úvodní části operacionalizace pojmu „nástroje krizové připravenosti ČČK“ panovala ve skupinách shoda a došlo ke stanovení nástrojů krizové připravenosti ČČK: OS ČČK, HJ OS ČČK, pověřený OS ČČK, HJ pověřeného OS ČČK, Ústřední krizový tým ČČK, krizový štáb OS ČČK, krizový štáb pověřeného OS ČČK, ústřední krizový štáb ČČK.**

Shoda nad nástroji krizové připravenosti ČČK usnadnila průběh hlavní části ohniskové skupiny, která se zabývala jejich vzájemnými spojitostmi. Skupina byla v klíčové části ještě

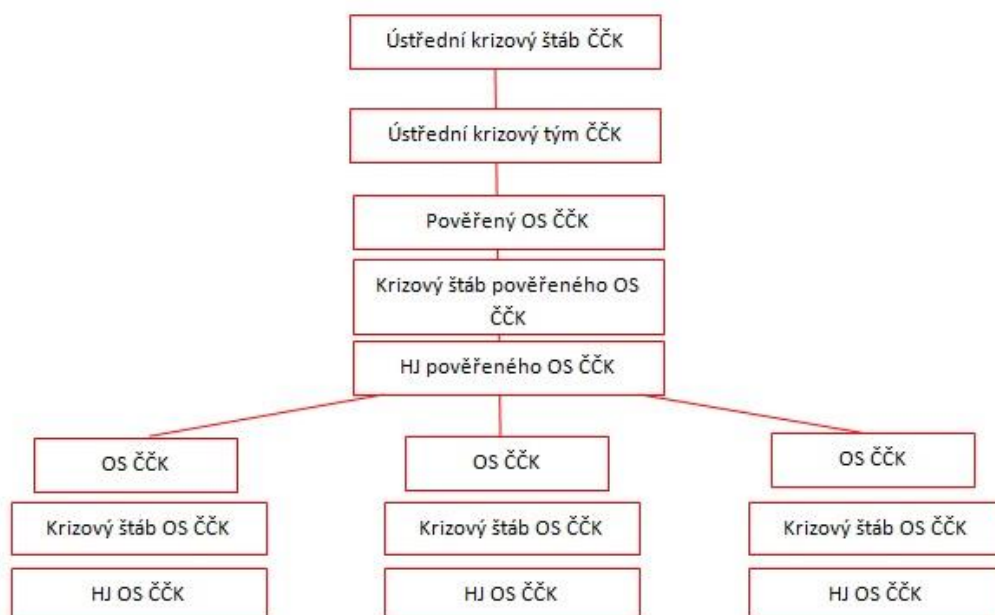
rozdělena na tři týmy po čtyřech osobách. Smyslem týmu byla diskuze nad vztahy jednotlivých nástrojů krizové připravenosti a pokus o vznik tří návrhů schémat:

1. Schéma nástrojů krizové připravenosti ČČK.
2. Schéma aktivace nástrojů krizové připravenosti ČČK při povolání ČČK na mimořádnou událost.
3. Schéma komunikace nástrojů krizové připravenosti ČČK v době nasazení ČČK na mimořádné události.

Každý tým dostal krátký prostor na interní debatu, při které měli členové k dispozici psací potřeby, papír a vytvářeli si vlastní schémata. Moderátoři pozorovali jednotlivé týmy při práci a v momentě, když uznali, že se rozhovory nikam neodvíjí, přešli k diskuzi s celou skupinou. Snahou moderátorů bylo prodiskutovat návrhy týkající se schémat a pokusit se vytvořit takové, nad kterými se všichni zúčastnění shodnou. Využito při tom bylo flipchartové tabule, fixů, kdy moderátoři jednotlivé návrhy plynoucí z diskuze zaznamenávali. Diskuze byla uzavřena s následujícím výsledkem:

- Skupina se shodla na schématu nástrojů krizové připravenosti ČČK.
- Skupina se neshodla na schématu aktivace nástrojů krizové připravenosti ČČK při povolání ČČK na mimořádnou událost.
- Skupina se neshodla na schématu komunikace nástrojů krizové připravenosti ČČK v době nasazení ČČK na mimořádné události.

Schéma nástrojů krizové připravenosti ČČK, nad kterým se účastníci ohniskové skupiny shodly je prezentována obrázek číslo 5. Nad způsobem aktivace a komunikace mezi nástroji krizové připravenosti nenašla skupina konguenci.

Obrázek 5 Návrh schématu nástrojů krizové připravenosti

Obrázek číslo 5 - Návrh schématu aktivace nástrojů krizové připravenosti ČČK při povolání ČČK na mimořádnou událost.

Za výsledky ohniskové skupiny můžeme považovat:

- operacionalizaci pojmu „nástrojů krizové připravenosti“ ČČK,
- návrh schématu nástrojů krizové připravenosti ČČK,
- variabilitu názorů nad schématem aktivace nástrojů krizové připravenosti ČČK,
- variabilitu názorů nad schématem komunikace nástrojů krizové připravenosti ČČK.

Uvedené výsledky reprezentují naplnění cíle SVO2, kterým byla deskripce a analýza nástrojů krizové připravenosti ČČK.

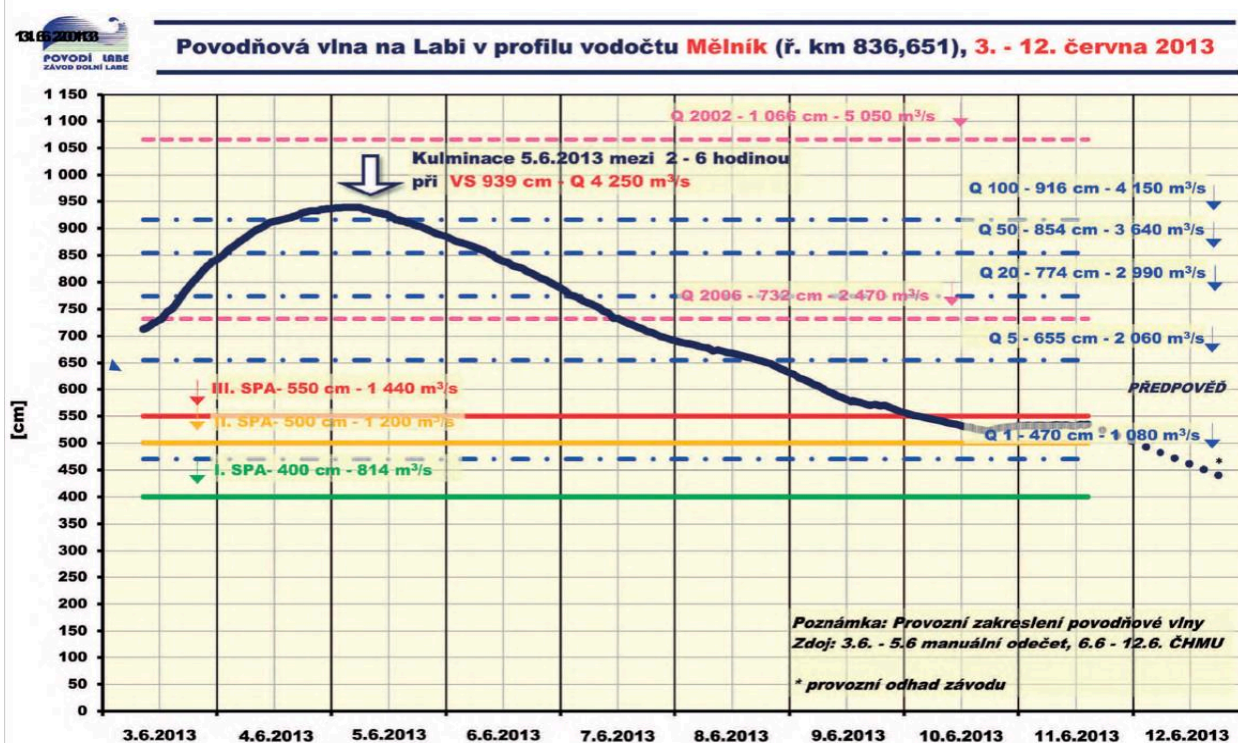
4.3 SVO3 Jak probíhala krizová připravenost ČČK na konkrétní mimořádnou událost?

Pro hledání odpovědi na SVO3 byla zvolena metoda případové studie. Výsledky pilotního výzkumu a SV02 poukázali na skutečnost absence „příkladu z praxe“ a verifikaci použití výzkumných nástrojů při reálné mimořádné situaci. K analýze výsledků případové studie je použit postup Milesa a Hubermana (Švaříček et al., 2007, s. 109), kdy autorka kombinuje přístup zaměřený na kritéria a proměnné s celostním přístupem k případu. Jak již bylo zmíněno v metodické části, tak autorka zvolila mimořádnou událost v podobě

povodní na Mělnicku v roce 2013. Struktura výsledku případové studie má pasáž věnovanou popisu povodňové situace na Mělnicku a hlavní část, kde se řeší zasazení pomoci ČČK v uvedeném kontextu.

Povodně 2013 - Mělník

Dle usnesení Ústřední povodňové komise (2013) probíhaly povodně v roce 2013 ve třech vlnách. První vlna probíhala v období od 29. 5 do 5. 6. 2013, druhá vlna od 10. do 12. 6. 2013 a třetí fáze od 24. do 27. 6. 2013. Důvodem byly nadprůměrné srážky, které se vyskytovaly v Čechách po celý květen. Nejintenzivnější srážky se objevily mezi 1 a 2. červnem. 2013 a způsobily prudké stoupání vody na přítocích střední Vltavy a tocích Středočeské pahorkatiny. V některých místech docházelo na tocích k dosažení až 100 povodně a 2. 6. 2014 byl vládou ČR vyhlášen „nouzový stav“ pro území Jihočeského kraje, Plzeňského kraje, Středočeského kraje, Libereckého kraje, Královéhradeckého kraje, Ústeckého kraje a hlavního města Prahy. Řešením nouzového stavu byl pověřen Ústřední krizový štáb (ÚKŠ) a koordinaci měl na starosti ministr vnitra. **Mělník je místem, kde se stékají vody Vltavy a Labe, což mělo za následek setkání obou povodňových vln. Kulminace nastala 5. června 2013 (ČHMÚ, 2014)**

Graf 3 Povodňová vlna na Labi v profilu vodočtu Mělník

(ČHMÚ, 2014)

Při povodních v roce 2013 se v Mělníku potýkali ještě s problémem nedokončené a nezkolaudované hráze. „3. června bylo zřejmé, že na Mělník přijde 100letá voda, 4. 6. bylo rozhodnuto o evakuaci Mlazic a Pšovky. Situace byla katastrofální. 4. 6. ve 22.30 hodin začala voda protékat sypanou částí koruny hráze do komor směrem do přístavního kanálu.“ Rozhodující okamžik přišel 4. června v 15.00 hodin, kdy bylo naléháno na nezbytné provedení řízené záplavy Pšovky a Mlazic (Mikeš, 2013, s. 2).

„Riziko protržení hráze bylo v části přístavu od vrat směrem k vodě 90%. Vzal jsem na sebe veškerou zodpovědnost rozhodovací, právní i morální za úspěšnost prováděných opatření. Řekl jsem, že k řízenému zaplavení pokyn nedám a že všechny složky integrovaného záchranného systému udělají všechna opatření, včetně nasazení životů hasičů, k záchraně hráze a ohrožených čtvrtí. V této době bylo riziko protržení hráze 1:1.“ (Mikeš, 2013, s. 5). Hráz vydržela. Škody jen na hrázi a na čerpadlech na Pšovce škody činili 19 milionů korun (Mikeš, 2013, s. 73).

Povodně 2013 – OS ČČK Mělník

Český červený kříž monitoruje situaci a je připraven zasáhnou. V Praze je již nasazena HJ ČČK Praha 1 a podílí se na stavění protipovodňových zábran a zřizování evakuačního střediska v Černošicích (ČČKa, 2013). Se stoupající hladinou toku jsou postupně aktivovány další lokální HJ ČČK (ČČKb, 2013) V prvních dnech 3. až 5. června 2014 poskytovali zaměstnanci, členové a dobrovolníci OS ČČK Mělník prostředky pro provoz evakuačních center (lehátka, příkrývky) a zajišťovali stravování příslušníků HZS ČR a Policie ČR, kteří pracovali na zpevnování protipovodňových hrází a hlídali hladiny řek. Povodně byly opravdu rozsáhlé a pověření bylo náročné a zavazující. OS ČČK Mělník požádal Úřad ČČK Praha o povolání Ústředního krizového týmu ČČK, aby zde pomohl vše koordinovat (Dvořáková, 2013, s. 36). Na žádost OS ČČK Mělník a rozhodnutím prezidenta ČČK byl na místo 6. června 2013 vyslán i ÚKT ČČK.

Voda začala pomalu opadat a lidé se vraceli domů. Krizový štáb města Mělník pověřil místní ČČK působením v celém okrese Mělník a poskytováním:

- před lékařské první pomoci,
- materiální pomoci,
- psychosociální podpory ve spolupráci s psychology HZS ČR,
- stravování pro zasahující příslušníky HZS ČR a Policie ČR,
- zprostředkování dobrovolníků pro manuální práci.

Od pátku 7. června 2013 byl nastaven systém pomoci ČČK (obrázek č. 2). Na žádost Krizového štábu města Mělník byly vyslány první týmy ČČK do zasažených obcí a byl zřízen hlavní sklad ČČK s humanitární pomocí pro oblast Mělnicka. ČČK dále iniciovalo schůzku všech NNO, tak aby nedocházelo k dublování při poskytování pomoci.

Obrázek 6 Schéma poskytování pomoci ČČK na Mělnicku při povodních 2013 (autorka disertační práce, 2017)

Systém pomoci ČČK v oblasti Mělnicka, který je zjednodušeně zachycen výše na obrázku, byl použit v období **od 7. června do 15. června 2013** v tzv. **fázi střednědobé pomoci**, za což je považováno období od tří dnů do jednoho měsíce či šesti týdnů (Baštecká a kol., 2005, s. 25) nebo tzv. **fázi časně rehabilitace** (MZV ČR, 2010) cca 2 týdny až 3 měsíce po události.

Každý článek v uvedeném schématu plnil specifický úkol. **Ústřední krizový štáb ČČK** je svoláván při vzniku mimořádných událostí, krizových stavech zasahující více OS ČČK najednou a je určen k celkové koordinaci poskytované pomoci ČČK (§ 50 Stanov ČČK). Během povodní v roce 2013 Ústřední krizový štáb ČČK zejména shromažďoval a zprostředkovával informace, řídil centrální dodávky materiální pomoci, vydával tiskové zprávy, spolupracoval s Mezinárodní federací ČK a ČP, aj.

Krizový štáb OS ČČK Mělník byl „ad hoc“ složen z vedení OS ČČK Mělník a členů ÚKT ČČK. Zahrnoval koordinátory jednotlivých úseků (materiální pomoci, stravování, dobrovolníků, týmů ČČK), IT zázemí, osoby zastupující město Mělník (obrázek 2). V čele štábu byla ředitelka Úřadu OS ČČK Mělník a velitel ÚKT ČČK.

Obrázek 7 Schéma krizového štábu ČČK Mělník při povodních 2013

(autorka disertační práce, 2017)

Poskytování **materiální pomoci** vedly dvě osoby: logistik a vedoucí skladu s materiální pomocí. Společně s dalšími členy a dobrovolníky ČČK (v průměru 15 osob/den) zajišťovali veškerou logistiku (příjem, evidenci, výdej) a dopravu materiálů do zasažených obcí.

Stravování pro příslušníky IZS (zejména HZS ČR, Jednotky sborů dobrovolných hasičů) obnášelo ze strany ČČK dojednání s místními jídelnami a distribuci hotových jídel na určená místa včetně zajištění stravování štábu a týmů ČČK. Činnosti se věnovaly 3 osoby denně.

Pomoc dobrovolníků pro manuální práci byla za strany ČČK na Mělnicku pojata jako forma „zprostředkovatelské služby - kontaktů.“ Koordinátor ČČK přijímal poptávky od týmů ČČK pohybujících se v zasažených obcích a pároval je s nabídkami dobrovolnických prací, které přicházely na e-mail OS ČČK Mělník. Koordinátor ČČK dále spolupracoval s jinými NNO (Diakonie ČCE, ADRA aj.), které se přímo specializovaly na organizování dobrovolníků. Činnost po většinu času zastávaly dvě osoby.

Týmy ČČK tvořili členové HJ ČČK vyškoleni v poskytování zdravotnické první pomoci a psychosociální podpory. Týmy byly vždy dvoučlenné a na základě požadavků místní samosprávy a Krizového štábu města Mělník prováděly monitoring a naplňování potřeb občanů v zaplavených obcích. Koordinátor týmů ČČK byl úzce v kontaktu se zástupcem psychologické služby HZS ČR za účelem předávání případů, které vyžadovaly odbornou psychologickou péči. Z počátku bylo v obcích denně nasazeno až 10 týmů. V závěru šlo o dva týmy a jeden „mobilní,“ který reagoval na aktuální potřeby.

Po celou dobu uvedené fáze byl na místě zaveden i „**řád dne**“, kde byl mimo jiné uveden i čas společného setkávání. Každý den začínal 8:30 ranním setkáním všech členů a dobrovolníků ČČK. Zazněly aktuální informace (sdělení ze zasedání Krizového štábu města Mělník, prognózy meteorologů, doporučení Ústředního krizového štábu ČČK, a další) a končil večerním setkáním cca v 17:00. Proběhlo krátké hodnocení od koordinátorů

jednotlivých úseku štábu ČČK Mělník, zazněly důležité postřehy dne a pod vedením člena psychologické služby HZS ČR došlo k uzavření dne.

Koordinace dle uvedeného schématu fungovala celkem osm dní. S ubývajícím požadavky z Krizového štábu města Mělník i jednotlivých obcí došlo z 15. června na 16. června 2013 k zrušení „ad hoc“ vytvořeného krizového štábu ČČK Mělník. Veškerá koordinace poskytování pomoci ČČK byla předána lokálnímu OS ČČK Mělník a místnímu krizovému centru, kteří pokračovali fázi tzv. **dlouhodobé pomoci** od měsíce po až dvou let (Baštecká et al., 2005, s. 25) či tzv. **obnovy (a rozvoje)**, což v kontextu humanitární pomoci se zpravidla počítá do dvou let (MZV ČR, 2010).

Poskytování pomoci ČČK na Mělnicku doprovázelo i psaní každodenního reportu z činností Štábu ČČK Mělník, ze kterých je patrné, že za ČČK na místě pomáhalo přes 30 (první dny až přes 60) členů a dobrovolníků ČČK každý den. **Celkem bylo ošetřeno 76 případů zdravotnické první pomoci, 212 osobám byla poskytnuta psychosociální podpora, IT podpora přijala a odeslala 1 208 e-mailů, dary poskytlo okolo 60 firem a institucí, týmy ČČK tvořili členové HJ ČČK z osmi oblastních spolků ČČK z celé ČR** (Mělník, Jablonec nad Nisou, Kladno, Brno, Opava, Děčín, Liberec, Ostrava), sklad ČČK Mělník sloužil k zásobování materiální pomoci pro 36 zaplavených obcí.

V období střednědobé a dlouhodobé pomoci je čas směřovat od pomoci směrem k podpoře ne/formálních zdrojů opory (místní občanská, profesionální angažovanost, obecní i soukromé obřady a rituály). Je prostor pro sdělování zkušeností, vyjádření uznání a ocenění, pořádání společných setkání, hodnocení (MV-GŘ HZS ČR, 2010, s. 21-22). Členové a dobrovolníci ČČK působící na Mělnicku měli možnost se účastnit jednoho „popovodňového“ setkání, které proběhlo do půl roku od události. Část zasahujícího týmu ČČK byla odměna medailí od starosty města Mělník či vyznamenáním ČČK. Zasahující dále obdrželi osobní poděkování ve formě dopisu od vedení ČČK nebo ředitelky OS ČČK Mělník. Dočasný krizový štáb ČČK Mělník po povodních vyhodnotit své silné a slabé stránky. Z poznatků mimo jiné vyplynuly **pozitiva**: spolupráce s IZS a místní samosprávou; dostupnost mapových podkladů; firemní dary a solidarita jednotlivců; poděkování aj. **Negativa**: zastupitelnost koordinátorů při delším nasazení; počáteční absence technického zázemí (např. telefony s jednorázovými SIM, systém sdílení dat); absence centrální databáze s aktuální připravenosti jednotlivých HJ ČČK a jiné.

Jedním z klíčových faktorů pro účinnost a organizovanost záchranných a likvidačních prací je vzájemná informovanost a komunikace. Pravidelné ranní a večerní setkávání všech osob podílejících se na pomoci ČČK pro Mělnicko, se ukázalo jako zásadní pro plynulé

předávání podstatných informací zúčastněným týmům, jednotlivcům, případně zástupcům partnerských NNO a zástupcům IZS. Další komunikační kanál byl Krizový štáb ČČK Mělník a Ústřední krizový štáb v Praze.

Za výsledek případové studie je považováno naplnění stanoveného cíle: deskripce a analýza krizové připravenosti ČČK při poskytování pomoci na povodních v roce 2013 na Mělnicku. Výsledky měly také za cíl doplnit již zjištěné informace a dopomoci k závěru první kvalitativní etapy výzkumu.

Za hlavní výsledky první fáze výzkumu můžeme považovat následná tvrzení. Pilotním výzkumem byla ověřena existence krizové připravenosti a zároveň byla pozorována jistá její variabilita na úrovni mezi jednotlivými OS ČČK. Výstupem byl i další námět pro výzkum a tím byla absence příkladu z praxe. Specifickými výzkumnými otázkami 2 a 3 byla získána doplňující data. Analýzou a komparací výsledku SVO2 a SVO3 bylo zjištěno, že zkoumaná problematika existuje i v praxi. Došlo k operacionalizaci pojmu „nástroje krizové připravenosti“, ale nepodařilo se definovat jasné vztahy týkající se aktivace a komunikace mezi jednotlivými nástroji. Výsledky případové studie verifikovaly existenci krizové připravenosti včetně jejich nástrojů. Detailní deskripce konkrétního působení ČČK při povodních na Mělnicku zároveň přibližuje, jak probíhala aktivace a komunikace nástrojů krizové připravenosti v praxi. Výsledky první fáze výzkumu zásadně přispěly k nastavení designu druhé fáze a definování jednotlivých specifických otázek. Simplicitní závěr první fáze výsledku může znít: v souvislosti s ČČK můžeme hovořit o krizové připravenosti a jejich nástrojích, a to jak v teoretické, tak praktické rovině. Máme verifikovaný a operacionalizovaný jev. Díky kvantitativnímu výzkumu se lze v druhé etapě podívat, zda se v něm vyskytuje náš klíčový pojem „sestra“.

Výsledky II. fáze výzkumu

Výsledky kvantitativního výzkumu jsou prezentovány formou grafů, což umožňuje přehledně vyjádřit více dat na malém prostoru. Autorka využívá deskripci a korelační studii. Korelační studii se rozumí práce s dvěma naměřenými výsledky. Snahou je najít jistý společný vztah - existuje kladný vztah, záporný vztah nebo neexistuje žádný vztah dvou měření (Walker, 2013, s. 41). Z grafů jsou dále interpretovány důležité trendy a zjištění.

Druhá fáze výzkumu měla dvě specifické výzkumné otázky, které se zaměřovaly na sestry v ČČK. Nutno připomenout, že pojem sestra v ČČK je spjat s historickými souvislostmi, a proto autorka do zjišťování zařadila i další kategorie zdravotníků. Dobrovolná sestra ČČK i kategorie zdravotníků jsou podrobně operacionalizovány v teoretické části

práce. Ve zkratce se pro účely výzkumu sestrou v ČČK myslí osoba, která absolvovala kurz Dobrovolná sestra (rozsah 57 hodin). Zdravotníky pro výzkum rozdělujeme na dvě kategorie:

- profesionální zdravotníci, kde řadíme všechny lékařské i nelékařské pracovníky upravené českou legislativou,
- neprofesionální (laické) zdravotníky, kde patří osoby proškolené akreditovanou vzdělávací normou (s výjimkou kurzu Dobrovolná sestra ČČK) z oblasti zdravotnictví.

Struktura výsledků kvantitativní části výzkumu odpovídá specifickým výzkumným otázkám a navrženým hypotézám. Analýza dat proběhla metodou deskripce a korelace a výsledky jsou prezentována formou grafů a slovního popisu.

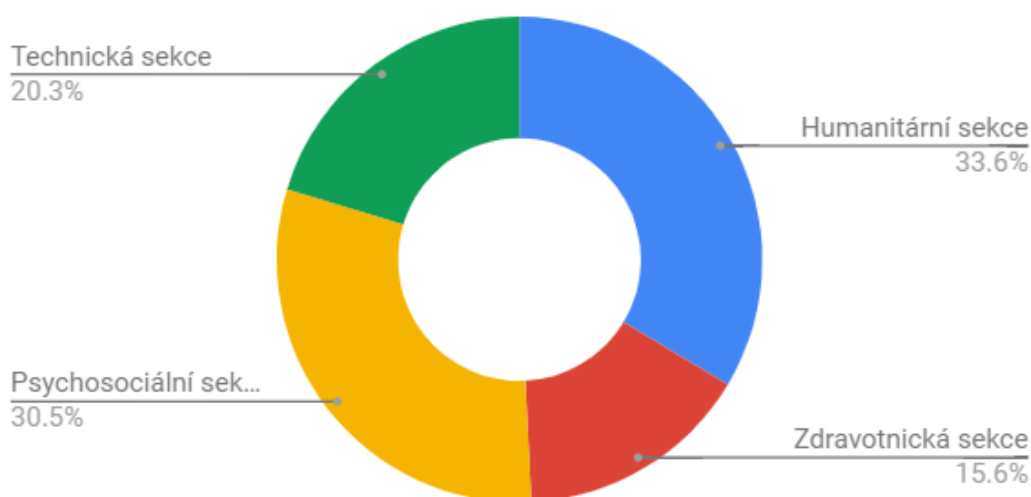
4.4 SVO4 Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při konkrétní mimořádné události v ČR?

Zjišťování odpovědi na uvedenou SVO4 probíhalo metodou dotazníku, který byl v elektronické podobě rozeslán 84 respondentům do e-mailové schránky. Sběr dat probíhal v období leden až březen 2018 a návratnost dotazníků byla 77 % (z 84 respondentů odpověď zaslalo zpět 65 osob). Všechny získané odpovědi byly úplné a bylo je možné zařadit do analýzy dat.

Hypotéza č. H1

Předpokládáme, že role zdravotnické sekce na zkoumané mimořádné události byla stejně zastoupena ve stejné míře jako role ostatních sekcí.

Zjištění

Graf 4 Odpovědi respondentů na dotazníkovou otázku č. 1

Na základě grafu vycházejícího z odpovědí respondentů na otázku č. 1 dotazníku, si lze povšimnout, že prakticky skoro stejně jsou zastoupeny Humanitární sekce a

Psychosociální sekce, kdy je naopak Zdravotnická sekce nejméně zastoupena ze všech ostatních sekcí pouze 15,6 % vyjádřeno v absolutních číslech 20 odpovědí respondentů.

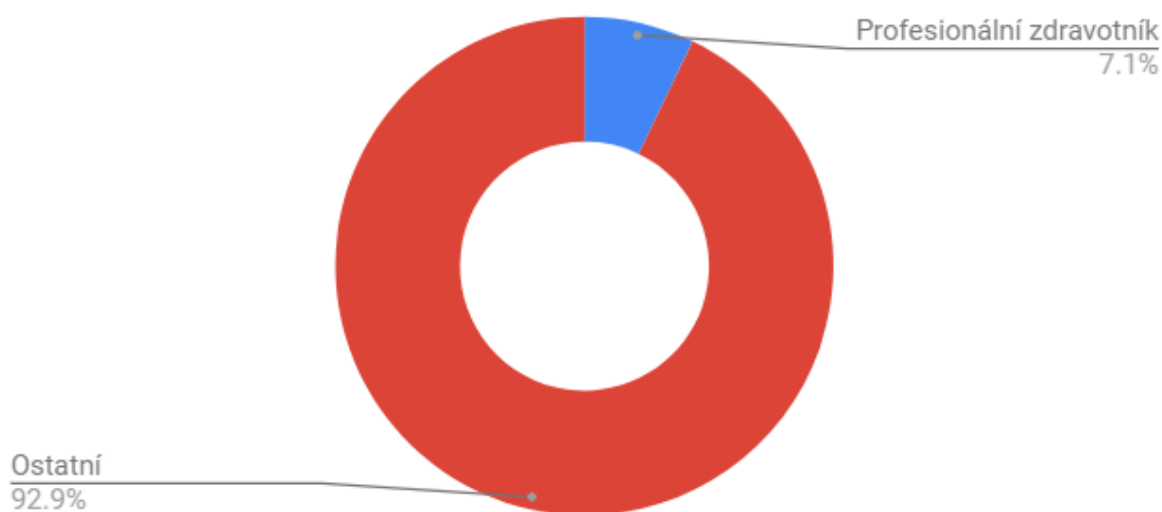
Dílčí závěr k hypotéze č. H1

Hypotéza H1 byla odmítnuta.

Hypotéza č. H2

Předpokládáme, že zastoupení profesionálních zdravotníků na zkoumané mimořádné události bylo stejné oproti jiným profesím (odbornostem).

Zjištění

Graf 5 Odpovědi respondentů na dotazníkovou otázku č. 4

Celkem 5 respondentů uvedlo, že v době zkoumaní krizové události byli v civilním životě zaměstnaní jako profesionální zdravotníci. Zbýlých 60 respondentů uvedlo, že v předmětné době bylo jejich zaměstnání jiné.

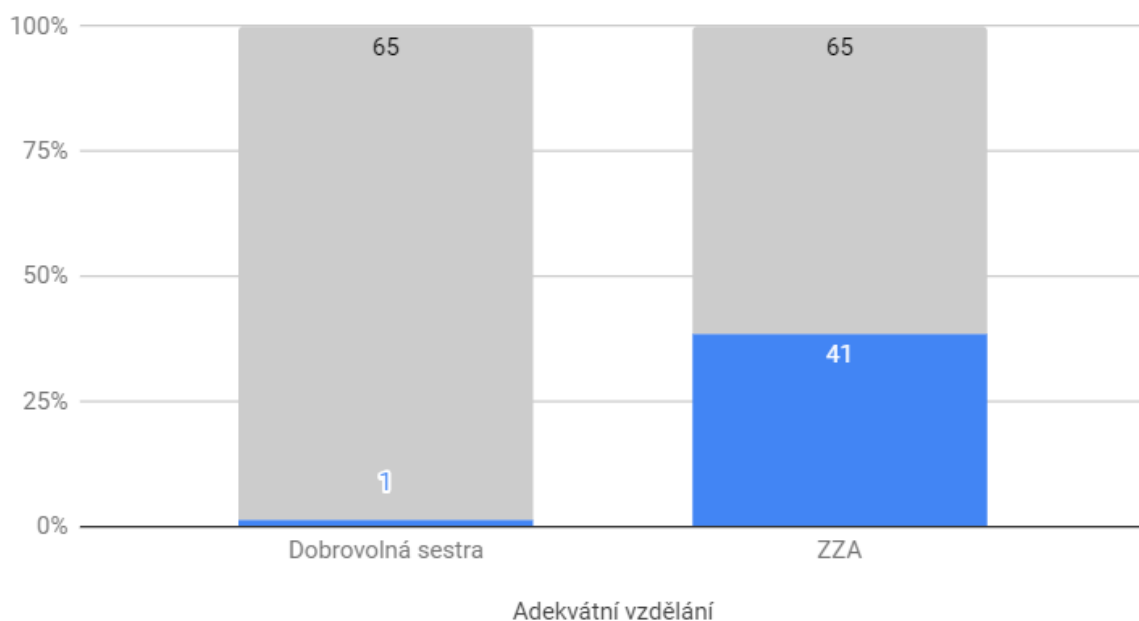
Dílčí závěr k hypotéze č. H2

Hypotéza H2 byla odmítnuta.

Hypotéza č. H3

Předpokládáme, že počet osob na zkoumané mimořádné události, které absolvovali kurz dobrovolné sestry ČČK byl stejný jako počet absolventů kurzu ZZA.

Zjištění

Graf 6 Odpovědi respondentů na dotazníkovou otázku č. 6

Na základě použití zvolené výzkumné metody bylo zjištěno, že pouze **jeden** respondent uvedl absolvování kurzu dobrovolné sestry ČČK. Oproti tomu 41 respondentů uvedlo, že absolvovali kurz Zdravotníka zotavovacích akcí a zbylých 23 respondentů uvedlo jiné nebo žádné absolvování kurzů.

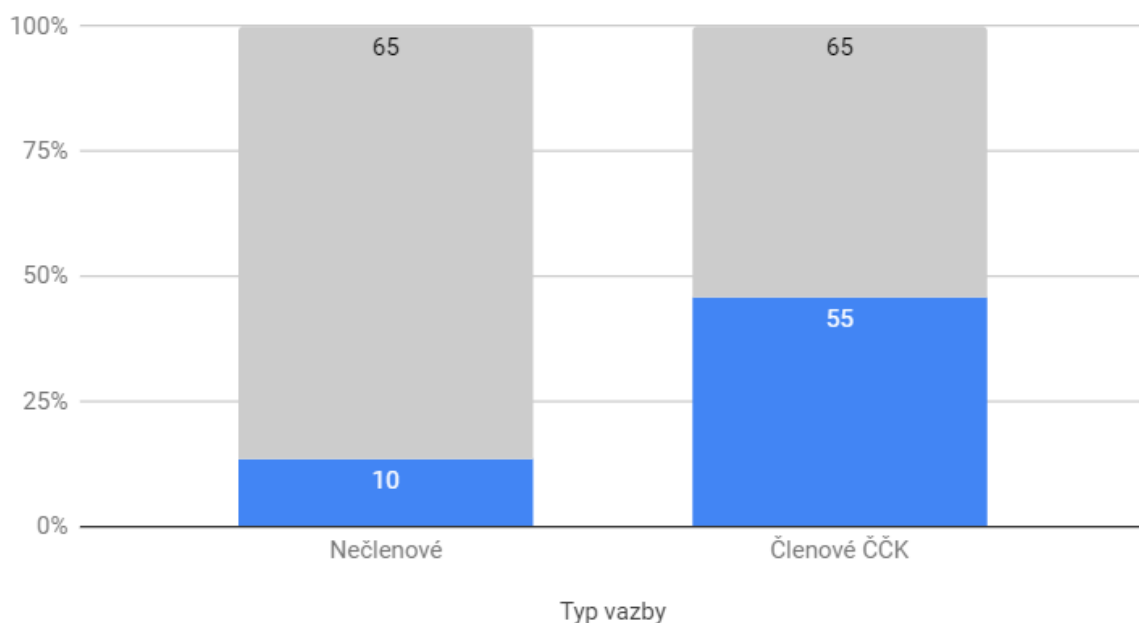
Dílčí závěr k hypotéze č. H3

Hypotéza H3 byla odmítnuta.

Hypotéza č. H4

Předpokládáme, že počet členů a dobrovolníků ČČK byl na mimořádné události zastoupen ve stejné míře jako nečlenů ČČK.

Zjištění

Graf 7 Vizualizace odpovědí na dotazníkovou otázku č. 7

Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že přesně 55 z nich bylo v předmětnou dobu na zkoumané mimořádné události ve spojení s organizací Českého červeného kříže, kdy pouze 10 respondentů uvedlo opak.

Dílčí závěr k hypotéze č. H4

Hypotéza H4 byla odmítnuta.

Hypotéza č. H5

Předpokládáme, že na zkoumané mimořádné události byly ve stejné míře vykonávány činnosti spojené s poskytováním psychosociální podpory jako poskytování zdravotnické pomoci.

Zjištění

Tabulka 22 Vizualizace dat týkajících se dotazníkové otázky č. 2

Typ	Počet	%
poskytování laické zdravotnické první pomoci	12	31.58%
poskytování odborné zdravotnické pomoci	2	5.26%
pomoc s materiální pomoci	20	52.63%
poskytování psychosociální podpory/pomoci	23	60.53%

manuální pomoc zasaženým občanům	3	7.89%
zajišťování stravování pro zasahující příslušníky IZS	12	31.58%
monitorování potřeb zasažených osob v terénu	21	55.26%
řízení/koordinace v štábu/zázemí ČČK	11	28.95%
pomoc v evakuačním centru	5	13.16%
ostatní	3	7.89%

Po součinu dat poskytování laické zdravotnické první pomoci a poskytování odborné zdravotnické pomoci do nadřazeného pojmu kategorie zdravotnické pomoci bylo zjištěno, že není zastoupena ve stejné míře jako poskytování psychosociální pomoci.

Dílčí závěr k hypotéze č. H5

Hypotéza H5 byla odmítnuta.

Alternativní hypotéza č. HA5

Předpokládáme, že na zkoumané mimořádné události vykonávané činnosti spojené s poskytováním psychosociální podpory jsou zastoupeny ve větší míře než poskytování zdravotnické pomoci.

Zjištění

Po součinu dat poskytování laické zdravotnické první pomoci a poskytování odborné zdravotnické pomoci do nadřazeného pojmu kategorie zdravotnické pomoci vyplynulo, že v porovnání s poskytováním psychosociální pomoci, zdravotnická pomoc je zastoupena v nižší míře. Konkrétně je zdravotnická pomoc zastoupena o 39,13 % méně než poskytování pomoci psychosociální.

Dílčí závěr k alternativní hypotéze č. HA5

Hypotéza HA5 byla přijata.

Realizace dotazníků měla zodpovědět otázku - Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při konkrétní mimořádné události v ČR? Budeme-li o odpovědi přemýšlet v rozsahu operacionalizace Dobrovolné sestry ČČK, tak těžko můžeme nalézt nějaký závěr, když sestra byla zastoupena ze všech respondentů jen v jednom případě z celkových 65 osob. Výsledky poukázaly na jiné zajímavé informace, které jsou korelovány v diskuzi.

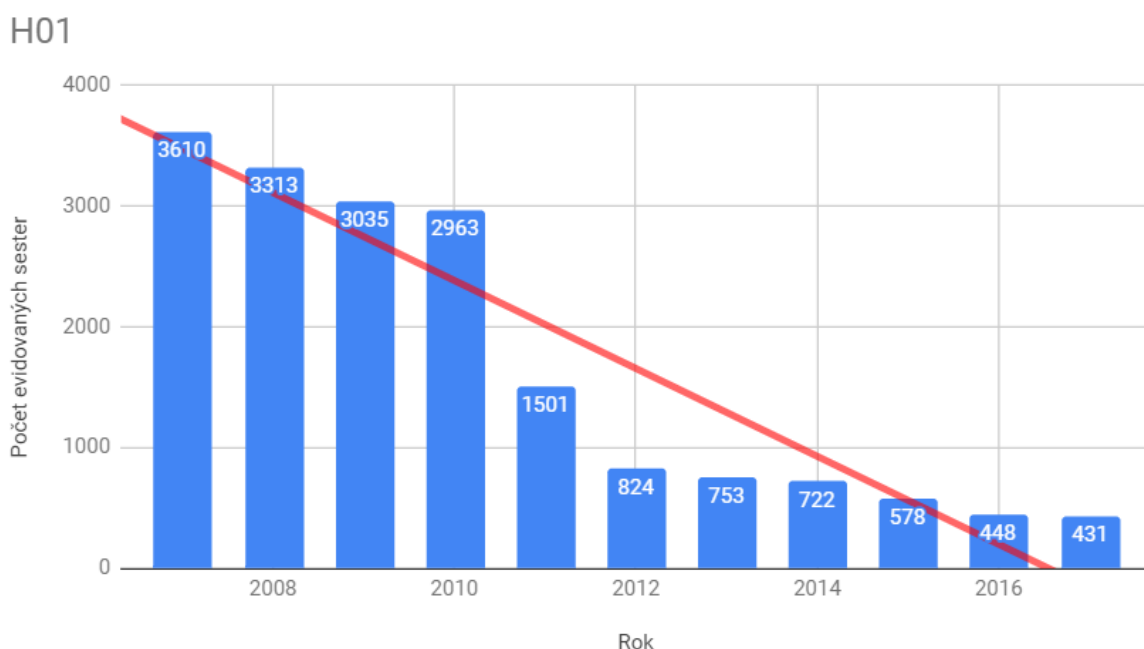
4.5 SVO5 Jak se vyvíjí počet evidovaných sester v ČČK?

Pro účely získání odpovědi na SVO5 bylo využito spolupráce s vedením ČČK a jejich souhlasem byla zpracována data týkající se vzdělávání v ČČK. K výsledkům autorka došla pomocí metody sekundárních dat a dokumentů, kdy hlavním zdrojem byla interní evidence ČČK vedena od roku 2003. Výsledky jsou taktéž prezentovány pomocí grafů, jako tomu bylo u předchozí otázky ale pro lepší názornost jsou zvoleny grafy sloupcové, které odhalují měnící se trend v průběhu let.

Hypotéza č. H1

Předpokládáme, že každoroční počet evidovaných dobrovolných sester ČČK je v průběhu posledních deset let stejný.

Zjištění

Graf 8 Vizualizace dat evidence dobrovolné sestry ČČK s přidanou lineární trendovou linkou

Analýzou dat za posledních 10 let týkajících se vzdělávání dobrovolné sestry ČČK lze jednoznačně pozorovat, že počet evidovaných sester v průběhu času není konstantní, a tudíž se mění.

Dílčí závěr k hypotéze č. H1

Hypotéza H1 byla odmítnuta.

Alternativní hypotéza č. HA1

Předpokládáme, že počet evidovaných dobrovolných sester ČČK má v průběhu posledních deseti let klesající tendenci.

Zjištění

Vizualizací lineární trendové linie v datech týkajících se vzdělávání dobrovolné sestry ČČK je zřejmé, že počet evidovaných sester klesá. Od roku 2007 do roku 2017 jejich počet klesl o 88,06 % a to z počtu 3610 na 431.

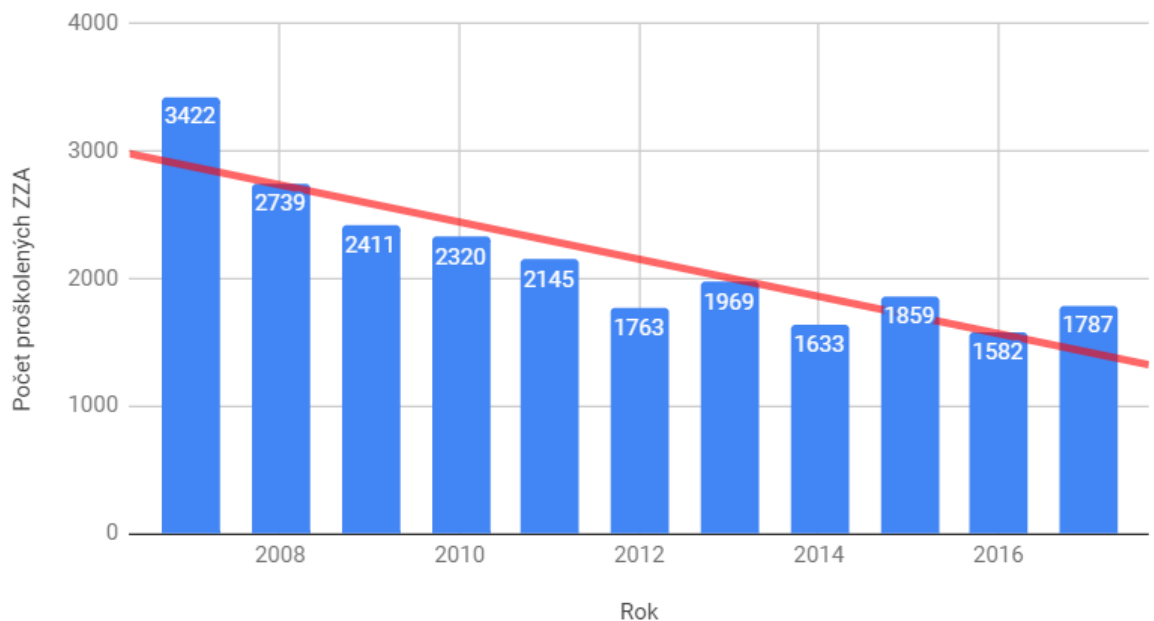
Dílčí závěr k alternativní hypotéze č. HA1

Hypotéza HA1 byla přijata.

Hypotéza č. H2

Předpokládáme, že každoroční počet absolventů vzdělávacích norem ČČK se zaměřením do oblasti ZZA za období posledních deseti let je stejný.

Zjištění

Graf 9 Vizualizace dat o vzdělávání ZZA s přidanou lineární trendovou linkou

Z analýzy dat za posledních 10 let týkajících se vzdělávání zdravotníků zotavovacích akcí ČČK lze vidět, že počet absolventů kurzů v průběhu času není konstantní, a tudíž se mění.

Dílčí závěr k hypotéze č. H2

Hypotéza H2 byla odmítnuta.

Alternativní hypotéza č. HA2

Předpokládáme, že zájem o vzdělávací normy ČČK se zaměřením do oblasti ZZA má v průběhu posledních deseti let klesající tendenci.

Zjištění

Vizualizací lineární trendové linie v datech týkajících se vzdělávání zdravotníků zotavovacích akcí ČČK je zřejmé, že počet absolventů kurzů nekonstantně, ale úměrně klesá. Od roku 2007 do roku 2017 je průměrný meziroční pokles o 4,7 %.

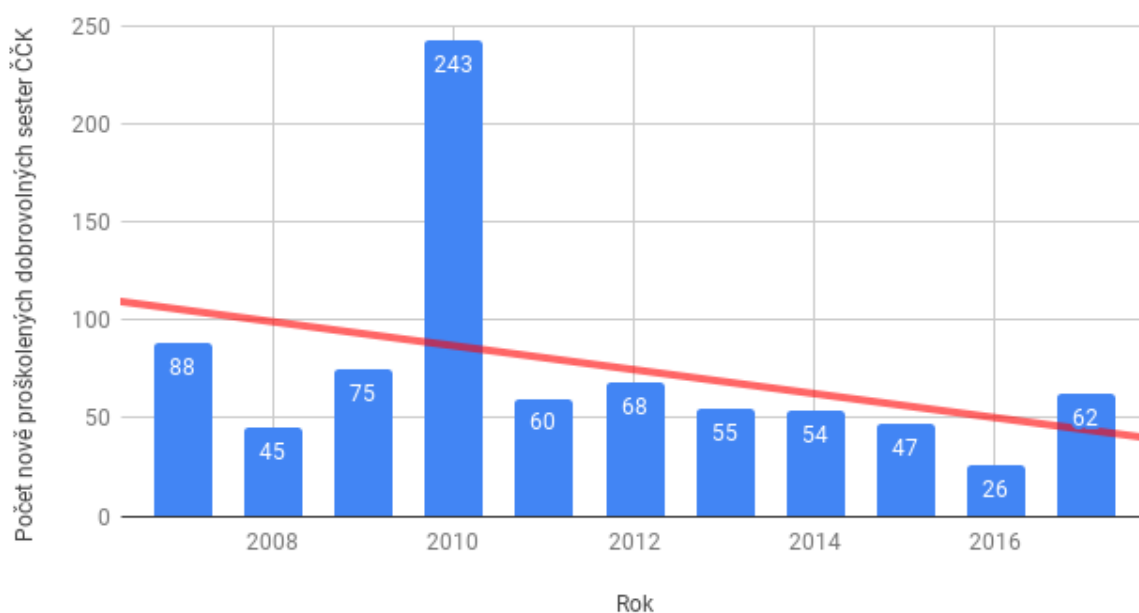
Dílčí závěr k alternativní hypotéze č. HA2

Hypotéza HA2 byla přijata.

Hypotéza č. H3

Předpokládáme, že každoroční počet absolventů vzdělávací normy Dobrovolná sestra ČČK je za období posledních deseti let je stejný.

Zjištění

Analýzou dat za posledních 10 let týkajících se vzdělávání Dobrovolných sester lze vidět, že počet absolventů kurzů v průběhu času není konstantní, a tudíž se mění.

Dílčí závěr k hypotéze č. H3

Hypotéza H3 byla odmítnuta.

Alternativní hypotéza č. HA3

Předpokládáme, že zájem o vzdělávací normu Dobrovolná sestra ČČK má v průběhu posledních deseti let klesající tendenci.

Zjištění

Vizualizací lineární trendové linie v datech týkajících se vzdělávání Dobrovolných sester ČČK je zřejmé, že počet absolventů kurzů nekonstantně, ale úměrně klesá. Od roku 2007 do roku 2017 je průměrný meziroční pokles o 3,16 %..

Dílčí závěr k alternativní hypotéze č. HA3

Hypotéza HA3 byla přijata.

Druhá fáze výzkumu přináší numerická data, která v číslech odhalují roli dobrovolné sestry v ČČK. Autorka při zjišťování odpovědi na SVO4, o tom jaká je role sestry ČČK na mimořádné události, narazila na výsledek, který konstatuje, že pouze jedna osoba (z 65 respondentů) byla absolventem Dobrovolné sestry ČČK. Zjištění napovídá, že činit závěry o roli sestry ČČK na mimořádné události, na základě účasti jednoho absolventa lze těžko. Výsledky dotazníkového šetření ale poukázaly na jiné okolnosti, které jsou uvedené v diskuzi. Analýzou sekundárních dat bylo autorkou zjištěno, že v ČČK klesá počet evidovaných dobrovolných sester. Zájem o vzdělávání ve vzdělávací normě Dobrovolná sestra ČČK není konstantní a v případě normy ZZA má meziroční pokles 4,7 % v posledních deseti letech.

5 Diskuze k výzkumu

V diskuzi chceme získané výsledky zasadit do kontextu současného poznání. Autorka se snaží pohlédnout na zkoumanou problematiku očima jiných odborníků a vysledovat jedinečnost i spojitost se získanými výsledky. V diskuzi je pak kriticky pohlíženo na celý výzkum. Jsou definovány jeho limity i přínosy a doporučení do praxe. Část kapitoly je věnována etickým aspektům výzkumu, validitě a reliabilitě realizovaného výzkumu.

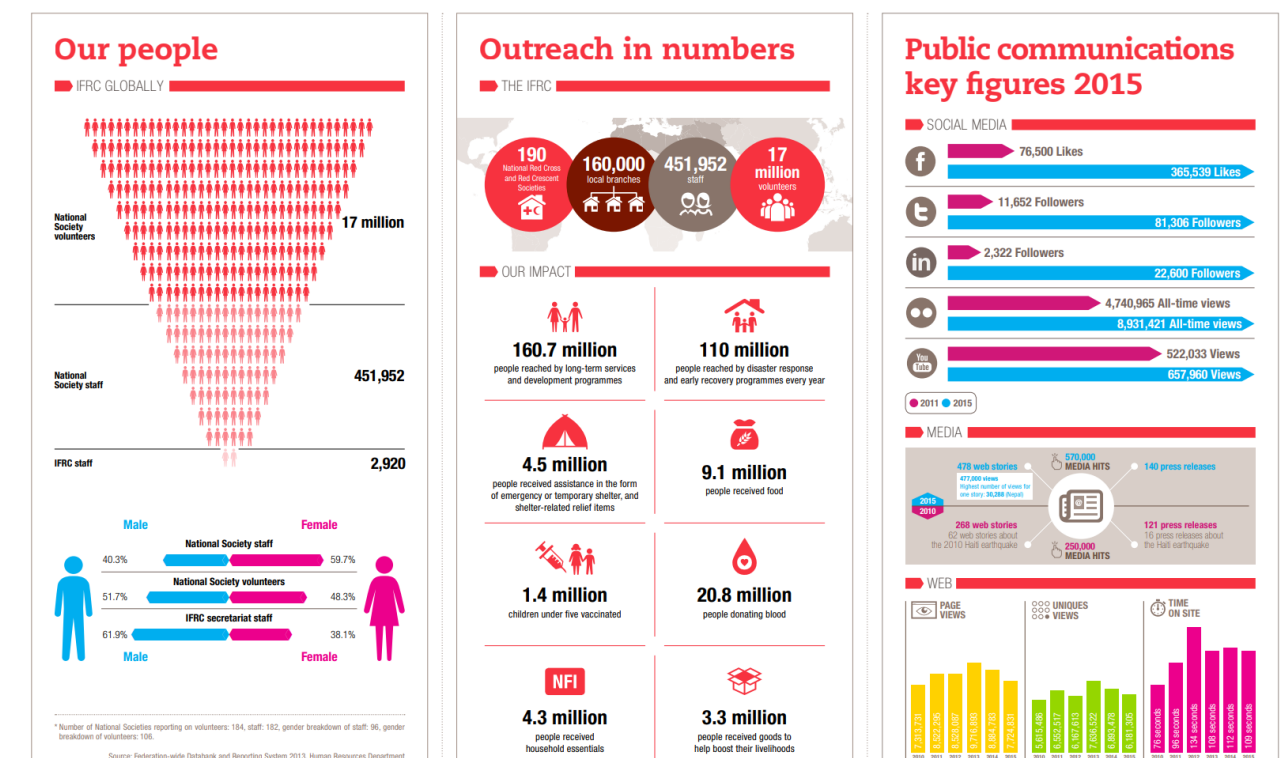
5.1 Diskuze k výsledkům výzkumu

Výzkumem jsme sledovali naplnění několika cílů a výzkumných otázek. Literární rešerše poukázala na nedostatek informací ve sledované oblasti, čím lze zvolený výzkum do jisté míry považovat za unikátní a přínosný. Každá část realizovaného výzkumu přinesla dílčí poznatky, díky kterým se i flexibilně měnil design výzkumu, aby vedl směrem k naplnění hlavního cíle a zodpovězení hlavní výzkumné otázky: Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR?

Zásadním předpokladem pro realizaci výzkumu byla součinnost autorky s ČČK, která byla během celého průběhu výzkumu zachována. Spolupráce probíhala na principu vzájemné vstřícnosti a ochoty. Stejný přístup byl i ze strany respondentů a to i přesto, že se běžně nesetkávají s realizací výzkumu v ČČK. Autorka nemusela řešit negativní ohlasy či přímo nesouhlasy, které by znemožnily provedení výzkumných aktivit. Výzkum v neziskovém sektoru je interdisciplinární záležitostí, protože zasahuje do více oblastí, jako je sociologie, ekonomika, politologie aj. (Škarabelová, 2005. s. 1). Výzkum může ČČK stejně jako dalším NNO přinést zajímavá data o jejich historii, interním fungování, ekonomické hodnotě a jiné. Příkladem může být studie ekonomické hodnoty organizace ADRA, která v roce 2013 organizovala víc jak 1700 dlouhodobých dobrovolníků, kteří v daném roce odpracovali přes 52 tisíc hodin v souhrnné hodnotě pět a půl milionů korun (Dostál, Vyskočil, 2016, s. 28). Autoři vědeckých publikací uvádí, že existuje přínos výzkumu partnerství s NNO, a to zejména v oblastech zdraví, validace používaných praktik NNO, testování inovací a rozšíření evidence based přístup v jejich aktivitách (Catherine, Matthew, 2016, s. 451-452).

Červený kříž se svou celosvětovou působností již jistě vstoupil do života mnoha lidí, jako můžeme vidět na příkladu výroční zprávy IFRC za rok 2015 (17 milionů členů ČK z více

než 190 zemí, pomohlo v roce 2015 více než 160 miliónům lidí.

Obrázek 8 Pomoc IFRC v roce 2015

V případě ČČK, jako jedné z národních společností mezinárodního hnutí ČK&ČP a to je obdobné. Pro ilustraci jen za rok 2017 ošetřili zdravotníci ČČK v rámci svých služeb první pomoci 5 233 osob, ČČK ocenil 29 431 bezpříspěvkových dárců krve, ČČK ve spolupráci s MZV poskytl pomoc Sýrii v hodnotě 12 450 635 Kč. (ČČK, 2018, s. 6-18).

Působení ČČK na našem území má dlouhou historii. Jak bylo naznačeno v teoretické části disertační práce, tak úloha ČČK se měnila v závislosti na čase a potřebách společnosti. Snaha o zlepšení osudu raněných a nemocných ve válkách, která byla impulsem pro vznik samotné organizace červeného kříže (1864) ji stále provází ale přidala se k ní řada dalších např. materiální pomoc, finanční pomoc, bezpříspěvkové dárcovství krve, psychosociální pomoc. I vznik vzdělávací normy Dobrovolná sestra ČČK je přirozeným důsledkem reagujícím na zmíněné okolnosti - válečné konflikty, podpora státní zdravotní péče, civilní obrana aj. (viz kapitola 2.1). **Autorka přináší jedinečný pohled na ČČK ve vztahu k dobrovolným sestram.** Naše území již nějakou dobu neusužují války, kde se přirozeně počítalo s rolí dobrovolné sestry ČČK. V disertační práci se tak autorka zaměřila na neválečné krizové události, u kterých předpokládala, že se taktéž přirozeně role dobrovolné sestry objeví.

Česká republika má své státem zřizované struktury a mechanismy na řešení mimořádných událostí, avšak jsou události, kde se objeví občanská iniciativa pomoci a solidarity, která je dnes náplní činnosti nejen ČČK i jiných NNO (Dostál, Soukupová, 2012, s. 7). Jak bylo uvedeno v teoretické části, tak s poskytováním pomoci NNO na mimořádných událostech je počítáno, a proto je dnes příslib pomoci zanesen i do legislativy a jiných předpisů. **V případě ČČK hovoříme i o povinnosti zasáhnout na mimořádné události**, protože jde o úlohu deklarovanou mimo jiné mezinárodními závazky a vlastním zákonem (Zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů). U povinnosti se dá předpokládat, že je nastaven systém, jak ji je ČČK připraven naplnit. V té souvislosti mluvíme o krizové připravenosti ČČK, o které se autorce nepodařilo nalézt dostatek informací. Zahraniční zdroje se shodují, že připravenost a řízení pomoci je pro její zdar zásadní. V České republice se jedná o nejméně zanedbávané oblasti ve všech frontách (Baštecká, 2005 s. 92) **Realizací výzkumu se podařilo dojít k výsledkům, které potvrdily existenci krizové připravenosti ČČK v teoretické i praktické rovině.** Povodňové události sužující ČR v posledních letech zlepšily připravenost na všech úrovních od občanské po státní. Povodně v roce 2013 potvrdily, že jde o jev, který patří k našemu území a povodňová paměť podporuje dobrou připravenost na straně:

- občanů, kteří v ohrožených oblastech vědí, co je čeká a jak se dá situace zvládnout,
- složek IZS ČR, které disponují vybavením a občané s nimi spolupracují,
- státní správy i samosprávy, které zvládají situaci pomoci pečlivě naplánovaných krizových plánů (Baštecká a kol. In Dostál, Soukupová, 2014, s. 33-35).

I v ČČK se krizová připravenost začala objevovat jako důležité téma: vznik nových směrnic, souhlas s výzkumem, realizace workshopů aj. Mezinárodní federace ČK&ČP krizovou připravenost vnímá, jako stěžejní pilíř úspěšné pomoci a proto, jak již bylo uvedeno v teoretické části, patří mezi hlavní cíl tzv. Strategie 2020. Použití směrnice (Setting up a national disaster preparedness and response mechanism: Guidelines for National Societies), kterou MF ČK&ČP v souvislosti se Strategií 2020 vydala národním společenstvem ČK a ČP pro inspiraci, se v podmínkách ČČK nikde při výzkumu neobjevilo. Přičemž dokument obsahuje praktické rady (s ohledem na lokalitu) a případové studie, které mohou přinést „příklady z praxe“, které v ČČK chybí, jak zmínili respondenti pilotního výzkumu.

Primární odpověď při katastrofách by měla být zajištěna lokální sítí ČK či ČP a příslušnou národní společností ČK a ČP. Pilotním výzkumem byla vyzorována **variabilita úrovně krizové připravenosti jednotlivých OS ČČK**, z čehož je patrné, že všechny OS ČČK se nejsou schopny do poskytování pomoci zapojit stejnou měrou.

Variabilita se projevila i v počtu stálých zaměstnanců ČČK. Dále se ukázalo se, že jen dva z pěti respondentů přímo financují (vyjma prostředky Úřadu ČČK) krizovou připravenost. Celkově patří odlišnost úrovně akceschopnosti nestátních neziskových organizací v ČR mezi slabou stránkou, jak uvádí autoři SWOT analýzy (Kavan, Dostál, 2012, s. 12). Nabízí se otázky k diskuzi: Jaké jsou důvody variability krizové připravenosti? Proč některé OS ČČK přímo nefinancují krizovou připravenost? Jaké všechny možné zdroje lze využít k financování krizové připravenosti?

Krizová připravenost je oblastí, která by měla být podporovaná na všech úrovních. Jde o posilování odolnosti jednotlivce, komunit, rodin a přístupu ke zdravotní péči a znalostem co a jak dělat v mimořádných událostech (Veenema, 2013, s. 24). Organizace, jakou je ČK a ČP hraje v oblasti nemalou roli.

Autorce se nepodařilo najít zdroj, který by definoval, jaké nástroje patří do krizové připravenosti ČČK a tak byla vytvořena SVO2. **Na základě výzkumu došlo k operacionalizaci jednotlivých nástrojů krizové připravenosti ČČK** na: OS ČČK, HJ OS ČČK, pověřený OS ČČK, HJ pověřeného OS ČČK, Ústřední krizový tým ČČK, krizový štáb OS ČČK, krizový štáb pověřeného OS ČČK, ústřední krizový štáb ČČK. Ohniskovou skupinou se nepodařilo zjistit, jaké jsou mezi nástroji vzájemné vztahy týkající se aktivace a komunikace. Případová studie týkající se pomoci ČČK na povodních na Mělnicku však přináší ukázkou použití zmíněných nástrojů v praxi. Struktura nástrojů krizové připravenosti byla zachována a v souladu s výsledkem ohniskové skupiny - schéma nástrojů krizové připravenosti obrázek č.5. Jak došlo k aktivaci nástrojů krizové připravenosti ČČK při povodních na Mělnicku v roce 2013? OS ČČK Mělník je pověřeným OS a jeho účast na pomoci byla vyžádána HZS ČR (dle Typové činnosti HZS ČR a dohody o plánované pomoci na vyžádání) a Krizovým štábem města Mělník. Aktivace na lokální úrovni je kvitována a doporučována MF ČK a ČP (IFRC, 2016). Poskytování pomoci by se mělo vždy realizovat s ohledem lokální podmínky a ideálně ve spolupráci s místní komunitou. Jde i o udržení základních principů:

- **subsidiarita** (podpora pro nižší a bližší),
- **partnerství a participace** (nemělo by docházet nikdy k stavu „o nás bez nás“) (GŘ - HZS ČR, 2010, s. 7-8).

OS ČČK Mělník informoval o svém nasazení do terénu centrálu ČČK v Praze. V momentě, kdy si byl vědom, že jeho vlastní síly a prostředky nebudou stačit, tak si vyžádal přes centrálu ČČK podporu a na místo byl povolán ÚKT ČČK. Jak bylo zmíněno, tak schopnost reakce lokálních OS ČČK na vznik mimořádné události se může odlišovat. OS ČČK Mělník byl před povodněmi v roce 2013 spolkem, který nedisponoval HJ ČČK. V prvních chvílích se tak do poskytování pomoci zapojilo do deseti lidí z rad' zaměstnanců OS ČČK Mělník a několik dobrovolníků. Ředitelka OS ČČK pospala situaci:

„Se stoupající vodou stoupaly i potřeby lidí. Díky rychlé reakci na naši žádost byl vyslán na náš oblastní spolek Ústřední krizový tým Českého červeného kříže. Tým skvělých mladých lidí se zkušenostmi reagovat a řídit tým dobrovolníků „červenokřížáků“ z celé republiky“ (Dvořáková, 2013, s. 8). Ze schématu nástrojů krizové připravenosti ČČK je patrná hierarchie a dostupnost sítě ČČK.

Případová studie společně s výsledky ohniskové skupiny přiblížila nástroje krizové připravenosti ČČK a jejich fungování v praxi. Nelze konstatovat, zda jde o příklad „dobré praxe“, lze však říci, že se jedná o zachycení unikátních vlastností, faktorů a okolností zkoumané problematiky. Mezi dobrými příklady z praxe je uváděn případ poskytování pomoci ČK v Belize (země na severovýchodním pobřeží Střední Ameriky), kde v květnu 2008 v horizontu pěti dnů zasáhly zemi dvě tropické bouře a způsobily bleskové povodně. Celkem dvě třetiny země byly zatopeny, zasáhlo to přes 10 tisíc lidí, 7 lidí zemřelo a došlo k přerušení dodávek elektřiny a narušení infrastruktury. Červený kříž v Belize okamžitě reagoval. Všechny lokální pobočky ČK byly zmobilizovány a během 24 hodin bylo nasazeno přes 30 týmů na národní úrovni (IFRC, 2010, s. 20).

Z výsledků případové studie je zřejmé, že **činnost, kterou na místě členové ČČK vykonávali** byla členěna na: materiální pomoc, stravování, dobrovolnictví, předlékařskou první pomoc a psychosociální podporu. Uvedené aktivity můžeme komparovat s pevně stanovenou strukturou HJ ČČK, která má čtyři sekce:

- humanitární sekce (monitoring situace, sběr a distribuce humanitární pomoci, základní péče o evakuované osoby),
- psychosociální sekce (poskytování psychosociální pomoci),
- zdravotnická sekce (zdravotnická pomoc a ošetrovatelská péče),
- technická sekce (obsluhuje a udržuje vybavení HJ ČČK) .

Srovnání nám nabízí zjištění, že je vhodné od sebe separovat faktickou činnost na místě události od formálního zařazení do definované sekce HJ ČČK. Při povodních na Mělnicku

nebylo využito uvedeného formálního členění HJ ČČK. **Sekce a týmy ČČK byly na Mělnicku sestaveny na základě reálně zjištěných potřeb** (viz obrázek č. 7). Příkladem mohou být týmy ČČK, které denně vyrážely do terénu. Koordinátor terénních týmů ČČK měl k dispozici dvě hlavní kategorie týmů:

- týmy první pomoci,
- týmy psychosociální podpory.

Týmy vždy čítaly dvě osoby, které formálně mohly být zařazeny do zdravotní sekce (tým první pomoci), ale v terénu fakticky vykonávaly činnosti hned tří sekcí zároveň: monitorovaly potřeby, poskytovaly psychosociální podporu i zdravotnickou pomoc. Konkrétně v případě Mělnicka se koordinátor týmu vždy snažil terénní tým ČČK sestavit, tak ať osoby společně disponují znalostmi o první pomoci, psychosociální podpoře a v ideálním případě ještě zohlednil zkušenost osob a kombinoval osobu se zkušenostmi z terénu (už někdy zasahují na povodních) s osobou bez zkušeností.

Z výsledků komparace je patrné, že **výzkumník musí při zjišťování informací myslet na nutnost oddělení reálně vykonávané činnosti člena ČČK od formálního zařazení člena ČČK do sekce/týmu ČČK**. Autorka uvedené zjištění implementovala v druhé kvantitativní fázi výzkumu a v dotazníku zjišťuje obě zmíněné náležitosti. Navíc si v případové studii lze povšimnout, že přímou pomoc občanům v terénu vykonávají dvě kategorie týmu ČČK. Tým první pomoci (zdravotní) a tým psychosociální podpory, což autorku vedlo k stanovení samostatné hypotézy, která srovná zastoupení obou kategorií.

Z výsledků ohniskové skupiny je mimo jiné patrné, že nepanuje shoda uvnitř ČČK o komunikaci mezi jednotlivými nástroji ČČK. Komunikace v případové studii byla v závěrečné zprávě zastoupena v negativěch a kritizována byla absence:

- technického vybavení (telefony s jednorázovými SIM kartami - telefonní číslo zůstává na místě události spojené s určitou funkcí, systém na sdílení dat aj.),
- centrální databáze o aktuálním stavu připravenosti jednotlivých HJ ČČK v ČR,
- manuál/standard pro jednotnou komunikaci (komu, co a kdy sdělovat) uvnitř ČČK.

Druhá část výzkumu pomocí numerických dat doplňuje výsledky kvalitativní výzkumu. V centru pozornosti je dobrovolná sestra ČČK. Dotazníkovým šetřením bylo zjišťováno již zmíněné zastoupení sekcí, ale i fakticky realizovaných činností ČČK na místě konkrétní události - povodně na Mělnicku. **Zmiňované historické souvislosti vzniku organizace ČK&ČP (ošetřování raněných v poli, péče o nemocné, první pomoc aj.) měly**

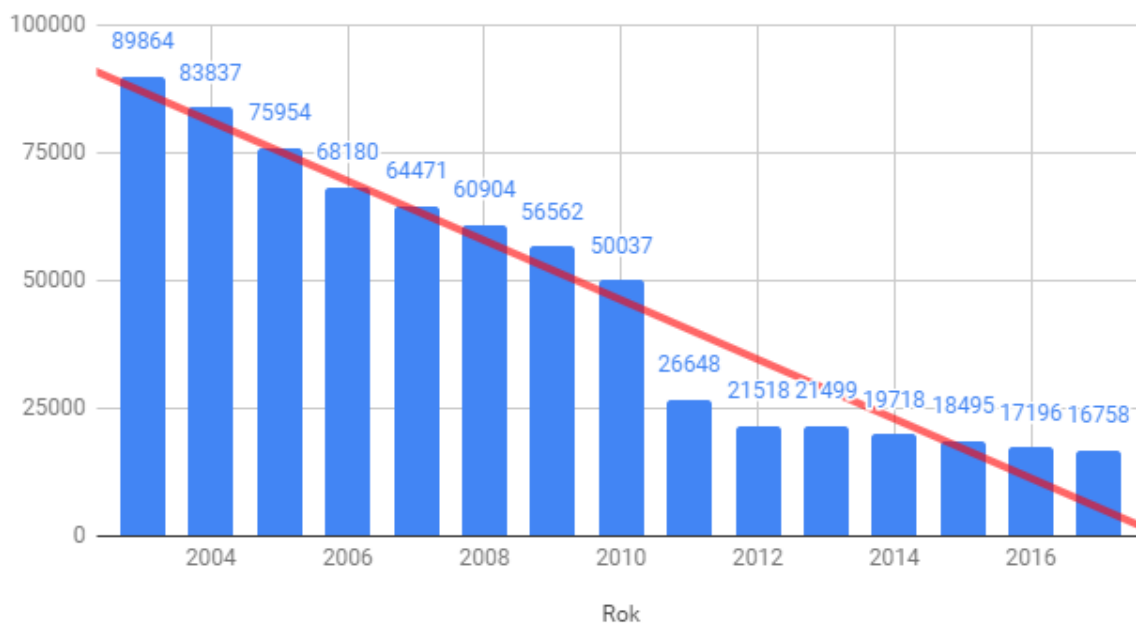
povahu ryze „zdravotnickou“. Bylo tedy možné předpokládat, že zdravotnická sekce zaujme dominantní nebo minimálně stejné zastoupení jako ostatní sekce operacionalizované podle struktury HJ ČČK. Respondenti si mohli zvolit pouze jednu sekci a překvapivým zjištěním bylo, že sekce zdravotní byla ve srovnání s ostatním zastoupena v nejmenší míře (15,6 %). Vysvětlením mohlo být již uvedené „zkreslení“ v podobě formálního zařazení a nezohlednění faktické činnosti. Možné opomenutí uvedené proměnné/okolnosti bylo eliminováno samostatnou hypotézou, kdy došlo ke korelaci dvou proměnných/činností: poskytování psychosociální podpory a poskytování zdravotní pomoci (součin laické i profesionální). Respondenti mohli uvést více odpovědí (jak bylo uvedeno výše jedna osoba mohla zastávat více činností) a výsledek přinesl opět zajímavý poznatek. **Poskytování psychosociální podpory bylo z celkových činností zastoupeno z 60,53 % a zdravotnická pomoc téměř o polovinu méně, konkrétně z 36,84 %.**

Uvedená zjištění se jeví jako zajímavá ve vztahu k Dobrovolné sestře ČČK ale obecně i k roli ČČK na mimořádných událostech. ČČK je totiž podle typové činnosti (STČ – 12/IZS, 2015, s. 27) jedinou organizací z výčtu NNO, která garantuje poskytnutí první pomoci. Na rozdíl od pomoci psychosociální, kterou v uvedeném dokumentu deklaruje všech pět hlavních organizací.

Během kvalitativní fáze výzkumu se autorce nepodařilo rozkrýt zastoupení profesionálních a laických zdravotníků na krizové připravenosti ČČK. Pilotní výzkum poukázal na jejich výskyt v managementu ČČK, ale nebyla dostupná jejich přesná evidence. Dotazníkem se podařilo odhalit dvě informace o zdravotnících na zkoumané události. **Pouze jedna osoba (z celkového počtu 65 respondentů) absolvovala kurz Dobrovolná sestra ČČK.** Nejpočetnější skupinu tvořili absolventi kurzu ZZA - Zdravotníka zotavovacích akcí (41 respondentů). Mezi skupinou zasahujících členů ČČK bylo nízké zastoupení profesionálních zdravotníků (5 z celkových 65 respondentů).

Výsledky dotazníků vnesly do výzkumu zajímavá zjištění o působení Dobrovolné sestry ČČK na zkoumané mimořádné události. Nabízí se otázka: Kde sestry ČČK jsou? **K nalezení odpovědi nám mohou pomoci i výsledky na SVO5, kde lze konstatovat, že počet evidovaných Dobrovolných sester ČČK jednoznačně klesá.** Z otázky zjišťující zastoupení zdravotníků na mimořádné události vyplynulo, že největší skupinu tvořili osoby proškolené v ZZA. Abychom neopomenuli uvedenou okolnost, tak došlo k stanovení míry centrální tendence (průměru) za posledních deset let **v počtu absolventů ZZA a pozorujeme meziroční pokles o 4,7 %.** Každoročně také v ČČK klesá počet členů a dobrovolníků i zastoupení registrovaných MS ČČK, kdy od roku 2003 do roku 2017 zaznamenal ČČK

propad v počtu členů a dobrovolníků o 81,35 %. Úbytek osob v ČČK i poboček ČČK může mít dopad na krizovou připravenost ČČK a hypoteticky ji oslabit zejména na lokální úrovni.

Graf 10 Počet členů a dobrovolníků ČČK 2003 - 2017

Úbytek osob v ČČK může mít dopad na krizovou připravenost ČČK a hypoteticky ji oslabit zejména na lokální úrovni.

Pozorujeme-li v ČČK jisté klesající tendence, tak by bylo přínosné přinést obdobná data i z jiných organizací. Pro ilustraci můžeme uvést zjištění autora Houta (2010, s. 7), který poukazuje na absenci aktuálních a detailních dat týkající se dobrovolnictví v ČR. Přesto podle jim získaných údajů se například počet dobrovolníků v letech 2000-2004 zdvojnásobil (z 16 % na 32 %) a dle údajů Českého statistického úřadu z roku 2007 měla ČR roce 2004 cca 494 000 dobrovolníků a v roce 2008 se jedno již o cca 1 236 000 osob.

Nabízí se celá řada otázek k diskusi, které doprovázejí zjištění o klesajících trendech v ČČK. ČČK garantuje svou krizovou připravenost na mimořádné události, ale zároveň se potýká s úbytkem evidovaných Dobrovolných sester ČČK a i celkově s poklesem členské, dobrovolnické základy ČČK. Autorka spatřuje novou zásadní otázku k diskusi ve vztahu k Dobrovolným sestřím ČČK - **Kde Dobrovolné sestry ČČK zmizely?** Každoroční počet nových absolventů vzdělávací normy vykazuje pokles o 3,16 % a v evidenci za posledních deset let klesl počet sester o 88 %.

V disertační práci je prostor věnován pouze „mírové“ mimořádné události v podobě povodní. Co ale nastane v momentě, kdy se na našem území vyskytne konflikt? Jak bylo uvedeno v teoretické části, tak ČČK je jedinou NNO, která díky svým sedmi základním principům bude k zraněným a nemocným přistupovat s nestranností a neutralitou. Bude však na to mít ČČK personální kapacity? Navíc, když ostatní hlavní NNO se první pomoci nezabývají, jak bylo patrné z výčtu činnosti. Války vždy zasáhly do poskytování ošetrovatelské péče i vzdělávání zdravotníků nejen v ČČK (Kutnohorská, 2010).

Autorka se výzkumem snažila zodpovědět hlavní výzkumnou otázku o roli sestry v krizové připravenosti v ČČK. Během výzkumu nastalo hned několik důležitých skutečností:

- nedostatek informací o zkoumané problematice,
- zaměstnání cílové skupiny i autorky na povodních v roce 2013,
- absence dobrovolných sester ČČK na zkoumané mimořádné události,
- vyzorování klesajícího trendu evidence dobrovolných sester ČČK.

Výsledky přinesly do zkoumané problematiky zajímavé okolnosti, které značí, že nelze přesně konstatovat, jaká je aktuální role sestry v krizové připravenosti ČČK.

Limity a přínosy výzkumu

K výzkumu je využit smíšený výzkum, u kterého je nutné počítat s tím, že bude přijímat limity, ale zároveň i přínosy obou kombinovaných výzkumných přístupů. Mohou se vzájemně dobře doplňovat (Skutil a kol., 2011, s. 76). Příkladem může být velikost zkoumaného vzorku. První kvalitativní fáze výzkumu je realizovaná na malém výzkumném vzorku (5 ředitelů OS ČČK, 1 případová studie, ohnisková skupina) a druhá kvantitativní část výzkumu doplňuje o čísla, které napomáhají pochopení celého kontextu zkoumané problematiky. Autorky (Vlčková, Lojdová, 2016, s. 507) uvádí, že smíšený výzkum nelze považovat za cennější oproti výzkumu s jednou metodou. Autorka zvolila smíšený výzkum z ohledem na typ výzkumného problému, který se zabýval nepříliš známou oblastí.

Smíšený výzkum není limitován počtem použitých výzkumných metod a ani jejich typem, což ale znamená, že může být ovlivněn preferencemi výzkumníka (Vlčková, Lojdová, 2016, s. 508). Limitem zvoleného typu výzkumu jsou vysoké nároky na výzkumníka, který by měl zvládat kvantitativní i kvalitativní metodologii. Autorka, vědoma si svých omezených metodologických zkušeností, vždy jednotlivé kroky výzkumu konzultovala se svou školitelkou a část výzkumu i s odborníky z řad ČČK. **Vliv osobnosti výzkumníka** se může promítat do celé realizace výzkumu. V případě autorky disertační práce dochází k prolínání dvou rolí - výzkumníka a členky ČČK, což autorka otevřeně přiznává a snaží se s tím od

počátků výzkumu pracovat, tak aby nedocházelo zkreslení výsledků. Využívá vlastní sebereflexi a spolupráci expertů ČČK, čímž se snaží vliv redukovat.

Analýza a propojení kvalitativních a kvantitativních dat nemá ve smíšeném výzkumu pevně stanovená kritéria. **Každý výzkum je unikátní** a jeho kvalitu lze posoudit na dílčích krocích výzkumu. Důležitým předpokladem k tomu, aby byl smíšený výzkum považován za přínosný je integrace, případně i paralelizace zjištění. (Vlčková, Lojdová, 2016, s. 508). Autorka se snaží o podrobný popis na jednotlivých úrovních - volba výzkumné otázky, metody sběru, metody analýzy a zjištění. Během výzkumu autorka pracuje s celou řadou výzkumných metod a metod na analýzu dat. Vždy se přitom snaží postupovat podle nejnovějších metodologických doporučení. Získané výsledky výzkumu autorka integrovala a popsala v diskuzi disertační práce.

Při výzkumu jsou využity sekundární data (interní dokumenty ČČK, databáze a další), kde autorka nemůže garantovat jejich kvalitu. Za limitující také autorka považuje nedostatečné množství nalezených původních výzkumných (nebo přehledových) dat. Získané výsledky tak nebylo možné dobře komparovat s obdobnými studiemi. Získané výsledky jsou tak přínosné svou unikátností.

Autorka během výzkumu ještě pozorovala další faktory, které byly spojené s realizací výzkumu: časová náročnost, výhoda osobní zkušenosti z terénu a znalost kontextu, potřeba flexibility, nezbytnost propojení s organizací a experty, ochota spolupráce účastníků výzkumu, náročné získávání hodnotných informací.

Doporučení do praxe

Výzkum týkající se role sestry v krizové připravenosti ČČK je svým zaměřením jedinečný a přinesl řadu otázek i doporučení. Autorka již v diskuzi zmiňuje, že lze v ČČK pozorovat klesající trend ve vztahu k dobrovolným sestrám ale i celkově k členům a dobrovolníkům ČČK. Nabízí se zde **prostor pro realizaci dalšího výzkumu**, který se bude zaobírat otázkou „proč“. Kde dobrovolné sestry a členové ČČK mizí? Doporučením může být pátrání po příčinách poklesu sester i osob v ČČK. Zajímavá by mohlo být i korelační studie získaných údajů s daty o počtu dobrovolníků v jiných organizacích v ČR.

Dalším dílčím poznatkem, který se jeví jako užitečný pro ČČK a jeho krizovou připravenost je **zpracovaná případová studie**. Jednak může sloužit jako inspirace pro vytvoření mnohopřípadové studie, ale zároveň ji lze v praxi použít pro prezentaci fungování ČČK na mimořádné události. Z výsledku plyne i další zajímavost, kterou je vhodné nadále sledovat. Jedná se o **vztah poskytování zdravotnické pomoci k zastoupení jiných činností** prováděných na mimořádné události. Ve výzkumu bylo vyzorováno, že poskytování

psychosociální podpory mělo větší zastoupení než zdravotnická pomoc. Jedná se pouze o výjimečný stav spojený s konkrétní událostí nebo dochází k úpravě náplně činnosti ČČK? Jaká bude úloha ČČK na mimořádné události v budoucnu?

Celkově výzkum přináší výsledky, které nelze generalizovat a jsou pro zkoumanou oblast nové. Mezi dílčí výsledky, které lze doporučit a dále v praxi sledovat patří: ověření variability krizové připravenosti jednotlivých OS ČČK, sjednocení schémat aktivace a komunikace nástrojů krizové připravenosti ČČK aj. **Hlavním doporučením do praxe je v ČČK nadále sbírat data a realizovat více výzkumných studií**, které by vedly k validaci informací a výsledkům založených na důkazech.

5.2 Etické aspekty výzkumu

Výzkum role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události obnášel sběr značeného množství dat. Při volbě smíšeného výzkumu se předpokládalo, že se navíc bude jednat o data z více zdrojů. Autorka po celou dobu výzkumu měla na paměti etické aspekty výzkumu. Jak uvádí Švaříček et al. (2007, s. 44-45) etické a morální konsekvence je nutné vždy přizpůsobit zkoumané skupině. Jedná se zejména o obecná pravidla, jako: dobrovolnost účasti a neškodnost, poučený (informovaný) souhlas, anonymita a důvěryhodnost, odhalení, analýza dat a obsahu zprávy (Hendl, Remr, 2017, s. 62).

Autorka celý výzkum realizovala s vědomím a souhlasem organizace, které se výzkum týká - tedy Českého červeného kříže. Zástupci vedení i experti ČČK spolupracovali s autorkou práce dobrovolně a byli informováni o celém průběhu a účelu výzkumu. Zásada dobrovolnosti byla samozřejmě dodržována v průběhu celého výzkumu a každý z účastníků mohl kdykoliv během realizace vyjádřit svůj nesouhlas. Informovaný souhlas musí být dán svobodně a může mít ústní nebo písemnou podobu. Přesné znění souhlasu je někdy nutné nechat podrobit i etické komisi a to hlavně ve výzkumech, kde je počítáno s intervencí, experimentem nebo nějakým vyšetřením, což není náš případ. V rámci výzkumu byla využita podoba písemného souhlasu, která mimo jiné obsahovala sdělení o cílech výzkumu, anonymitě a možnosti odstoupení z výzkumu. Konkrétně se jednalo o tři situace, kdy byl ve výzkumu vyžadován souhlas jednotlivých účastníků a jednalo se o:

Polo strukturovaný rozhovor (SVO1) - souhlas s účastí respondentů byl doručen autorce prostřednictvím e-mailové schránky.

Ohniskovou skupinu (SVO3) - souhlas s výzkumem byl součástí pozvánky na workshop, který byl rozeslán elektronicky zástupcem ČČK a následně ještě došlo k ústnímu podání souhlasu všech zúčastněných před samotným zahájením ohniskové skupiny.

Dotazník (SVO4) - za vyjádření souhlasu s výzkumem bylo považováno odeslání formuláře s odpověďmi.

Všichni účastníci měli možnost kdykoliv bez udání důvodu vyjádřit svůj nesouhlas a využít tak garanci odmítnutí výzkumu. Nebylo pracováno s nezletilou osobou, a tak nebylo nutné žádat o svolení zákonných zástupců.

Anonymizace dat je autorko respektována v celém výzkumu. Respektování důvěrného charakteru získaných sdělení byla zajištěna důsledným dodržováním snahy o neidentifikatelnost respondentů. Výsledky nejsou spojovány s konkrétními jmény respondentů ani z jejich místem působení. Výjimkou je ponechání reálné lokality mimořádné události tady Mělnicka. Důvodem je využití metody případové studie, která má co nejdetailněji a do hloubky odhalit jevy, okolnosti a vztahy, což bez zasazení do reálného případu autorka považovala za nepravděelné.

Důvěrnost slíbila autorka práce zachovat všem respondentům a to zejména při uložení, archivaci i publikaci dat. Autorka práce přistupovala k analýze dat s vědomím, že je potřeba zmínit všechny pozitivní i negativní aspekty v průběhu výzkumu a validity získaných výsledků. Není si vědoma, že by během výzkumu upravovala data a informovala pouze o příznivých výsledcích. Během celé realizace výzkumu měla autorka na paměti etickým kodexem vědce (Kutnohorská, 2009, s. 103), který stanovuje principy chování vědce především v oblastech: zaměření, provádění a využití výsledků vědeckého výzkumu, vztah vědce napříč s kolegy, veřejností, životním prostředím, donory aj.

5.3 Validita a reliabilita výzkumu

Použití smíšeného výzkumu bylo autorko zvoleno s ohledem na výzkumné téma o kterém se nepodařilo nalézt ověřené informace. Smíšený výzkum Typ IV B (vícefázový design s více metodami - sekvenční) je navíc autory (Teddie, Tashakkori In Vévodová, 2015, s. 144-145) doporučován pro dizertační práce z důvodu zvýšení validity výzkumu. Smíšený výzkum nabízí rekonceptualizaci, což výzkumníkovi dovoluje jistou volnost a nenucenost složitých konstruktů obhajující jednotlivé kroky. Obrana smíšeného výzkumu je snažší, protože komplementarita kvalitativních a kvantitativních výsledků není v rozporu s jeho premisami. Křížová validace však od výzkumníka vyžaduje nejen obhajobu v tom, že kombinováním metod přispíváme k přinesení úplnějšího obrazu o zkoumaném jevu, ale je nutné ve výzkumném designu jasně specifikovat metody sběru a analýzy dat na základě jednoznačně stanovených cílů (Bergman, 2011, s. 469-470). Autorka výzkumu se snažila validitu a reliabilitu mít na paměti po celou dobu výzkumu.

Validita

Výzkum provázelo více výzkumných nástrojů a každý z nich disponuje větší či menší mírou validity, což si autorka uvědomuje a volila vždy výzkumné nástroje s ohledem na saturaci zvolených cílů. Na každý zvolený výzkumný nástroj bylo také pohlíženo s vědomím obsahové a konstruktové validity, která byla podpořena spoluprací s experty ČČK.

První počinem k validaci celého výzkumu byla realizace pilotního výzkumu, který měl odhalit, zda se jev, který chceme zkoumat vůbec vyskytuje v ČČK. Právě pilotním výzkumem a následným kvalitativním šetřením došlo k verifikaci krizové připravenosti a sestry ČČK na teoretické i praktické úrovni. Podrobným popisem jednotlivých kroků výzkumu se autorka snažila zajistit i přenositelnost a hodnověrnost. Podle Gavory (201, s. 185) validitu výzkumu zvyšuje i přímý kontakt s realitou (autorka je členkou ČČK a působí v terénu), rozsáhlý a konkrétní popis i s použitím autentických výroků zkoumaných osob (využití metody případové studie). Autorka měla na paměti i potvrditelnost jako jedno z dalších kritérií validity. Během výzkumu spolupracovala s experty ČČK a kvantitativní část designovala, aby došlo k podpoření výsledků první výzkumné fáze.

Reliabilita

Reliabilita neboli spolehlivost je devizou zejména kvantitativního výzkumu. V první kvalitativní fázi výzkumu autorka zajistila podrobným popisem použitých metod a postupů. Zároveň se nespolehala na využití jedné kvalitativní metody ale údaje byly získána více způsoby a až následně sumarizovány. Druhá fáze výzkumu využívala kvalitativního přístupu, ale protože získaná data slouží především k doplnění první výzkumné fáze, tak nedošlo k běžným způsobům ověření reliability tzn. opakovanému měření, půlení aj. Ve výzkumu je použit vlastní tedy nestandardizovaný dotazník, který byl podroben expertům ČČK a následně ještě jeho srozumitelnost testovalo pět respondentů zastupující cílovou skupinu výzkumu. Reliabilitu interních dat ČČK, které byly použity pro získání odpovědi autorka není schopna garantovat vzhledem k tomu, že na jejich sběru nepodílela. Jedná se o databázi, kterou si zajišťuje každoročně vedení ČČK od jednotlivých OS ČČK.

Použitý smíšený design výzkumu se musí vyrovnat s klady i zápory validity a reliability kvalitativního i kvantitativního výzkumu. Autorky Vlčková, Lojdová, (2016), uvádí, že smíšený výzkum může eliminovat efekt „černé skřínky“, protože se dostává blíže k předmětu zkoumání. Autorka na výzkum problematiky pohlížela holisticky a se snahou dostat se co nejbliže k předmětu zkoumání v objektivní i subjektivní rovině.

Závěr

Výzkum role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR se ukázal jako informačně přínosný. Literární rešerší byla potvrzena historická spojitost sester a Českého červeného kříže. Též byla odhalena absence dat o jejím aktuální stavu. Návrh výzkumného designu a volba smíšeného výzkumu se jeví jako vhodně zvolený způsob pro saturaci výzkumného problému. Kombinace kvalitativního a kvantitativního přístupu umožnila ve výzkumu využití více specifických metod sběru a analýzy dat, což přispělo k holistickému pojetí zkoumané problematiky. Dílčí poznatky, na základě kterých se i flexibilně měnil design výzkumu, postupně směřovaly až k hlavnímu cíli výzkumu: deskripci a analýze role sestry v krizové připravenosti ČČK na mimořádné události v ČR, který považuje autorka za naplněný.

ČČK stále realizuje vzdělávání dobrovolných sester ČČK i jejich evidenci. Výsledky však poukázaly na to, že za posledních deset let klesl počet evidovaných sester o celých 88 %. Každoročně se snižuje zájem o vzdělávání sester o 3,14 % . Zjišťováním informací o roli sestry na krizové připravenosti ČČK autorka došla k závěru, že se nelze při výzkumu soustředit pouze na operacionalizovaný pojem sestra, což potvrzuje i zjištění případové studie, kde z 65 respondentů zasahujících na povodních pouze jeden respondent byl absolventem vzdělávacího programu dobrovolná sestra ČČK. Ukázalo se, že jsou na mimořádné události zastoupení jiní „zdravotníci ČČK“, které autorka operacionalizovala, aby eliminovala riziko zkreslení výsledků. Nejpočetněji byli zastoupeni na mimořádné události respondenti s kurzem ZZA (41 osob). Podle výsledku však i zájem o vzdělávací normu ZZA za posledních deset let vykazuje průměrný meziroční pokles o 4,7 %.

Další závěry plynoucí z autorské práce se dotýkají poskytování zdravotnické pomoci, která by měla být stěžejní náplní práce sestry a zdravotníků ČČK na mimořádné události. Výsledky dotazníkového šetření zkoumající mimo jiné zastoupení činnosti na konkrétní mimořádné události přinesly zjištění, že poskytování zdravotnické pomoci bylo zastoupeno téměř o polovinu méně (36,84 %) než tomu bylo v případě poskytování psychosociální podpory (60,53 %) z celkových činností. Výsledkem, který také upozornil na postavení zdravotnické pomoci při zkoumané mimořádné události byl fakt, že zdravotnická sekce zaujímala jen 15,6 %, což bylo nejméně oproti jiným sekcím (psychosociální sekce 30,5 %, humanitární sekce 33,6 %, technická sekce 20,3 %). Z výsledku je patrné, že ať se jedná o zastoupení zdravotnické sekce nebo přímé vykonávání zdravotnické pomoci, tak je v nepoměru s poskytováním psychosociální podpory. Zjištěný výsledek podpořila i data

z terénu, která byla zjištěna případovou studií, kdy bylo v aktuální fázi pomoci členy ČČK ošetřeno 76 případů zdravotnické první pomoci a 212 osobám byla poskytnuta psychosociální podpora.

Výzkumem byla ověřena existence krizové připravenosti ČČK v teoretické i praktické úrovni. Podařilo se ohniskovou skupinou dospět k operacionalizaci nástrojů krizové připravenosti, ale nebyla nalezena shoda nad schématem týkající se jejich aktivace a vzájemné komunikace. Výzkumem byla mimo jiné i vyzorována variabilita na lokální úrovni krizové připravenosti ČČK. ČČK vyvíjí iniciativu v dané oblasti a snaží se s ohledem na významnost krizové připravenosti přijímat nová opatření. Umožnění realizace a spolupráce na výzkumu lze považovat za jeden z kroků, který může mít pozitivní vliv do praxe.

Závěry plynoucí z výsledku autorské práce nelze považovat za vyčerpávající a generalizovatelné. Jedná se o primární data s nosným sdělením, že dobrovolná sestra ČČK je fenomén v ČČK, na kterém s plynoucím časem pozorujeme změny týkající se evidence ale i počtu absolventů. Existuje zde historický vztah sestry, ČČK a mimořádných událostí v podobě válečných konfliktů, který se přirozeně v mírovém období přenesl na události, jakými jsou například povodně. S tím souvisí i zajímavý výsledek poukazující na zastoupení psychosociální pomoci oproti zdravotnické pomoci na mimořádné události. Autorka nečiní žádné závěry, ale klade doporučení do praxe týkající se sběru dalších dat a hledání odpovědi například na otázky: Kde mizí sestry ČČK? Jak se vyvíjela úloha ČČK v ČR? Jaká je aktuální role ČČK na mimořádných událostech v ČR? Jak je ČČK připraven na pomoc při vzniku válečného konfliktu?

Krizová připravenost ČČK je poměrně neprobádanou oblastí s nedostatkem dat, což autorce znemožnilo verifikovat zjištění s poznatky jiných autorů. Smíšený výzkum však považuje za přístup, který by doporučila i pro provedení dalších výzkumných studií. Problematiku krizové připravenosti nejen ve vztahu k ČČK považuje v dnešním světě teroristických útoků, přírodních a jiných katastrof za velmi důležitou. Společnost generuje nová rizika s na sebe navazující potřebou vzniku ochranných opatření. Mezinárodní hnutí ČK a ČP garantuje poskytnutí pomoci obětem válek a katastrof po celém světě, což by těžko šlo bez sítě fungujících národních společností a jejich jednotlivých lokálních poboček.

Bibliografie

- ADAMEC, Vilém. *Základy organizace a řízení bezpečnosti v ČR. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství*, 2012. ISBN 978-80-7385-123-1.
- AGENCY CANADIAN INTERNATIONAL DEVELOPMENT. *Inside disaster Haiti* [online]. 2010 [cit. 2018-08-27].
- AIKEN. *Nurse staffing and education and hospital mortality in nine European countries: a retrospective observational study*. 2014.
- ANTONOVÁ, Barbora. *Možnosti krizového řízení veřejnou správou. Sborník příspěvků z mezinárodní doktorské vědecké konference INPROFORUM Junior 2010*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7394-226-7.
- ANTUŠÁK, Emil. *Krizová připravenost firmy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7357-983-8.
- BAŠTECKÁ, Bohumila. *Terénní krizová práce. Psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada Publishing, a. s, 2005. ISBN 80-247-0708-X.
- BECK, Ulrich. *Kosmopolitní stát*. 2001.
- BERGMAN, Manfred. *O nezbytnosti třetí generace ve smíšeném designu, teorii a výzkumu: o překonávání nekompatibility kvalitativního a kvantitativního výzkumu*. Pedagogická orientace, 2011. ISSN 2011-4669.
- BUŽKOVÁ, Radka a ILONA PLEVOVÁ. *Ošetřovatelství I*. Praha: Grada Publishing, a. s, 2011. ISBN 978-80-247-3557-3.
- ČČK úřad. *Stanovy Českého červeného kříže*. Praha, 1999.
- ČČK. *Český červený kříž - povodeň: Pomoc ČČK pokračuje* [online]. 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/tz/298.pdf>
- ČČK. *Český červený kříž - Ukrajina: Pomoc ČČK v rámci humanitárního konvoje vypraveného MZV ČR* [online]. 2015 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/tz/345.pdf>
- ČČK. *Český červený kříž* [online]. 2018 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: http://www.cervenyriz.eu/cz/cz_root.aspx
- ČČK. *Druhá fáze pomoci Červeného kříže* [online]. 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://cervenyriz.eu/cz/tz.aspx>
- ČČK. *Humanitární pomoc předaná v Sýrii* [online]. 2016 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/tz/383.pdf>
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2007*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2008*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2009.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2009*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2010.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2010*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2011.

- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2011*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2012.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2012*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2013.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2013*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2014. ISBN 978-80-87729-07-6.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2014*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2015. ISBN 978-80-87729-09-0.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2015*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2016. ISBN 978-80-87729-12-0.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2016*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2017. ISBN 978-80-87729-20-5.
- ČČK. *Výroční zpráva ČČK 2017*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2018. ISBN 978-80-87729-25-0. Dostupné také z: <http://cervenykriz.eu/cz/tz.aspx>
- ČČKA. *Český červený kříž je připraven* [online]. 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://cervenykriz.eu/cz/tz.aspx>
- ČČKB. *Český červený pomáhá* [online]. 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.cervenkykriz.eu/cz/tz/297.pdf>
- CHALUPA, Tomáš. *Usnesení Ústřední povodňové komise* [online]. 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: [http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130627_usneseni_povodnove_komise/\\$FILE/usneseni%20UPK%2013_2013.pdf](http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130627_usneseni_povodnove_komise/$FILE/usneseni%20UPK%2013_2013.pdf)
- ČHMÚ. *Český hydrometeorologický ústav* [online]. 2014 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://voda.chmi.cz/pov13/SouhrnnaZprava.pdf>
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. Praha: Grada Publishing, a. s, 2016. ISBN 978-80-271-225-0.
- ČMS, SM. *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* [online]. 2012 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1566:panel-humanitarnich-organizaci-msta-kraje&catid=120:evropsky-rok-dobrovolnictvi&Itemid=147
- ČR, GŘ-HZS. *STČ 12/IZS Typová činnost složek IZS při poskytování psychosociální pomoci*. Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015.
- ČR, MZV. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2016 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: www.mzv.cz
- CRESWELL, J. *A concise introduction to mixed methods research*. Thousand Oaks: Sage, 2015.
- ČSČK. *Program práce společnosti ČSČK*. Úřad ČSČK, 1930.
- DOSTÁL, Jakub. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při řešení následků povodní v ČR*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6713-4. Dostupné také z:

http://cvns.econ.muni.cz/prenos_souboru/is/soubory/web/164-adra-hodnota-dobrovolnictvi-20131205-bez-revizi.pdf

DOSTÁL, Jakub. *Ekonomická hodnota dobrovolnictví ADRA ČR. Průběžné výsledky výzkumné studie* [online]. 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: http://cvns.econ.muni.cz/prenos_souboru/is/soubory/web/164-adra-hodnota-dobrovolnictvi-20131205-bez-revizi.pdf

DVOŘÁKOVÁ, Ivana. *Povodeň očima Ivany Dvořákové* [online]. Mělník, 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: http://www.melnik.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=9281&id_dokumenty=1148

GAVORA, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Pajdo, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HÁJKOVÁ, Eva. *Zemský pánský a dámský pomocný spolek Červeného kříže*. Opava, 2002.

HORNYCH, Jaroslav. *Dobrovolná sestra*. Praha: JS Press společnost JS Partner s. r. o, 2007. ISBN 978-80-87036-47-1.

HOUT, Martin. *NNO a dobrovolnictví v ČR a Rakousku*. ANNO JMK, 2010.

HZS ČR. *Ochrana obyvatelstva v České republice* [online]. 2014 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

IFRC. *Better programming initiative* [online]. IFRC, 1999 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <https://www.ifrc.org/Global/leaflet-bpi.pdf>

IFRC. *Contingency planning guide* [online]. 2012 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/PageFiles/40825/1220900-CPG%202012-EN-LR.pdf>

IFRC. *Disaster preparedness and response* [online]. IFRC, 2008 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/Global/Case%20studies/Disasters/cs-asia-ndrt-bdrt-en.pdf>

IFRC. *Disaster Relief Emergency Fund* [online]. IFRC, 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/PageFiles/40861/DREF%20Background%20paper.pdf>

IFRC. *Global Logistics Service* [online]. 2017 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/PageFiles/91193/GLS%20services%20leaflet.pdf?epslanguage=en>

IFRC. *Strategy 2020 Saving lives, Changing minds* [online]. 2010 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/Global/Publications/general/strategy-2020.pdf>

IFRC. *The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies* [online]. IFRC, 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/>

IFRC. *What is VCA? An introduction to vulnerability and capacity assesment* [online]. 2006 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/Global/Publications/disasters/vca/whats-vca-en.pdf>

JUKL, Marek. *Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce*. In: HORNYCH, Jaroslav. *Dobrovolná sestra* Praha: JS Press společnost JS Partner s. r. o, 2007.

- JURČÍK, Radek. *Uzemní vymezení regionů v České republice ve vztahu k reformě veřejné správy* [online]. 2014 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: https://www.econ.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/48596005/067_2014.pdf
- KAFKOVÁ, Vlastimila. *Z historie ošetrovatelství*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1992. ISBN 978-80-7013-123-3.
- KAVAN, Jakub. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech v podmínkách Jihočeského kraje*. České Budějovice: : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87474-41-5.
- KAVAN, Štěpán. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s, 2012. ISBN 978-80-87472-41-5.
- KLUGAR, Miloslav. *Systematická review ve zdravotnictví*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4783-4.
- KLUGAROVÁ, Jitka. *Vyhledávání nejlepších dostupných vědeckých důkazů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.
- KOHOUTEK, Tomáš. *Psychologie katastrofické události*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1816-8.
- KOPECKÝ, Miroslav. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4094-1.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Havarijní plánování*. Praha: Edika, 2010. ISBN 978-80-251-2989-0.
- KUKAL, Zdeněk. *Přírodní katastrofy a rizika: Příspěvek geologie k ochraně lidí a krajiny před přírodními katastrofami*. Planeta, 2005.
- KULHÁNEK, S. *Správa státních hmotných rezerv v zrcadle bezpečnostního výzkumu*. Vojenské rozhledy, 2013. ISSN 1210-3292.
- KUMAR, P. *NGO Coordination in Humanitarian Action: The Case of the Czech Floods of August 2002*. Massachusetts Institute of Technology, 2005.
- KUTNOHORSKÁ, Jana. *Historie ošetrovatelství*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-6628-7.
- MALINA, Jaroslav. *Antropologický slovník*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2009. ISBN 978-80-7204-560-0.
- MAREČKOVÁ, Jana. *Zdravotnictví založené na vědeckých důkazech*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4781-0.
- MAREŠ, Miroslav. *Krizový management: případové bezpečnostní studie*. Praha: Ekopress, s. r. o, 2013. ISBN 978-80-86929-92-7.
- MIKEŠ, Ctirad. *Povodeň 2013 - kronika města Mělník* [online]. Mělník, 2013 [cit. 2018-08-27].

- MILOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a. s, 2009. ISBN 80-247-1362-4.
- Diagnóza a ošetřovatelství*: MLÝNKOVÁ, Jana. *Ošetřovatelství a Československý červený kříž*. 2009. ISSN 1801-1349.
- MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství I. díl, učebnice pro obor sociální činnosti*. Praha: Grada Publishing, a. s, 2016. ISBN 978-80-271-9458-2.
- MOZGA, Jaroslav. *Krizové řízení*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-149-X.
- MRÁČKOVÁ, Kamila. *Činnost PANELU Nestátních neziskových organizací při mimořádných událostech*. Praha: GR-HZS ČR, 2013.
- MV ČR. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/pravidla-2013-web-pdf.aspx
- MV ČR. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Praha: MV ČR, 2016.
- MV GR HZS ČR. *Ústřední poplachový plán IZS* [online]. 2017 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: www.hzscr.cz/soubor/upp-2017-pdf.aspx
- NATIONS, United. *World Economic and Social Survey 2008, Overcoming Economic Insecurity* [online]. New York, 2008 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: http://www.un.org/en/development/desa/policy/wess/wess_archive/2008wess.pdf
- OLECKÁ, Ivana a IVANOVÁ, Kateřina. *Metodologie smíšeného výzkumu*. In: VÉVODOVÁ, Šárka a IVANOVÁ, Kateřina. *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.
- OS ČČK LIBEREC. *Výroční zpráva OS ČČK Liberec 2015*. Úřad ČČK Liberec, 2015.
- OS ČČK OSTRAVA. *Výroční zpráva OS ČČK Ostrava 2005*. Ostrava: Záchraný tým ČČK Ostrava, 2006.
- OS ČČK VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ. [online]. 2017 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <https://cckvm.webnode.cz/zachranny-tym-cck/>
- PLEVOVÁ, Ilona. *Ošetřovatelství I*. Praha: Grada Publishing, a. s, 2011.
- PROCHÁZKA, Jiří. *80 let dorostu Českého červeného kříže*. Praha: Úřad Českého Červeného kříže, 2000. ISBN 80-239-2039-1.
- PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Bepečnost a krizové řízení*. Praha: Police History, 2006. ISBN 80-86477-35-5.
- PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada Publishing, a. s, 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.
- PUNCH, Keith. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, s. r. o, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.
- ŠEFRNA, Bohumil. *Dobrovolná sestra ČSČK*. Praha: Naše vojsko, 1983. ISBN 28-127-83.

ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru*. Brno: Centrum pro výzkum neziskových organizací, 2005. ISSN 80-239-4057-0.

ŠKARABELOVÁ, Simona. *Marketing ve veřejném sektoru*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 978-80-2104-29-2016.

ŠKOLA, Josef. *Humanitární jednotky ČČK: aneb proč se nám nedaří* [online]. 2012 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <http://files.konferencehj.webnode.cz/200000099-3e7bd3f763/HUMANITÁRNÍ%20JEDNOTKY%20ČČK%20aneb%20proč%20se%20nám%20to%20pořád%20nedař%C3%AD.pdf>

ŠKOLA, Josef. *Krizová připravenost ČČK v roce 2012* [online]. 2012 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: https://konferencehj.webnode.cz/_files/200000156-37abd38e4a/Josef%20škola.pdf

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogiko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, s. r. o, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLIM, H. *Global Welfare: A realistic expectation for international humanitarian system*. 2005.

SMEJKAL, Richard. *Specifika druhosledové podpory poskytované krizovým týmem OS ČČK Praha 1 při povodních na Liberecku* (srpen 2010). Praha: Urgentní medicína, 2012. ISBN 1212-1924.

Směrnice č. 3/2012 o Ústředním krizovém týmu ČČK

Směrnice č. 4/2012 o humanitárních jednotkách ČČK

Směrnice č. 5/2012 o krizovém řízení ČČK

ŠRÁMKOVÁ, A. *Proč cvičíme dobrovolné sestry ČSČK*. Praha: Českoslovensý červený kříž, 1936.

MV-HZS ČR, *Standardy psychosociální krizové pomoci a spolupráce zaměřené na průběh a výsledek*. MV-generální ředitelství HZS ČR, 2010. ISBN 978-80-8664-46-4.

STAŇKOVÁ, M. *Z historie charitativní a ošetrovatelské péče*. Sestra, 2003. ISBN 1210-4040.

STEJSKAL, Jan. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky*. 6. Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7357-973-9.

STRAUSS, Anselm. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 978-80-85834-60-X.

ŠVAŘÍČEK, Roman. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, s. r. o, 2007. ISBN 978-80-7367-313-3.

ŠVEJNOHA, Josef. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2016.

ŠVEJNOHA, Josef. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008. ISBN 978-80-87036-28-0.

ŠVEJNOHA, Josef. *Výuka a poskytování první pomoci v historii ČSČK a ČČK*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2002.

Research in Schools: TEDDLIE C., a TASHAKKORI A. *A general typology of research designs featuring mixed methods*. 2006.

THE SPHERE PROJECT. *The Sphere Project Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response*. 2011. ISBN 978-1-908176-00-4.

TUČKOVÁ, Dagmar. *Metodologie sekundárního výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

VEENEMA, T. G. *Diaster Nursing and Emergency Preparedness for Chemical, Biological and Radiological Terrorism and Other Hazards* [online]. Springer Publishing Company, 2013 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z:

<http://www.google.cz/books?id=Sor8wtXjjusC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

VÉVODOVÁ, Šárka. *Metodologie kvantitativního výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.

VÉVODOVÁ, Šárka. *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 987-80-244-4770-4.

VILÁČEK, Josef. *Krizové řízení*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1723-7.

VÍŠEK, Jan. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-028-0.

VLČKOVÁ, Kateřina. *Když čísla a slova spolupracují: smíšený design v ukázkách z výzkumu moci ve školní třídě*. 2013. ISSN 1214-4029.

VLČKOVÁ, Kateřina. *Smíšený výzkum: Jedná se o nové a závažné téma?*. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika: přírodovědecký časopis*. 3. Praha: Grada Publishing, a. s, 2009. ISBN 978-80-247-2510-9. ISSN 1214-4029.

WALKER, Jan. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada Publishing, a. s, 2013. ISBN 978-80-247-3920-5.

WHO. *World Health Organization 2002* [online]. 2003 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: http://www.who.int/water_sanitation_health/hygiene/emergencies/em2002intro.pdf.

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a ústavní zákon a o změně některých zákonů

Zákon č.110/1998 Sb. ústavní zákon, o bezpečnosti České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži a o změně některých zákonů

Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně a o změně některých zákonů

Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně některých zákonů

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě a o změně některých zákonů

ŽIÁKOVÁ, Katarína. *Ošetrovatelstvo teorie a vedecký výskum*. Martin: Osveta, spol. s.r.o, 2009. ISBN 978-80-8063-304-2.

Seznam zkratk, grafů, tabulek a obrázků

Seznam zkratk

ČČK – Český červený kříž
CO – Civilní obrana
ČR – Česká republika
ČSČK – Československý červený kříž
DVPP – Další vzdělávání pedagogických pracovníků
GŘ HZS ČR – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru ČR
HJ ČČK – Humanitární jednotka ČČK
IFRC – The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
IZS – Integrovaný záchranný systém ČR
MF ČK&ČP – Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce
MH ČK&ČP – Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce
MS ČČK – Místní skupina Českého červeného kříže
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky
NNO – Nestátní nezisková organizace
NS – Národní společnost
OS ČČK – Oblastní spolek Českého červeného kříže
OSN – Organizace spojených národů
ÚKT ČČK – Ústřední krizový tým ČČK
WHO – Světová zdravotnická organizace

Seznam obrázků

Obrázek 1 Organizační struktura ČČK.....	24
Obrázek 2 Ochrana obyvatelstva v České republice	28
Obrázek 3 Etapy po pohromě	41
Obrázek 4 Vícefázový design s více metodami sekvenční (Typ IV B).....	49
Obrázek 5 Návrh schématu nástrojů krizové připravenosti	84
Obrázek 6 Schéma poskytované pomoci ČČK na Mělnicku při povodních 2013	87
Obrázek 7 Schéma krizového štábu ČČK Mělník při povodních 2013	88
Obrázek 8 Pomoc IFRC v roce 2015.....	101

Seznam tabulek

Tabulka 1 Formulace rešeršního dotazu – Jaká je krizová připravenost ČČK na mimořádné události v ČR?	14
Tabulka 2 PICo pro výzkumnou otázku – Jaká je krizová připravenost ČČK při mimořádné události v ČR?	15
Tabulka 3 Výsledky identifikace zdrojů v databázích.....	16
Tabulka 4 Krizové stavy v ČR.....	27

Tabulka 5 Přehled činností NNO při mimořádné události	31
Tabulka 6 Etapy pomoci při mimořádné události.....	34
Tabulka 7 Seznam Pověřených OS ČČK	37
Tabulka 8 Kategorie Humanitárních jednotek ČČK.....	39
Tabulka 9 Koncept výzkumu krizové připravenosti ČČK.....	49
Tabulka 10 Výzkumné otázky k problematice – role sestry v krizové připravenosti Českého červeného kříže na mimořádné události v ČR	50
Tabulka 11 Koncept pilotáže a předvýzkumu.....	53
Tabulka 12 Účast HJ OS ČČK na mimořádných událostech nebo cvičeních	59
Tabulka 13 Materiál krizové připravenosti HJ OS ČČK v Olomouckém kraji.....	60
Tabulka 14 Druh nabízené pomoci OS ČČK v Olomouckém kraji	62
Tabulka 15 Doba poskytování pomoci OS ČČK v Olomouckém kraji.....	63
Tabulka 16 Koncept výzkumu pro SVO2.....	67
Tabulka 17 Koncept výzkumu pro SVO3.....	70
Tabulka 18 Hlavní typy případových studií	72
Tabulka 19 Koncept výzkumu pro SVO4.....	76
Tabulka 20 Koncept výzkumu pro SVO4.....	79
Tabulka 21 Přehled výzkumných otázek a výzkumných metod.....	81
Tabulka 22 Vizualizace dat týkajících se dotazníkové otázky č. 2.....	94

Seznam grafů

Graf 1 Počet zaměstnanců úřadu OS ČČK v Olomouckém kraji.....	57
Graf 2 Schopnost vyslání členů HJ OS ČČK Olomouckého kraje na mimořádnou událost.....	58
Graf 3 Schopnost vyslání členů HJ OS ČČK Olomouckého kraje na mimořádnou událost v ČR.....	58
Graf 4 Povodňová vlna na Labi v profilu vodočtu Mělník.....	85
Graf 5 Odpovědi respondentů na dotazníkovou otázku č. 1.....	91
Graf 6 Odpovědi respondentů na dotazníkovou otázku č. 4.....	92
Graf 7 Odpovědi respondentů na dotazníkovou otázku č. 6.....	93
Graf 8 Vizualizace odpovědí na dotazníkovou otázku č. 7.....	94
Graf 9 Vizualizace dat evidence dobrovolné sestry ČČK s přidanou lineární trendovou linkou.....	96
Graf 10 Vizualizace dat o vzdělávání ZZA s přidanou lineární trendovou linkou.....	97

Graf 11 Počet členů a dobrovolníků ČČK 2003 – 2017.....	107

Seznam příloh

Příloha 1	Polostrukturovaný rozhovor k výzkumné otázce SVO1
Příloha 2	Výsledky dotazníkového šetření k SVO4 – Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při konkrétní mimořádné události v ČR?
Příloha 3	Fotografie z povodní na Mělnicku

Příloha 1 Polostrukturovaný rozhovor k výzkumné otázce SVO1

Kategorie otázek

1. Management Oblastního spolku ČČK

- Jak je řízen Váš úřad OS ČČK? Jaké využíváte formy pracovně právních vztahů?

2. Krizová připravenost Oblastního spolku ČČK

- Jaká je úroveň Vašeho OS ČČK k zajištění krizové připravenosti – popište jaké máte personální, materiální a finanční prostředky, jaký typ pomoci poskytujete (i s ohledem na čas aktivace, trvání), kdy v průběhu posledních let jste krizovou připravenost využili.

3. Dobrovolníci OS ČČK při mimořádné události

- Koho Váš OS ČČK zapojuje do poskytování pomoci při mimořádné události? Jak probíhá aktivace dobrovolníků na mimořádnou událost? Jak je o dobrovolníky pečováno během/po mimořádné události?

4. Komunikace OS ČČK při mimořádné události

- Máte stanovou osobu zodpovědnou za komunikaci? Jaké komunikační kanály využíváte při mimořádné události interně v ČČK ale i vzhledem k veřejnosti?

Příloha 2 Výsledky dotazníkového šetření k SVO4 – Jaká je role sestry v krizové připravenosti ČČK při konkrétní mimořádné události v ČR?

1. Na povodních jsem vykonával/a roli, kterou bych zařadil/a do sekce:	65
Humanitární sekce	43
Zdravotnická sekce	20
Psychosociální sekce	39
Technická sekce	26

2. Konkrétní činnost, kterou jsem na povodních vykonával/a obnášela:	
poskytování laické zdravotnické první pomoci	20
poskytování odborné zdravotnické pomoci	3
pomoc s materiální pomocí	34
poskytování psychosociální podpory/pomoci	40
manuální pomoc zasaženým občanům	5
zajišťování stravování pro zasahující příslušníky IZS	19
monitorování potřeb zasažených osob v terénu	36
řízení/koordinace v štábu/zázemí ČČK	17
pomoc v evakuačním centru	8

3. Během povodní jsem byl/a zařazen/a v týmu:	
štáb/zázemí oblastního spolku ČČK Mělník	27
dobrovolnická (manuální) pomoc zasaženým občanům	0
materiální pomoc	5
technická/IT podpora	5
stravování	9
terénní týmy (monitoring potřeb, psychosociální pomoc, zdravotnická první pomoc)	41
ostatní	3

4. V době povodní jsem v „běžném-civilním“ životě měl/a odbornost (zaměstnání, studium) v oboru? *	
nezaměstnán/a	7
profesionální zdravotník (všeobecná sestra, porodní asistentka, zdravotnický záchranář aj.)	5
pedagogika	9

sociální práce	3
ostatní	41

5. Uvednou odbornost v otázce č. 4 jsem aktivně využil/a při povodních? *	
ano	30
ne	35

6. V době povodní jsem měl/a absolvovaný kurz v oblasti první pomoci/ošetřovatelství/zdravotnictví: *	
život zachraňující úkony (4 hodiny)	12
základy první pomoci (12 hodin)	15
základní norma zdravotnických znalostí pro pedagogické pracovníky (20 hodin)	2
první pomoc pro příslušníky tísňových složek (40 hodin)	3
zdravotník zotavovacích akcí (41 hodin)	41
dobrovolná sestra ČČK (57 hodin)	1
zdravotnický instruktor (56 hodin)	17
ostatní	16

7. Před povodní jsem byl/a vedena u některého z Oblastních spolků ČČK jako? *	
zaměstnanec ČČK	4
člen/dobrovolník Oblastního spolku ČČK/Místní skupiny ČČK	24
člen/dobrovolník Humanitární jednotky ČČK	22
nebyl/a jsem dobrovolníkem/členem ČČK před povodní	10
ostatní	5

8. Aktuálně (2018) je má vazba k ČČK: *	
žádná – nejsem člen/dobrovolník ČČK	19
zaměstnanec ČČK	5
člen/dobrovolník Oblastního spolku ČČK/Místní skupiny ČČK	26
člen/dobrovolník Humanitární jednotky ČČK	10
ostatní	5

9. Jsem aktuálně zařazen/a v databázi (Humanitární jednotka ČČK nebo jiný tým/struktura) pro mimořádné události? *	
ano	34
ne	31

10. V době povodní bylo mé nejvyšší dokončené vzdělání: *	
základní vzdělání (ZŠ)	5
střední odborné vzdělání (bez maturity)	5
střední odborné vzdělání s maturitou	24
vyšší odborné vzdělání	2
vysokoškolské vzdělání	29

11. Pohlaví: *	
muž	38
žena	27

12. Aktuální věková kategorie: *	
18 – 25	14
26 – 35	26
36 – 45	15
46 – 60	10

Příloha 3 Fotografie – poskytování pomoci ČČK při povodních na Mělnicku v roce 2013

Fotografie (autor Karel Konečný)

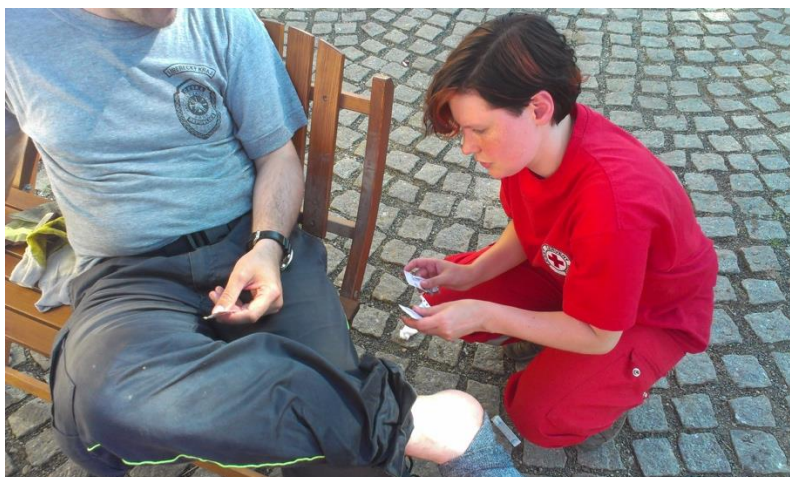
1. Výdej materiální pomoci – sklad ČČK

2. Sklad materiální pomoci ČČK v Mělníku

3. poskytování první pomoci ČČK v terénu

4. Rozvoz hotových jídel příslušníkům IZS

5. Krizový štáb OS ČČK Mělník

6. Společné ranní setkání týmů ČČK Mělník

